

ARGIA

EKB eta EHIKren inizatibak BATEGINIK jarri ditu euskal erakundeak

BATEGINIK

**EUSKARAREN ALDEKO
KANPAINIK INDARTSUENA**

Euskal preso politikoak
«liberté, égalité,
fraternité»ren
espetxe zorrotzetan

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

Vivodist

Gure elektragailuak

JATA

JATA

EIBAR ELEKTROGAILUAK I.E.A.
Telex: 38533 — Telef.: (943) 71 82 43 (3 linea)
195 Postakutxa. EIBAR (GIPUZKOA)

1.191. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 12.— Euskal presoak «liberté, égalité, fraternité»ko espetxe zorrotzetan. **I. Zubiondo.**
16.— LKlren II. Biltzarre Nazionala. **L. Fernandez.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Irlandaren borrokak badu oihartzunik Britainia Handiko kaleetan. **I. Murua.**

ERREPORTAIK

- 21.— Desagertzearen dagoen balea heriotzaren bila? **N. Arrastoa.**
22.— BMX eta Trialsin, bizikleta era ezberdinak. **A. Elozegi.**
24.— «Bateginik», euskararen aldeko kanpainarik indartsuena. **J.J. Petrikorena.**
35.— Montxo Armendariz: «Filmeen errodaian baino merkantuan behar du egon euskarak». **I. Uriarte.**
40.— Gurelesa, Beyena, Copeleche: batasuna arriskuan. **I. Camino.**

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
46.— Mikel Lasa: «Oraindik ez dugu euskal poetika formal bat definituko lukeen teorizazioa». **J. Arano, J. Landa eta G. Arrese.**
48.— Apotzagako desafio bikainen gazteak nagusitu ziren. **Zaldubi.**
49.— Aristorenak puntu gehiena bildu Goizuetako saioan. **Zaldubi.**
50.— Kalgada eta Toberak Eiheralarren martxoaren 20rako. **J. Ahamendaburu.**
53.— Kulturaren aste borrostea.
54.— Mundu zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**

ETA BESTE

- 58.— Azkena: Txillardegi.

EGUNOTAN aurkeztu da ofizialki aspalditik zurrumurru gisa iragartzen ari zen «BATEGINIK» KANPAINA. Dударik gabe, esan daiteke kanpaina hau izan daitekeela orain arte euskararen alde antolatu den handiena, «Bai euskarari» kanpaina mitikoa ere gaindituz. 200 milioi pezeta eta 600.000 sinadura helburu dituen kanpaina honi buruzko xehetasun ugari kausitzen ahal dira **24. orrialdean** hasitapena duen erreportaiaren. Hurrengo asteotan segidarik izango duela esperantzaz. Bestetik, **EUSKAL PRESOEK ESTATU FRANTSESEKO GARTZELETAN** pairatzen duen egoera gertuagotik ezagutzearen gisa desberdinetako testigantzak jaso dizkigu Iñaki Zubiondok **12. orrialdean**. Azkenik, bi elkar hizketa aipatuko ditugu, zein baino zein irakurgarriak: **MONTXO ARMENDARIZ (35.o.)**, eta **MIKEL LASA (46.o.)**.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermiñe Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpuru, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elozegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielan-jel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastorta, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagire, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Txeroki, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Urederra, Aitor Zabalgobeaskoa.

Diseinu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Joxemi Zumalabe.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

MARTXOA 20 MARTXOA 26

**martxoaren 25ean ilgo-
ra**

eguzkia: (martxoaren 20an)
irten: 07.18
sartu: 19.27

mareak: (martxoaren 20an)
gora: 05.47 eta 18.06
behera: 11.53 eta 00.09

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

JUAN IGNAZIO HARTSUAGA

EUSKAL MITOLOGIA
KONPARATUA

Titulua: Euskal Mitologia Konparatua

Egilea: Juan Inazio Hartsuaga

Argitaletxea: Kriselu

Ezaugarriak: 175 orri, 850 pta.

Lan serio eta zinez interesgarria Hartsuagaren hau. Lehendik ere egin zuen antropologiari buruzko libururen bat —*Jentilen akabaera*— eta orain aurkezten diguna bere doktoradutza tesiko zatitxo edo laburpen bat dela pentsa daiteke, gai horren inguruan moldatu bait du, eta esan di-

gutenez tesi osoa ere argitaratzekotan dago, «Kriselu»n bertan.

Liburu honetara itzuliz interesgarria dela esan dugu, eta arrazoi honexegatik, metodologia berri baten argitan aztertzen duelako euskal mitologia, eta, emaitzak zein nahi izanda ere, hori beti da aberasgarri. Mitologia konparatua egiten da hemen —esate baterako linguistika konparatua dagoen antzera—, baina hizkuntzalaritzan ez bezala, hemen helburua ahaidagoak eta lotura genetikoak ebaztea ez, beste zerbait baizik.

Hartsuagak esaten digun bezala, mitologia ez da ipuin fantastikoen multzoa, nahiz eta gizarte eta bizitza erak aldatzean horretan geratu, ez bada errealitatea azaltzeko modua, eta ondorioz bizitzarako eredu multzoa. Horrek zera esan nahi du, hots, nola-ko mitologia halako ideologia izango dugula. Euskal mitologia indoeuroparrarekin erkatzean, bi kultura horien ideologiaren arteko aldea ere erakusten zaigu.

Konparaketaren ostean ze ondorioetara iristen den ez dizuegu kontatuko, hori irakurlearen esku geratzen da. Erantzum biribilak baino gehiago iradokizun mordoa kausi daiteke bertan eta hori beti da positiboa. Erudiziotik ihes egin nahi izan duelako edo, bibliografia ttipi bat baino ez dator eta estilo lanean idatzita dago. Nork erantzuna izango du, baldin eta gure «milenaristek» euskaraz ikasten badute.

Titulua: Hau nire aita da

Egilea: Ralph Steadman

Argitaletxea: Aliorna

Itzultzailea Mariasun Landan izan da, baina ez dugu aparte jarri bere lana gutxies-ten dugulako, ez horixe! Besterik gabe, horrek aitzakia ematen zigun ipuin osoko testu guztia bost lerrotakoa edo dela esateko. Garbi dago beraz, kasu honetan hitzak marrazkien osagarri direla, eta ez alderantziz.

Liburu zoragarria Ralph

Steadman galesak burututako hau. Argumentua kontatzen hasteak ez du zentzurik. Jakinmina pizten bazaizu, zoaz liburudenda batetara eta har ezazu eskuan liburua. Irakurri, minutu erdi batean irakurriko duzu. Baina bere marrazkiek, graziak, txispak, etxera eramateko gogo piztuko dizu agian: zure haurrentzako edo zuk zeuk barnean daramazun ume haundi horrentzako.

Eta zer gehiago esan genezake? Behar bada, liburu honek 1987ko Boloniako Azokako «*Critici in erba*» saria eskuratu zuela; eta eskerrik asko Bartzelonako Aliorna argitaletxeari euskaraz ekarri digulako, nahiz eta tartean baden hutsen bat edo beste, azaleko egilearena kasu, itzultzaileari egotzi ezinezkoak.

Titulua: Beti ttunttun gaitungu (2)

Egilea: Antton Erkizia

Argitaletxea: Pamiela

Ezaugarriak: 41 orri, 200 pta

Joan den astean «*El caminante / Ibiltaria*» sail berri honetako aurreko liburua komentatu genuen, Bixente Serrano Izkorena hain zuzen, eta azpimarratu nahi genuen ideia interesgarriak izan arren emaitzan ez zuela asmatzen, hizkuntz arazoak zirela eta neurri haundi batean. Antton Erkiziari ez zaio halakorik gertatu: izatez gerotan, juxtu kontrakoak.

Hau da, *Beti ttunttun gaitungu* izeneko ipui luze ho-

netan Erkizia lesakarrak eus-kara goxoa darabil, adierazkorra eta belarritik erraz sartzen den horietakoa. Istoria berriz, hankamotz. Hankamotz edo ehunzango. Esan nahi bait da hari batetik hasten dela, horretatik tiraka eta tiraka segi, eta matazarik askatu gabe beste hari bati hel-tzen diola. Honekin ere berdin egingo du, eta orduan zuk espero duzu gutxienez amaieran hari guztiak lotuko dituela baina ez da halakorik gertatzen, kia! hari guztiak geratzen dira solte eta motz.

Egia da ordea, hari horietako bakoitza ondo garaturik dagoela, pasarte ederrak erdiesten dituela eta sujerentzia mordoska iradokitzen digula aldzika. Halabaina, osorik irakurri eta gero nagusitzen zaizun sentsazioa orriak betetze aldera bete dituelakoa da —irabazi duen lehia-ketako gutxieneko kopurua iristeko apika? Ez dakigu—.

Esanak esan, bere lehenbizi-ko liburua dela kontutan izaki, ez genuke Antton Erkizia inondik ere desanimatu nahi. Frogatua du badakiela idazten; orain falta zaiona, zer kontatua edo nola kontatua uztartzea da.

BETI TTUNTTUN
GAITUNGU (2)
Antton Erkizia

Titulua: La mujer y la palabra

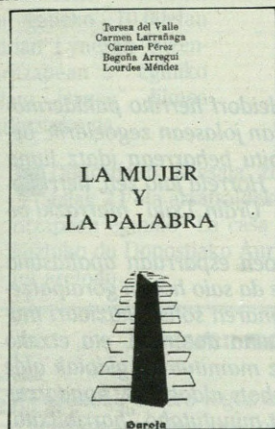
Egileak: Teresa del Valle, Carmen Larrañaga, Carmen Pérez, Begoña Arregi, Lourdes Méndez

Argitaletxea: Baroja

Ezaugarriak: 176 orri, 1.350 pta.

Emakumeen nazioarteko eguna pasatu berri dugun ho-

netan pozgarri zaigu euskal emakumei buruzko ikerketak plazaratzen dituen liburu honen agerpena. Are pozgarriago egileak berak emakumeak izaki. Beti ere direnak bait dakite beren berri hobekien.

Bost egile eta lau lan dituen liburua. Lehenik eta behin, eman dezagun lan horien berri: C. Larrañaga eta C. Pérezek «*La religión en la vida de la mujer. 1937-1987*» idatzi dute. B. Arregik «*Evolución demográfica y cambio socio-económico: Modernización y mujer en el País Vasco*». L. Méndezek «*Género, Arte y Obra*». Eta T. del Vallek «*La mujer en la sociedad y cultura vasca: temas, problemas a explorar e hipótesis esbozadas*».

Ardatz bat beraz, emakumea, eta horren inguruan zenbait gai, demografia, arte eta antropologia alorretakoak. Ikuspegiak ere batzuetan sinkroniko eta bestetan diakronikoak. Batzuek alderdi teorikoak lantzen dituzte batik bat eta beste batzuek metodologikoak. Batzuetan zein besteetan, zuzenean edo zeharka UPV-EHUko Emakumei buruzko Ikerketarako Mintegiaren ekarpena azpimarratu behar.

Titulua: Arrotza
Egilea: Albert Camus
Itzultzailea: Jose Mari Agirre
Argitaletxea: Kriselu
Ezaugarriak: 106 orri
Camusen «*L'Étranger*» eza-
gutzen duenak ez du guk
esan beharrik izango nobela

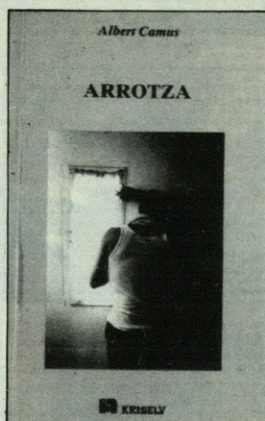
labur hau zein zirraragarria den, bere baitan zenbaiterainoko indarra daraman jakiteko. Ezagutzen ez zuenarentzat esana geratu da.

Albert Camus «*pied noir*» bat zen, Aljerian jaiotako frantsesa alegia, eta nobela hau ere bertan kokatuta dago. Hala ere, kasu honetan kokaerak axola gutxi, giroaren eragina hutsa izateaz gainera, hemen edonongo giza-kiaren «*tragedia*» kontatzen bait zaigu. Edonoizkoa ere bai agian, baina horrek bestelako eztabaidagai batera eramango gintuzke, hau da, ea esistentzialismoa garai eta zirkunstantzia jakin batzuetako gizarte era baten fruitu den edota hortxe gauzatu arren gizakiaren berezko eta betiko arazo sakonak azalera-razten dituen mugimendua.

Ez da gure asmoa ordea pentsaketan hastea, ez bada liburu hau aurkeztea. Aurkeztu eta gomendatzea. Izan ere, Camus esistentzialistaren obra hau euskaraz —eta edozein hizkuntzatan— irakur litekeen perlarik preziatuenetako bat da. Eta txukundez itzulia gainera.

Halaz guztiz, itzulpenaz badago zeresanik. Hasteko, ez da berria orain urte batzuk egina baizik, eta orain aldeketa txiki batzuk egitea lan erraza izan arren errazago nonbait ezertaz arduratu gabe bere hartan utzea.

Bada beste kontu bat ere. Euskal argitalpen hau egile eskubideak eskatu gabe egina da. Katankunben sasoiaren genbiltzanean ulertzeko eta bidezko ziren piraterio hauek baina normalizazioruntz jo nahi dugun honetan ez dirudi jokaera zuzenena, eta are gutxiago beste euskal argitaletxe batek eskubide horiek ordaindurik zituela, ziurtatu dīgutenez. Horrenbeste jakin beharko luke besteentzako

salaketa ahoberoak hitzetik hortzera darabiltzan horrek.

Dena den, irakurleari ez zaizkio axola halako hikamikak, eta horrek gainera ez du ezertarako iluntzen liburua-
ren balioa.

Titulua: Dramak
Egilea: Abelino Barriola
Prestatzailea: Xabier Mendiguren
Argitaratzailea: Euskal Editoren Elkarte
Ezaugarriak: 289 orri, 450 pta.

Abelino Barriola donostiarra, EAJko politikoa eta antzerkigile nabarmena izan zen gerraurrean. Hari zor zaio Euskal Iztundearen sorrera eta garaiko euskal antzerki lanen maila nabarmenki goratzea. Obra ugari utzi zizun idatzirik eta horietatik drama generokoak hautatu dira edizio konetarako.

«*Dramak*» izenburu orokorraren pean lau obra sartu dira. Berorien izenak: «Zulo madarikatuak», «Lagun txar bat», «Maitasunak» eta «Goi argi», 1911, 1912, 1923 eta 1935ekoak hurrenez hurren. Lehena eta hirugarrena, bere garaian antzeztuak izan arren argitaragabeak ziren oraino. Bigarren eta laugarrena berriz argitaratuak eta azkena bi aldiz gainera, Antzertik bere aro berrian ere kaleratu baitzuen.

Lanaren prestatzaileak esaten digunez, obra hauetan zehar egilearen bilakaera antzeman omen daiteke. Bate-tik gero eta hobeto idazten duela, bestetik gero eta gizar-

te maila jasoagoak erakusten dituela eskenatokian. Horiek eta beste ezaugarri batzuk aztertzen dira hitzaurrean, lan hauek eta publikatu ez diren beste obrak oinarritzat harturik.

Denbora tarte luzeegia igaro ez bada ere Barriolaren pentsakera ia guztiz arrotza egiten zaigu gaur egungooi. Beregan hitzez hitz gauzaten eta mamitzen da «Jaungoikoa eta lege zaharra» aldarrikatzen duen lema eza-guna. Hala ere, iruditu zaigu balio anitz aurki daitekeela liburu osoan barrena, bila ibilez gero. Hori eta Donostiako euskara fresko eta bizi-bizian erakusgarri bikaina.

Edizioa paratu duena oraintsu arte liburuaren sail hau idatzi duen berbera da, Xabier Mendiguren idazlea alegia. Ohizko hitzaurre, ohar bilduma eta hiztegi-txoaz lagundurik dator liburu-a.

Bidea jorratu eta telebistaren barrunbeak gertutik ikusi dituen kazetaria dugu Aintzane Bolinaga.

Aintzane Bolinaga: «Irratira salto egingo nuke»

Kazetaritza lizentziatura erdietsi baino lehenxeago ezagutu zuen Aintzane Bolinagak ETB. Praktikak egitera joan, geroxeago oposizioak egin eta postu fijo bat edukitzera iritsi da. Oraingoz 'Gaur Egun'go taldeko kidea dugu Aintzane Bolinaga. «Erredakzio laguntzaile gisa aritzen ginen baina, horrezaz gain, kazetaritza egina genuenez, beste lan batzu ere egiten genituen. Azkenean erredaktore kategorian eman ziguten».

Kazetari ikasle izatetik, kazetari izatea bada saltua. Beti aipatzen dena gertutik ezagutu du Aintzane, «guk fakultatean teoria ikasten dugu baina hona edota beste komunikabide batetara zoazenean orduantxe ikasten da zer den benetan kazetari lana; hemen, telebistan, eskola bat sortu da eta ni horko ikasle bat izan naiz».

Erredaktore kategorian lortzeko bidea jorratu duen

horietakoa dugu emakume hau, behetik hasi eta goralderara joandakoa, «ni erreportari gisa hasi nintzen, prentsaurreko batetara edota erakusketa batera joaten nintzen, agintzen zuten edozein lekutara».

«Hasiera batetan pentsatzen nuen erreportaia ikusgarri eta polit batzu egiten zirela eta oso mitifikatua nuen karrera hau, baina hona etorri eta berehala konturatu nintzen, bai hemen eta bai beste edozein komunikabideetan, hori oso zaila dela, izen handia izan behar da horretarako». Hala ere, telebistan lan egitea atsegin duela onartzen badu ere, irratan aritzea probatuko lukeela aipatu digu; «notizia beste era batetara tratatu daiteke, kazetariak notiziaz erreflesio batzu egin ditzake eta guk hori ezin dugu egin, gurea beste medio bat da. Telebista erakargarria eta monotonoa izan daiteke».

Larunbatez Eddie Anderson-en bizitzaren historia kondatuko duen luzea «Konponbidea».

ETBko zirkoak badu elefanterik!

Behinola Ingalaterrako Heidorf herriko pakidermotxo bakarrik, bainontzian jolasean zegoelarik, bere azal lodi grisaxka urez garbitu beharrean idatz luma baten dinta urdinez igurtzi zuen. Horrela jaio zen, herri horretako bizitza lasaiaren kalte, «Urdin Txiki» marrazki biziduneko saila.

Bai teknika arloan bai istorioen esparruan apaltasuna dugu nagusi. Eta nolabait horixe da saio honen goraipatzeak. Japoniarreen marrazki uhinaren sofistikazioari muzin eginez marrazki apalak, baino dotoreak, eta etxeko txikientzat zuzendutako istorioz mamitutako gidoiak alde batetik, eta Txaro Arteagaren ahots aldaketak, kondatzaila gisa, elkartuz gero; hamabost minututako «harribitxito» baten aurrean aurkitzen garela esan dezakegu.

Ez legoke gaizki ETBk mota honetako «elefante» gehiago pantailaratuko balitu, alegia, ez dezala haur programaketan bakarrik horrelako opariak utzi. Izan ere, dozena bat urte baino gehiago ditugunok badugu libertitzeko eskubidea anai txikiei eserlekua kendu gabe. Baietz datorren hilabetean Bostwanako elefante arrari buruz erreportaia bat!

Zinezaleek ikusteko modukoak

Izen handiz filmatutako «Konponbidea» luzea dugu aste honetan. Elia Kazan-ek zuzenduriko luzea ikusi behar diren horietako dugu, maisu honen eta erabili zituen antzesleen lana ikusteagatik ez bada ere. Beste biek, gai alde-tim oreka lortzen da. Bata II. gerrate mundialaz eta bestea umorozkoa dugu.

Igandez «Arrano lurreratu da». Hitler garaiko gerrazko luzemetraia. «Arrano lurreratu da» mezua jasotzen du Heinrich Himmler-ek eta horrek, alemaniarrek Winston Churchill bahitzen saiaturiko direla esan nahi du. Zuzendaria: John Sturges. Antzesleak: J. Agutter, D. Pleasence eta A. Quayle.

Asteazkenez «Gizon eta Emakumeen arteko gerra». Peter Wilson, emakumeak eta umeak gorrotatzen dituen New York-go idazle eta margolaria da. Terry Kozlenko ezagutu eta nahi gabe berarekin ezkondu eta hiru seme-alaba izango ditu. Zuzendaria: Melville Shavelson. Antzesleak: J. Lemmon, B. Harris eta J. Robards.

Larunbatez «Konponbidea». Eddie Anderson publizitate munduko zuzendariaren historia da. Bere lanean beti arrakastatsu baina etxeko eta kaleko bizitzan desastre hutsa. baina emaztearen laguntza guzti hau konpontzen saiaturiko da. Zuzendaria: Elia Kazan. Antzesleak: K. Douglas, F. Durnaway eta D. Kerr.

zinema

■ Lasarteko Okendo zinema taldeak martxoaren 24ean Teodoso zinemaren eta bai arratsaldeko 7,30etan bai gaueko 10,00etan Adrian Lyneren zuzendaritzapean eginiko "Slam Dance" filmea aurkeztuko da.

■ Donostiako 'Kresala' zine klubak astelehen honetan, hilak 21 eta arratsaldeko 7,30etan Tom Gries zuzendaritzapean eginiko "La casa de cristal" izeneko filmea aurkeztuko du Donostiako Aurrezki Kutxa Muzizipalaren kultur aretoan.

■ Bestalde, eta Goierriko bailara pasatuz, Tolosako zine klubak Andrei Tarkovskiren "Stalker" izeneko pelikula Iparragirre zinemaren eta gaueko 10etan bistaratuko da.

Bertaren motibuak Bilbon

martxo

21 Fasekoak astero legez eta 'astelena'ri muzin eginez astelehen honetan ere, prest daude San Vicente kaleko aretoan filme bat pantailaratzeko. Aste honetako pelikula "Los motivos de Berta" deritzana izango dugu. 1983. urtean zuri beltzez egindako filme honen muntaialaritza eta zuzendaritza José Luis Guerinen eskuetan datza, mamiaren ardazta hainbestetan kontaturik izan den gaztaroa eta heldutasunaren arteko zubiako istorioa zelarrik.

"Emakumea zertan den"

Izenburu honen azpian Donostiako Antzoki eta Jaialdien Udal Patroatuak zenbait filme pantailaratuko ditu. Aste honetan, alegia, bi filme ikusgai izango ditugu, alde batetik hilaren 21etik 24 bitartean Jacques Doillon-ek eginiko "La mujer que llora" filmea eta bestetik hilaren 25ean Jean Moreauren "La adolescente" izenarekin osatutakoa. Pantailaratzeak Donostiako Antzoki Zaharrean emanaldi bikoitzeen bidez izango dira (lanegunetan: arratsaldeko 4,00etan eta gaueko 9,30etan, jaiegunetan berri: goizeko 11,45etan).

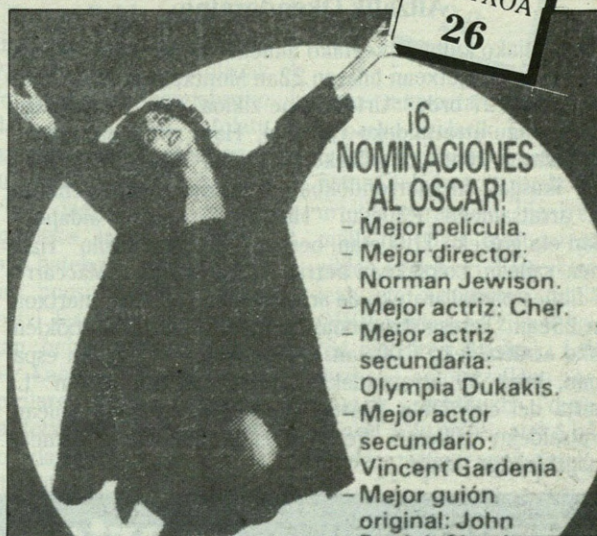

New Yorkeko neskak Zarautzen

martxo

24 Aste honetan ere Zarauzkoek emakumeek egiten duten zinema erakutsi asmotan daude. Alegia, ostegun honetan Bordenek zuzendari iparramerikarrak osatutako "Working girls" izeneko filmea jatorrizko bertsioan eta gatzelerazko azpiztituloz, Modelo zinemaren eta gaueko 10,15etan, pantailaratuko da.

MARTXOA
20
MARTXOA
26

16 NOMINACIONES AL OSCAR!

- Mejor película.
- Mejor director: Norman Jewison.
- Mejor actriz: Cher.
- Mejor actriz secundaria: Olympia Dukakis.
- Mejor actor secundario: Vincent Gardenia.
- Mejor guión original: John

Ilargiaren lilura

Ilargiaren lilura, sari usaiez inguratutik datorkigun film horietako bat dugu. Berlin-en Norman Jewison-i eman zioten zuzendaritza lanagatik Zilarrezko Hartza. Urrezko Globo bi ere irabaziak ditu: Cher-ek bat, komedia aktriz onenari, Olympia Dukakis-ek bestea, aktriz ez-nagusi onenari. Horrez gain, garai honetako gaitza, Oscar sarietarako sei nominazio izan ditu: pelikula, zuzendaria, Cher, Olympia Dukakis, Vincent Gardenia eta gidoia.

Ezin ordea horrelakoekin lilura. Ez da hainbesterako. Kaskarra dela esango genuke, kaskartasunak mediokritatea adieraz lezakeen heinean. Komedia nahi duenak gutxitan lortzen du irrifarra lehertzea ikusleen matrailetan.

Gidoi eta zuzendaritza aldetik badauzka une goren batzuk, baina beheakada handiegia ematen dira tartean, aspergarri bihurtzeraino askotan.

Cher-en lanagatik eta Olympia Dukakis-enagatik izango ez balitz jasangaitza bihurtuko litzateke seguruenik. Cher, mundial. Aitortu beharra daukat bere fans porrokatua bilakatu naizela, Cher-en lilura, eta horrelakoetan ez dela erraza hotzean baloratzea. Ohizko Cher ama-rockera edo gogor itxuradun hori aldatzea lortzeaz gain matiz askoko pertsonaia berri bat biziara du film honetan.

Gaia: Ilargiaren lilura: maitasuna. Ameriketako italiar giroan kokatutakoa. Komedia moduan. Azkenean dena konpontzen da. Errazegi. Horixe da filmaren puntu baxuenetakoa, ez dagoela gauza gehiegi konpontzeko. Komedia batek trama handiagoa eskatzen du. Matiza gehiago nahastu behar da gorapiloa askatu aurretik.

Martin Goikoetxea

□ «Hechizo de luna». Norman Jewison (zuz). Cher, Nicolas Cage, Olympia Dukakis, Vincent Gardenia.

Altzati Okendoraino

Donostiako kultur etxeetako filmekin gatzor orain. Altzako 'Casares' kultur etxean hilaren 22an Montxo Armendariz zuzendutako "27 ordu" 'Urteko zine zikloa' esparruan ikusgai izango dugu arratsaldeko 7,00etan, 'Haur zinea' sailean berriz, hilaren 26an eta goizeko 10,30etan "Karate Kid II" filmea ikusgai. Intxaurrondokoa bestalde, matxoaren 22an eta arratsaldeko 7,30etan "Hamaseigarrenean aidanez", 26an eta goizeko 11,00etan, berriz, "La joya del Nilo" 'Haur zinea' sailean. Loiolakoan berriz, 'U.Z.Z.' sailean "Maccarrotti" filmea pantailaratuko da arratsaldeko 7,00etan, martxoaren 25ean "Teresa" (tximinoa) euskarazko bertsioan txikienez arratsaldeko 6,00etan. Okendokoa, 'U.Z.Z.'ren esparruan, hilak 29 arratsaldeko 7,30etan, M. Ciminoren "La puerta del cielo" eta hilaren 25ean haurrentzako sailean, arratsaldeko 6,00etan "Pedro y el dragon Elliot" filmeak ikusgai izango ditugu.

arte

Iruñeko erakustokietan

Ziudadelako 'arma aretoan' San Fermineetako kartel erakusketa martxoaren 20ra arte. Baita Ziudadelan ere baino "Mixtos" erakustaretan Mongilloten arte lanak ikusgai izango ditugu hilaren 21 arte. García Castañón erakusgelan, berriz, hilaren 21ra bitartean Arturo Martínezen lanak bistaratuko dira.

Hiru erakusketak Donostian

Alde batetik, GKren erakusketa

aretoetan Joxe Alberdi azkoitiarraren eskulan bilduma ikusgai izango dugu martxoaren bukaera arte. San Telmo museoan, berriz, Hans Stuchlik margolariaren lanak apirila arte bistaratuko dira. Azkenik, Okendo kultur etxean 'Arte Joven' izeneko erakusketa martxoaren 21 arte ikusgai izango dugu.

Zarautzen

Zazpi arte galerian eta martxoaren 20 arte Lacadena anai-arrebeen erakusketa ikusgai izango dugu. Bukatzear dagoen batetik hasi berria den batera, alegia, Sanz-enea erakusgelan eratu de bistaratzea. Erakusketa honetan arkitecto bilbotarra zenaren Sekundino Zuazo Ugalde proiektu eta lanez osatutako bilduma aurkestuko da.

Picasso, Miró, Tàpies eta Clave

Gazteizko San Pru-

dencio arte aretoan zabaldua dagoen erakusketa honen bidez arte abstraktoaren zenbait aitzindariaren lana ezagutzeko aukera ezin hobea izango dugu hilaren 20 arte. Bestalde eta gazteizen bertan, Ceramo erakusgelan aste honetan amaituko da sei euskal keramikagileen lanekin osatutako erakusketa.

Bizkaialdean

Hiriburuan, 'K-2' kafetegian M. A., Fernandezaren arte lanak hilaren 23 arte; 'Kaxka' artegelan argazki erakusketa hila bukatu arte, Rita Sixtoren eskutik; Arte Ederretako museoan bi erakusketak, bata Andreas Schulzeren obreen bilduma eta bestea 'Fondos de escultura contemporánea' deritzana apirila arte. Gernikan, kultur etxean, hilaren 27 arte Alberto Gonzalezek osatutako margo biduma ikusgai.

antzerkia

"Agur Eire..."

agur"

'Tantaka' eta 'Topo' antzerki taldeek Bryan Briel-en "Traslations" lana egokitu ostean, "Agur Eire... agur" izenburupean Donostiako Antzoki Zaharrean aurkestuko digute. Taularatzeak: Euzkarazko bertsioan, hilaren 18 eta 19an arratsaldeko 8,00etan; gazteleraz, berriz, hilaren 19an gaueko 11,00etan eta igandean, hilak 20, arratsaldeko 8,00etan.

'Supertot' Laudion

Hauxe da 'Gazteiz' antzerki taldearen bere azken obraren izenburua. Josep Maria Benet i Jornet-en "Supertot" obraren euskarazko bertsioa dugu lan hau, olgeta eta dibertsio obraren ardatza direla. Lan honekin, bada, Laudion Avenida zinemaren goizeko 11,30etan hilaren 21etik 25 bitartean talde hau ikusgai izango dugu.

bertsoak

Nafarroako

Txapelketaren

finala

Ortzaize, Etxarri Aranaz, Eihalarre eta Goizuetatik igaro eta gero Nafarroako Bertsolari Txapelketa, hilaren 20an, Iruñera inguratuko da, finalari bidea emanez. Final honetara pasatu behar diren zortzi bertsolariak Joxe Urrozek, Mikel Bujandak, Aingeru Epalzak, Mixel Itzainak, J. P. Etxegoienek eta Emile Larrek aukeratuko dituzte eta saioa, berriz, Gaiarre antzokian goizeko 11,00etan ospatuko da.

Bertso saioa Bergaran

martxo

26

Datorren larunbatean, hilak 26, Bergarako

CW9,1 pilotalekuan eta gaueko 10,00etan bertso saio bat ospatuko da. Honako hauek izango ditugu Laxaro Azkunek jarritako gaiek jorratuko dutenak: Lazkao Txiki, Penagarikano, Jon Lopategi, Jon Sarasua, Mañukorta eta Sebastian Lizaso.

musika

Trikitalari eguna Azkoitian.— Laja eta Iturbe trikitijoleen omenaldi ekitaldien barne, igande honetan, hilak **20**, Azkoitian trikitilari eguna ospatuko da. Goizeko 9,30etan trikitilariak, udaletxe aitzinean, bilduko dira. Ostean, kalez kale arituko dira 10,50 arte. 11,00etan Herri Meza eta bukatu ondoren, berriro kaletan zehar. Eguerdiko 2,00etan, berriz, bazkaria trikitilariekin batera (Kiruri jatetxean). Azkenik eta egunako festa giroari burutze emateko, arratsaldeko 5,30etan, jaialdi bikaina herriko pilotalekuan.

Oskorri hemen eta han

Gelditu ezinean dabilta Oskorrikoak, alegia, aste honetan zehar bi bider izanen dugu beren azken diskoaren berri zuzenean. Alde batetik, martxoaren **20**an arratsaldeko 8,00etan, Laudioko polikiroldegian arituko dira. Bestetik, hilaren **26**an, emanaldi bikoitza plazaratuko dute Algortan: arratsaldeko 7,00etan haurrentzako eta gaueko 10,30etan denentzat. Biak Faduran.

■ Dagoeneko 'Ruper' eta 'Hertzainak' itzuli dira Europan egindako txangotik, horrela, martxoaren **26**an eta gaueko 10,00etan Ustaritzeko frontoian entzun eta ikusgai izango ditugu bai Oñatiarra bai Gazteiztarrak.

Jotakie eta M-ak Iruñean

martxo

26 Datorren larunbatean Urola eta Donostialdeko bi talde hauek ikusteko aukera izango dugu, arratsaldeko 8,00etan Iruñeko Anaitasuna polikiroldegitik inguratzen bagara. Esan behar ere, talde hauen entzunkizuna baino lehen bertsolari eta trikitilari arituko direla. Antolatzailea, Iruñeko A.E.K.

lehiaketak

□ **Ipuin, idazlan eta komiki lehiaketa.**— Aurtengo ikastolen egunari begira, ipuin, idazlan, marrazki eta komiki lehiaketa antolatuko du dagoeneko Nafarroako ikastolen elkarteak, hirugarren saio honetan saritutako lanez, aurrekoetan bezalaxe, liburu bat argitaratuko delarik. Gaia librea izango da. Lehiaketa honen helburua OHoko 3. mailatik 8. mailara bitarteko haurren idazteko zaletasuna bultzatzea da. Lan guztiak aur-

kezteko epea martxoaren **30**an bukatuko da. Parte hartu nahi dutenek Nafarroako ikastolen elkartera bidali beharko dituzte lanak, ipuina, idazlana, komikia ala marrazkia den adieraziz. Saritutako lan guztiak maiatzaren **29**an Beran egingen den Ikastolen egunaren ospakizunen barnean aurkeztuko dira.

□ **Tomas Balda idazlan lehiaketa.**— Burlata eta Atarrabiako AEKren zentroak Tomas Balda lehendabiziko idazlan lehiaketa antolatu du, prosa eta poesia lanak aurkeztu daitezkelarik. Neurriei dagokienez, prosaz egindako lanak gutxienez folio batekoak izan beharko dira, poesia sailekoek ordea zortzi lerrotako poesia bat izan beharko dute gutxienez. Lanak aurkezteko epea apirilaren **15**ean bukatuko da, fetxa hori baino lehenago idazlan guztiak AEK-k Atarrabian eta Burlatan di-

tuen zentroetan entregatu beharko direlarik. Hiru maila ezarri dira lehiaketa honetan, lehenengo maila 14 urtetik gorakoak, bigarren maila OHoko hyirugarren zikloa egiten ari diren ikasleak eta hirugarren maila OHoko bigarren zikloa egiten ari diren ikasleak. Lan guztiak antolatzaileen eskuetan geldituko dira, hauek argitara emateko eskubide guztia izanen dutelarik.

□ **Argazki lehiaketa.**— Lehiaketa honen antolatzaileak Legazpiko Ikatza argazkilari elkarte eta Izadi Zaleak mendizale elkarte dira. Hego Euskal Herriko edozein argazkilari afizionatuk har dezake parte lehiaketa honetan. Beste lehiaketetan aurkeztu gabeko paper txuri beltzean eginiko lanak aurkeztu daitezke, egile bakoitzak gehienez bost lan aurkeztu ditzazkelarik. Gaiei buruz esan behar da librea eta natura, mendiari buruzko lanak aurkeztu behar direla, azken honi buruz gutxienez bi lan aurkeztu behar direlarik. Argazkien tamainu txikiena, 18x24ekoa izango da, argazki guztiak 30x40 zmko kartulina batean ezarrita azaldu behar direlarik. Lanak aurkezteko epea apirilaren **17**an izango da, apirilaren **30**etik maiatzaren **6**a bitartean erakusketa bat antolatuko delarik kultur etxean.

ihardunaldiak

Euskara, errealtate eta etorkizun

Donostiako GITE-IPES taldeak lau hitzaldi eta mahai inguru antolatu ditu, hil honen 22tik 25era bitartean, euskararen gaurko errealtatea eta etorkizunerako prebisioak aztertze-kotan. 22an, asteartez, «Euskara alor ezberdinetan» nola dagoen esplikaturko dute J.J. Iribar (zinema), Josu Landa (literatura) eta Jesus Zabaletak (itzulpena), Koldo Izagirrenen gidaritzapean. 23an, asteazkena, «Euskara eskolan» izango da Eli Alba eta Antton Izagirrek jorratuko duten gaia. Baleren Baikaioa «Euskara unibertsitatean» zertan dagoen azaltzen saiatuko da 24an, eta hitzaldi sailari amaiera 25ean Lluís Aracil-ek emanen dio, «Euskara, hitzak ugari eta ekintzak?» galderari erantzuten ahaleginduz. Hitzaldi guztiak Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipaleko kultur aretoan, eta arratsaldeko 7,30etan.

ihardunaldiak

Euskal dialektologia

Irakasle elkarteak antolaturik eta martxoaren 8tik ospatzen ari dira Donostian Euskal dialektologiari buruzko hitzaldi batzuk. Hitzaldi sorta honen barruan, aste honetan bi dialekto izango dira aztergai: asteartea 22an Nafarrera izango da aztergai eta 24an ordea Baxenafarrera. Ikastaro edo hitzaldi hauetan irakasle gisa ibiltzen dena Jose Luis Alvarez Enparantza, «Txillardegia» da. Ikastaro hauek Donostiako Doctor Camino liburutegian ospatuko dira arratsaldeko 7etatik 9etara, 31 de Agosto kalean.

Baionako
29.solasaldiak.

Datorren Martxoaren 21etik 26ra bitartean, Baionako 29. solasaldiak ospatuko dira Baionako antzoki nagusian. Solasaldi guzti hauek arratsaldeko bederatzietan hasiko dira. «Geroa gaur bizitzea» gaia hartu izan da aurtan. Bost arratsaldez, aldiro hiru hitzaldi eginez, gai mamitsu hori ikertuko da. Baionako solasaldietan ohitura den bezala, biharamon arratsaldeko 4,30etan bezperako gaien arrasolastatzea egiten da, bertan parte hartutako hizlariekin. Bost egun hauetan beraz, Baionan izango da gogoeta interesgarriak egiteko aukera. Antolatzaileak adierazi diguten bezala hitzaldutako hauek ez dira soilik pentsalarientzat baizik eta gogoetatu nahi duen guztientzat.

■ Euskal Herriko idazleen biltzarra.— Sarako Ekinbide Elkartasunak orain dela gutxi adierazi digun bezala, Apirilaren 4an Euskal Herriko idazleen bosgarren biltzarra ospatuko da Saran urtero egiten ohi den bezala. Aurtan Omordio izeneko zentroan ospatuko da honako biltzar hau.

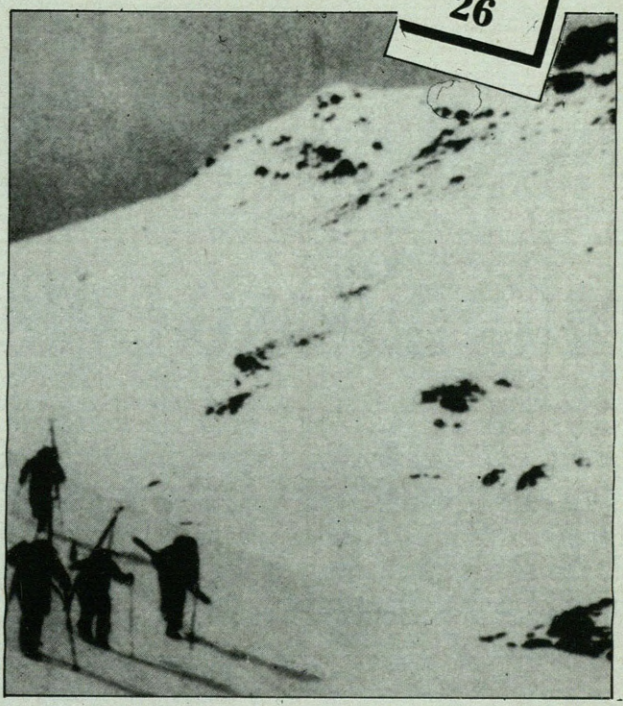

Donostiako kulturetxeetan.— Hitzaldi ugari antolatu dituzte aste honetarako Donostiako kultur etxeetan. Honela Intxaurrendoko Larronetxe kultur etxean Errealeko jokalariekin hitzaldi bat ospatuko da eta bertan aztertuko den gaia Kirola eta Gazteria izango da, hitzaldi hau arratsaldeko 7,30etan ospatuko da. Hitzaldi hauekin jarraituz, Martxoaren 24ean eta Loiolako kultur etxean Erronkari Arana eta Ezka ibaia gaia aztertuko da, bertan bideo, diapositiba emanaldia eta hitzaldia egongo delarik, eta hizlariak Pablo Alday, Arantxa Agote eta Orbage Ormaetxea izango direlarik. Hitzaldi sorta honekin bukatzeko Okendoko kultur etxean senda belarrei buruzko hitzaldi bat ospatuko da martxoaren 28an arratsaldeko 7,30etan, hizlaria Porfi Orte izango delarik.

□**San Prudentzioren omenezko argazki lehiaketa.**— Arabako foru aldundiaren kultura sailaren argazkigintza sekzioak, San Prudentzioren argazki lehiaketa konbokatu du, bertan edonork parte har dezakelarik. Partehartzaile bakoitzak hiru obra aurkez ditzazke gehienez, zuri beltzez edo kolorezkoak, edozein teknika onartuko delarik. Formato aldetik handien bezala 30x40 zentimetrotakoak izan daitezke, edozein kasutan 30x40 zentimetrotako euskarri baten gainean ezarri beharko dira. Lehiaketan aurkeztutako argazki guztiekin erakusketa bat montatuko da apirilaren 23tik 30era bitartean, sari banaketa, erakusketaren azkenengo egunean izango delarik. Argazkiak honako helbidera igorri behar dira: Arabako foru aldundiaren kultura sailaren argazkigintza sekzioa, Gasteiz, 1672 posta kutxatila, apirilaren 4a baino lehen.

□**Zestoako euskal zinema eta bideo topaketak.**— Euskal Herrian jaio edo bertan bizi den edozein zine edo bideogilek har dezake parte lehiaketa honetan. Filmak eta bideoak euskaraz eginek beharko dute izan. Filma eta bideoak zuri beltzean edo koloretan izan daitezke, soinuak filma edo bideo berari itsasia izan beharko delarik. Edozein galetako filmak onartuko dira. Filma edo bideoaren iraupenak ez du mugarik izango, hala ere, emanaldi bakoitzaren iraupena antolatzaileen

esku egongo da. Lehiaketa-
ren aurretik hautapen bat-
zorde batek filma eta bideo
guztiak aurrez aztertuko di-
tu, baldintzak betetzen di-
tuzten ala ez ikusteko, filma
eta bideo hauen artean one-
nak aukeratuko direlarik.
Filma edo bideoak honako
helbide honetara igorri be-
hako dira: Zestoako zine
kluba taldea, 88. posta ku-
txa, 20740 Zestoa, apirila-
ren 16a baino lehen. Bidali-
tako bideo eta filma guztie-
kin, maiatzaren 16tik 28ra
bitartean topaketa hauek
burutuko dira Zestean,

mendi ibilaldiak

- Arrola:** 27an egun erdirako ibilaldia Aramaio-bela-
mendira.
- Xabier-Aitzarte:** Aste santuan, 31tik 3a Ordesara.
- Lagun Onak:** 27an goiz ibilaldia Azpeitia-Gazume-ltu-
rriotz, eta 31an Isabara.
- Tabira:** 26eta 27an mendizaletasun tekniken ikasta-
roa, edurtzan. Egun beretan Candanchura ibilaldia eta
27an Plencia-bakio, Bizkaiko bira.
- Kresala:** 31tik 3ra Formigalera ibilaldia.
- Andatza:** Aste Santuan Hecho bailarara irteera.
- Euskalduna:** 31tik 4era Chamonix-era irteera.

kirolak

Herri kirol ihardunaldiak Faduran

Herri kirolen konfede-
runtzak antolatzen ditu

ihardunaldi hauek. Bi egu-
netan zehar teoria eta prak-
tika biak uztarturik joango
dira. Herri kirolak duten za-
ti edo atal gehienak ikusi
eta aztertzen saiatuko dira
bertan parte hartzen duten
guztiak, horretarako aurre-
tik izena eman behar dela-
rik. Egun horietan azertu-
ko diren gaiak besteak bes-
te honako hauek izango di-
ra: alde batetik entrena-
mentu fisiko orokor baten
teoria eta praktika eta bes-
talde herri kiroletako entre-
nemendua fisiko zehatza
zertan den. Herri kiroletara-
ko kirolarien elikadura izan-
go da bertan aztertuko den
beste gai bat. Ikastaro
hauek apirilaren 9a eta
10an ospatuko dira Fadur-
an, horretarako izen ema-
teko epea dagoeneko zabal-
dua dagoelarik.

57. orrialdeko gurutzegramaren soluzioa

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	O	L	A	D	A	●	A	H	O	A	K
2	A	R	I	M	A	●	I	L	A	R	R	A
3	T	A	●	U	K	A	P	E	N	●	E	R
4	Z	I	N	●	I	G	A	R	●	O	T	E
5	U	N	A	I	●	O	R	G	A	N	O	A
6	K	●	G	A	U	R	●	I	L	E	A	●
7	●	G	O	I	Z	●	H	A	U	T	●	Z
8	Z	A	K	O	T	E	A	●	A	S	I	A
9	A	R	E	●	A	N	T	Z	●	I	B	I
10	B	E	●	E	R	E	S	I	A	●	A	L
11	A	L	O	R	R	A	●	U	R	R	I	A
12	L	A	S	A	I	●	U	R	T	E	A	K

Euskal presoak «liberté, égalité, fraternité»ko espetxe zorrotzetan

Ziento erdi bat preso, berrehun mila biztanletara iristen ez den Ipar Euskal Herrian, hauteskundeetan %5a baino gehiago lortzen ez duen abertzalego batean. Zifra zorrotzak dira, presoan egoera bezala, eta Iparraldeko mugimendu abertzalea astintzen dute.

Polizia frantsesak itotzen du errefuxiatuen edo presoan aldeko edozein agerpen.

Mugimendu abertzalea Ipar Euskadin bere burua non kokatu eta nola definitu oraindik eztabaidatzen ari delarik, preso kopuru oso inportante baten aintzinean geratzen da, batzuek kondena luzeak arriskatzeko dituztelarik. Desberdintasun politikoen gainetik, ezkerreko abertzaleentzat preso politikoen defentsa frantses politikaren aintzinean gero eta gehiago eztabaida gaia bilakatzen da.

Preso politiko estatutua zegoen garaia

1981eko hauteskundeak baino lehen, Iparraldeko abertzaleen kontra sareka-

da bat izan zen eta komisaldegian sei egunez egon ondoren **Hordago** taldearekin lotuta sei gazte **Cour de Sureté de l'Etat** auzitegi bereziaren aintzinean pasatzeko Parisera eraman zituzten. Garai hartan Frantses Estatuak preso politikoak bazirela ezagutzen zuen eta arau berezi bat bazegoen, Kode Penal delakoan jarria, Estatuaren Seguritatearen kontra ekintzak egiteagatik epaituak zirenentzako.

Juridizio horren pean zirenek baldintza bereziak lortzen ahal zituzten: biltzeko posibilitatea, egunero ordu bat edo gehiagoko bisitak, kirola egiteko edo aktibitate kulturaletan ibiltzeko erreztasunak. Preso guttik lortzen zu-

ten hori eta gertatzen zelarik ere, borroka luze batzuen ondotik; horrela Kortsikarrek eta Bretoindarrek eskubide hori lortu zuten. Baina preso politiko asko ziren arau hori gabe, eta askok hilabeteak isolamendu zeldetan pasa zituzten deus lortu gabe.

81etik landa, sozialistek agindu bezala, C.S.E. auzitegi berezia desegin zuten eta amnistiarekin preso politiko gehienak libre geratu ziren, errefuxiatu batzuk asignatuak, eta Legrand epaile famatua kamara arrunt batera bidali zuten. Sozialistak euskaldunen kontrako borrokan ez ziren oraindik sartu. Aldiz Madrilan sozialistek gobernua osatu zutelarik, horiek erabakitako ezker abertzalearen kontrako plangintza laguntzea onartu zuten. Geroztik eta bereziki 84eko estradizioetatik landa, Iparraldea egiazko ihizi eremua bilakatu da frantses poliziarentzat.

Azpirarratzekoa da, nahiz eta politika honen helburu nagusia ETA desegitea izan —azken froga ditugu errefuxiatuak laguntzeagatik Iparraldeko militanteen arrestatzeak— Parisek baliatu duela Ipar Euskadiko mugimendu abertzaleak zituen iniziatiba guztiak zapaltzeko, manifestaldiak debekatzeko, militanteak preso sartuz, IKren kontra jokatuz. 86tik landa, eskuina agintera heldu ondotik gauzak ez dira hobetu, denbora gutti barru euskal militanteek frantses presondegiak bete dituzte eta errefuxiatuak kanporatuak dira auzirik gabe.

Eskuinarekin, juridizio berria

C.S.E. auzitegiaren desagertzearekin presoan egoera okertuz joan da, kartzeletan arau berezirik ez bait da, eta gehienetan preso politikoen baldintzak komunak baino okerragoak dira.

Gainera, eskuinak juridikzio berezi bat jarri du 86ko irail-urriko legea bozkatzuz Pariseko 14. Ganbaran, terrorismoari lotutako kasuak epaitzeko. Mili-

Ahaideak: «Preso komunak baino okerrago dauzkate»

Iparraldeko presoen familiak eta lagunak biltzen dituen elkartea da «Ahaideak», eta orain artean Iparretarrak erakundearen inguruan eroritako presoen senideak koordinatzen ditu. Teresa Mitxelenarekin aritu gara talde horren lanaz.

Teresa Mitxelena.— 84eko urtarri-lean sortu zen «Ahaideak», IKren prentsaurreko batera kazetariak eramaten zituztelarik lau militante arrestatu zituzten ondotik. Garai hartan, Jean Paul Hiribarren preso zegoen jadanik, eta pentsatu genuen egokiago zela familia guztiak biltzea presoek laguntza ekonomiko eta humanitarioa ekartzeko.

ARGIA.— Gaur egun, zein da zuen lan nagusia.

T.M.— Lehenik, familien arteko loturak indartzea eta gero presoek buruzko informazioak biltzea, gelditzeak nola iragan diren, presondegietan zein kondizionetan bizi diren presoak. Presoen urruntzeagatik familiak dituzten gastuak gure gain hartzen saiatzen gara eta preso bakoitzari hilabetero 900 libera bidaltzen diogu, janaria eta behar dituen gauzak eros ditzan. Hortik aparte, sostengua antolatzen dugu protesta ekintzak eginez, apezpikuari deiak bidaliz, telegramak igorri barne eta justiziako ministrari detentzio kondizioak hobetzeko eta azkenik adibidez Aguerre zauritua zen militantea hospitalera bidali dezaten ahaleginak egin ditugu eta lortu

dugu. Erregulariki Euskal Herritik presoak bisitatzeraz joaten den abokatu baten bidaia gure gain hartzen ditugu ere.

A.— Nortzuk dira defenditzen dituzten presoak?

T.M.— Ahaideak elkartearen helburua da Iparraldeko presoak laguntzea eta horien familiak biltzea, jakinez jadanik errefuxiatuak laguntzeko komite bat bazegoela. Erran behar da Iparraldeko presoek familia guztiak etor daitezkeela gurekin lan egitera, eta denak onartuak dira. Gaur egun hunkitzen ditugun presoak dira ustezko IKko militanteak direnak eta Iparraldean ekintzak egiteagatik erori direnak. Presoak ez ditugu hautatu eta momentuan 21 dira gure laguntza onartzen dutenak.

A.— Zein kondiziotan bizi dira presoak?

T.M.— Erran dezakegu lehenik preso komunek dituzten baino kondizio okerragoetan bizi direla batzuk. Ez dira preso politikotzat ezagutuak, ez dute estatuto berezirik eta ez dituzte denek kondizio berdinak. Ez dago erregularrak. Adibidez, Gabi Mouesca gelditu ondotik zi-

gor zelda batean sartu zuten 45 egunez eta gero isolamenduan utzi dute. Isolamenduan direlarik, ez dute inor ikusten, zaindarien ez diete hitzik esaten eta Gabi kondatzen du egun osoan ez duela sei hitz baino gehiago erraten: «milesker» janaria ekartzen diotelarik eta «gehiago» janari gehiago nahi duelarik. Paseoetan ere bakarrik ibiltzen da beste zelda batean zaindariz inguratutik bere mugimendu guztiak kontrolatzen. Idatzi dizkigun azken gutunetan zerbait egitea horren kontra eskatzen digu, bere burua «yaourt» edo «yogur» bat bezalakoa bilaka ez dadin. Jadanik, kontzentratzeko arazoak baditu, zazpi hilabete pasa bait darama kondizione horietan.

Babi Bidart ere isolamendu zeldan dago, eta pentsatzen dugu Filipek egoera berdina ezagutuko duela. Beste presoek ez dute elkar ikusten eta arazoak badira bisiten baimenak lortzeko, epaileek nahi duten bezala egiten bait dute. Bisitak uzten dituzte nahi duelarik, eta nahi dutenari.

A.— Azken hilabete horietan presoek aldeko komite asko sortu dira, nola esplikatzen duzu fenomeno hori?

T.M.— Komite berriak antolatzen direla presoek inguruan gauza normala da. Jadanik 83an J.P. Hiribarren detentatu zutelarik, eta baita ere Gabi Mouesca 84ean, komite bereziak agertu ziren horien lagunak bilduz. Gazte horiek gehienetan preso hurbiletik ezagutu dute, eta bere askatasuna lortzeko mugitu nahi dute sostengu pertsonalizatu bat ekarri. Komite horiek in gertatzen da denborekin dinamika galtzen dutela bereziki presoak kondena luze bat duelarik eta errepresioaren aurka lanean ari diren beste taldeekin loturarik ez badute. Baina eraman nahi duten sostengua ez da sartzen jadanik eraikiak diren komiteetan. Gero beste arazo bat planteatu da abertzaleak ez diren jende batzuk geldituak izan direlarik, horiek beste defentsa mota hartzen dutelako.

tanteak ez dira gehiago estatuaren seguritatearen kontrako ekintzak egiteaz inkulpatzen, baizik eta ekintza terroristaz; eta horrekin, Kode Penalaren testuetan sartzen ez direlako arau berezia galtzen dute. Juridizio berri horrengatik presoak Parisera eramanez dira, maiz isolamendu zeldetan sartuak.

Hiru euskal preso mota daude eta

orotara hirurogei bat: 21 Iparretarrak erakundearen parte hartzearen inkulpatzio pean, 12 errefuxiatuak laguntzeagatik, 8 errefuxiatu armak ukaiteagatik eta gaixtagin talde batean parte hartzeagatik kondenatuak, 9 estradizio pean eta besteak prebentiban. Beste bi gelditzen dira, inspektore baten etxearen kontra koktail bat botatzeagatik,

auzia goaitatzen. Zenbaki horiek ia asero aldatzen dira, eta igotzen.

Militanteak geldituak direlarik, eta arazoa terrorismoari lotua baldin bada, lau egun pasatzen dituzte komisaldegietan, kasu batzuetan mehatxatuak edo joak: **Pipo Eiherabide** aurpegi xehatuarekin atera zen adibidez. Ondoren, eta bereziki azken hilabete hauetan,

Errefuxiatuen aldeko komiteak: informazioa, elkartasuna, mobilizazioa

Azken hilabete horietan errefuxiatuak laguntzeagatik atxilotak izan dira eta gaixtagin talde baten partaide izatea inkulpaioagatik Parisen kartzelatuak izan dira. Errepresio gehitze honi buruzko eritzi bat txerkatzera joan gara errefuxiatuen aldeko komiteengana.

Errefuxiatuen aldeko Komiteak.— 28 errefuxiatu preso daude, 14 presondegitan sakabanaturik. Zazpi estradizioaren beha, beste batzuk auzia- ren zain eta zortzi daude kondenatuta.

ARGIA.— **Errefuxiatuak laguntzeagatik zenbat pertsona izan dira hunkituak?**

E.K.— Irailetik landa Iparraldeko 17 pertsona detentatuak izan dira. Horieta- rik bi abenduan libratu zituzten, Totorika eta Ondikola. Totorika 30.000 libera- tako fiantza ordainduta libratu zuten baina biek ere inkulpatuak segitzen du- te. Neska bat ere detentatua izan zen eta askatua, inkulpatu ondotik, eta kontrol- pean jarraitzen du. Duela aste gutxi Pa- txi Capot eta Jean Pascal Barbier askatu zituzten presondegian lau hilabete pasa ondotik; horiek astero gendarmeriara izena ematera joan behar dute. Orduan gaur egun hamabi dira preso eta bost kanpoan, baina inkulpatuak.

A.— **Zein da sostengu komiteen la- na?**

E.K.— 84etik honera, errefuxiatuen sostengua antolatzea eta errefuxiatuen kontrako errepresioaren aurka borroka- tzea izan da gure lana, betiko medioak erabiliz: informazioa zabalduz, elkar- tasuna antolatuz eta mobilizazioa atxikiz. GALEn garaian, atentatu bakoitzari erantzun genion, lehen estradizioak egon zirelarik ere kanpaina bat izan zen, hori 84ean. 85ean, errefuxiatuen aldeko ibilaldia izan zen Ipar Euskadin gaindi eta 86an «Errefuxiatu bat, etxe

bat» kanpaina zabaldu zen. Mobilizapen guzti horien helburua Ipar Euskadin errefuxiatuen aldeko sostengua indar- tzea izan da. Hori da gure funtsezko la- na. Baina berriki beste eremu berri bat ideki zaigu: errefuxiatuak laguntzeaga- tik detentatuak izan diren pertsonak de- fenditu behar ditugu ere. Betiko lana da, sostengua antolatu, harremanak segur- tatu, bestalde hunkituak diren familiak biltzen ditugu laguntza ekonomikoa eta humanitarioa eskainiz.

A.— **Zergatik ezartzen da muga 1984ean?**

E.K.— Komite horiek garai hartan sortu zirelako. Erran behar da errefuxia- tuak etortzen hasi zirenetik haien kon- trako errepresioa bazegoen, nahiz eta frankismo garaia izan, espulsioko eta «Assignment à résidence» delakoak izan ziren, luzaz eraso horiek ez ziren gaur ezagutzen duguna bezain bortitzak izan. Eta gora beheak baziren ere, 84tik ho- nera ikusiz zer nolakoa erortzen ari zen, Komiteak montatu ziren egitura iraun- kor gisa.

A.— **Izan al da aldaketa bat esku- inak agintea hartu zuenetik?**

E.K.— Bai, bistakoa da. Eskuinak bere kredibilitate osoa bortizkeriaren kontra- ko borrokan jarri zuen eta maila horre- tan GALEko ekintzek eragin txarrak ekartzen zituztelako, fenomenoak gelditu nahi izan zuten eta negoziaketa baten ondotik eta espulsiioen truke atentatuak gelditu ziren. Hori izan da eskuinak gu- retzat ekarri duen urrats nabariena

abertzaleen kontrako borrokan. Erre- presioaren beste urrats bat.

A.— **Iparraldean errefuxiatuak la- guntzeagatik, etxea edo autoa uztea- gatik, jendea kartzelaratzten da.**

E.K.— Atentatuekin, espulsiokoekin, ETA hunkitzen saiatu ziren, baina hori lortzen ez zutelakoan beste medio bat erabiltzea erabaki dute. Hori da, errefu- xiatuak sostengatzen dituztenak atxilo- tuz sostengu hori ahuldu nahi lukete. Batzuk zigortzen dituzte preso sartuz, besteak beldurtzeko eta metafora bat hartzeko «arraina harrapatzeko putzua hustu nahi dute».

A.— **Azken hilabete horietan pre- soen aldeko komite asko sortu dira. Nola esplikatzen da fenomeno hori?**

E.K.— Errexki esplika daiteke. Mugi- tzen diren lehenak, detentatuaren lagan- ak dira eta komite berezi bat sortzen dute kontutan hartu gabe jadanik sos- tengu komiteak daudela. Azken denbo- retako erasoaldien ondotik jendea akitu da ere, orain mugiarazten duen gauza bakarra lagunen arteko elkartasuna da. Eta horregatik komite asko sortu dira ikuspegi politiko orokorra ahanztiz, hori egoeraren ezaugarri bat da, erran nahi du mugimendu abertzalean ahultasun bat dagoela, kriterio politiko minimoak finkatzen gai ez gara. Defentsa egoera politikoari lotua da eta preso horien defentsa politiko izan behar litake erre- presioa arrazoin politikoengatik erabil- tzen bait da. Komite horiek ez ditugu ezezkortzat jotzen, baina premiatsua da gaur egun komite horiek biltzea preso horien defentsa indartzeko. Hala ere, erran behar da komite horiek sostengua hedatu dutela, hau alde positiboa da.

A.— **Pentsatzen al duzue komite horien elkartzea beharrezkoa dela?**

T.M.— Bai, beharrezkoa da baina ge- ro praktikan nola egin, beste kontu bat da. Kriterio politikoak definitu behar di- ra, preso batzuk ez dira abertzaleak eta beraien lagunak abertzaleak daramaten borroka ez dute asumitzen, lagunak as- katu nahi dituzte bakarrik. Presoen ar- tean ere desberdintasun politikoak badi- ra.

Batasuna egiterakoan zertarako nahi den planteatu behar da. Ainitzetan hobe da bakoitzak lan egin dezan bere ar- loan, azalezko batasuna egiteko ordez; holakotan, praktika bat eramatea askoz eta zailago bait da.

presoak Legrand epailearen aintzinean pasatzeko Parisera eramaten dituzte. Han gaixtagin talde baten partaide izaitaz inkulpatuak dira gehienetan, hamar urtetako kondena jasateko arriskuarekin. Familiatik urrunduak Parisko La Santé, Fresnes edo Fleury-ko kartzeletan sartzen dituzte. Batzuk, isolamendu zeldetan daude, egun osoan inor ikusi gabe, kanpora joan gabe, ordu erdi bateko paseoa dute, goizean, eta arratsaldean beste zelda batean.

Gabi Mouesca galditu zutenetik isolatuta dago, ia zortzi hilabetez; Europan «tortura xuria» deitzen zaio horri. Hiru zauritu daude ere, bi Fresnesko ospitalean sartuta: bat zangoa moztuta bonba batengatik, eta bestea bala batek besoa hautsia; hirugarrena, **Ttote Etxebeste**, Bordaleko hospitaletik berrikitan eraman dute haruntza, eta gorputz erdia paralizatuta gelditzeko arriskutan dago.

Denek preso komunek bezala, astean hiru aldiz ordu erdi bateko bisita dute, batzuetan batean ukaiten dituztenak. Gehienetan familiak bisitaren baimena lortzen du, lagunek aldiz ez. «Vis a vis» delakorik ez dute.

Presoen aldeko komiteak

Orai arte presoetaz arduratzeko, la-

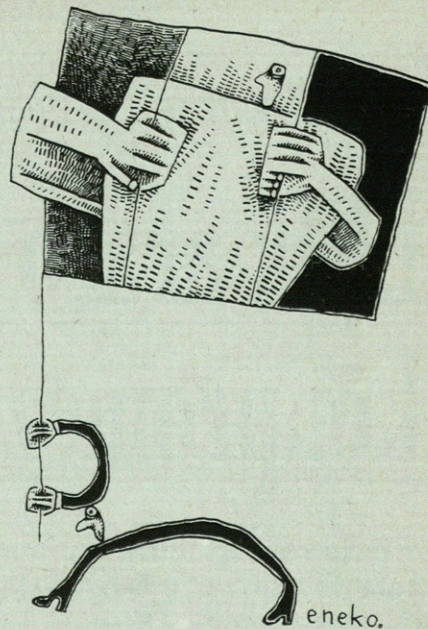
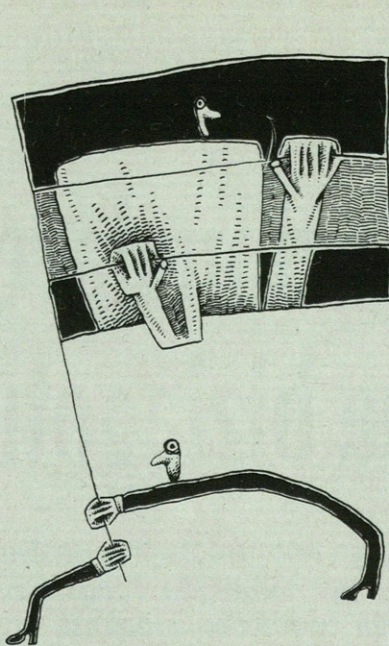
guntza ekonomikoa eta politikoa emateko Herri Taldeak erakundearen errepresioaren aurkako batzordea, Errefuxiatuen aldeko Komitea, eta «Ahai-deak», presoen familiak biltzen zituenak, ziren. Dirua biltzeaz arduratzen ziren

(preso bakoitzak 900 libera eskuratzen ditu egunero behar dituzten gauzak erosteko) eta sentsibilizazio kanpainak antolatzen zituzten. Baina errepresioa zabaldu dela eta, komite berri batzuk sortu dira bai kostaldean eta bai barnealdean, presoen lagunak bilduz. Horrek arazo bat pausatzen du, komite guzientzako lan eremua berdina bait da eta komite horien sortzeak nahiz eta jende gehiago hunkitu, ez du presoen defentsa indartu. Horregatik, pixkanaka komite horien biltzearen beharra aipatzen da, nahiz eta zaila izan, desberdintasun politikoengatik.

Horri erantzuteko, Patxa kolektiboaren inguruko jendeek **AJIR** (Iparraldeko Gazteen Errepresioaren Aurkako Asanblada) antolatu dute, abertzaleak biltzeko nahian ofentsibaren aurrean eta, eta martxoaren 5ean errepresioaren aurkako manifestaldi bat antolatu zuten.

Epe laburrean, egoera ez da seguraski hobetuko, isolamendu zeldetan dauden presoek laguntza ekartzeko komite eta abertzale guztien indarra beharko da. Preso politiko estatutoaren aldeko kanpaina bat aipatzen da, Estatu Frantseseko beste minoritateekin batera. Agian horrek oihartzun bat ukanen du Iparraldean, egiazki presoek buruzko elkartzasuna neurtzeko eta beharbada zerbait lortzeko, nahiz eta hori oso zaila izan. Momentu honetan Action Directe-ko militanteak gose-greban daude isolamenduaren kontra protesta egiteko, baina frantses gobernuak ez du horri buruzko erabakirik hartuko hauteskundeak baino lehen, eta badirudi AD-koak hiltzerat uzteko prest dagoela.

IXABEL eta TALA

Urte gutxitan zientu erdi bat euskaldun preso Estatu Frantsesean. Horien sostengua nola bideratu?

IV. Biltzarre Nazionala burutzeko prest

LKIk arazo nazionalarekiko konpromenezua biziagotu nahi

Datorren asteburu honetan Liga Komunista Iraultzaileak bere IV. Biltzarre Nazionala burutu behar du Arantzazun. Biltzarre honek LKlren jokabide teorikoan aldaketa unea suposa lezake, jarraituz, 'arazo nazionalarekiko' konpromezu haundiagoa hartzearen zentzuan. «Barrikada» batez ere zapalkuntza nazionalari aurre egiteko puntuan kokatu dela ikusirik, beste gai batzu ahaztu gabe, posizio horretara hurbildu nahi du bere tokia LKIk. Dena dela, biltzarretik irten daitekeen ikuspuntu hau ez litzateke berrikuntza edo aldaketa bat, azken urteotan partidu barruan nabariagoa egin den jarrera baten konfirmazioa baizik.

Biltzarre Nazionala egitearen albisteak, LKI EMKrekin bateratzeko posibilitatearekin agertu izan da prentsako titularretan. Elkartze horrek, hala ere, ez dirudi inminentea, ezta urrik eman ere. Bi partiduen artean, elkarrekiko adostasun eta desadostasunen inguruan debata zabaldu dela hobe legoke esatea. Elkarriketa hauek duela urtebete hasi ziren eta prozesuaren hasieran baino ez daude bi partiduak. «**Momentuz hurbiltzeko borondate bat dagoela**» aitortzen digu LKlko antolaketa komisiokoa den «**Jospo**» Barrutiak, baina ezer gutxi gehiago.

Aljerreko negoziazioa

Aljerreko negoziazioarekiko aipamenak ere agertu dira prentsari. Badirudi gaia Biltzar Nazionalan ere tratatuko dutela, baina, edozelan ere, prudentziaz ikutzeko asuntza dela esan digu kontsultatu dugun jendeak. Puntu honetaz, ETak nahi duena negoziatzeko lejitimitatea duela da, antza, eritzi nagusia LKIn, ETArekiko ikuspuntua trantsizio garaitik neurri handi batean aldatu egin baita da partidu honetan. Halere ez dute uste autodeterminazioa edo problema sozialen soluzioa Aljerretik etorri daitekeenik. **Iñaki Barcenaren** ustez «**Ondorengo Eguna**ren plan-teamendua faltsua da, ez da ezer

lortuko masa mugimendu zabal bat ez badago atzetik». Edozelan ere, ezer onik lortuko delakoan daude LKIn eta, adibidez, «**presoen zat amnistia badator, ongi-etorria bedi**» esaten digu Jospo Barrutiak.

Bestalde, esan bezala, badirudi teoria mailan arazo nazionalarekin konpromezu biziagoa hartu behar duela LKIk. Euskal Herrian errebindikazio nazionala izan da indar gehien batu dituen bere inguruan. Jospo Barrutiaren ustez, «**hemen ez balego zapalkuntza nazionala eta, horren ondorioz, erantzun gogor bat trantsizio garai osoan, ezingo litzateke ulertu oraingo mugimendu asko**». Trantsizioaren hasieran indar gehienak aspektu horren inguruan batuko zirela ez zen pentsatzen LKlren basean, baina denboraren joanean, gertatutakoaren **ebidentziaz** edo, ikuspuntu hori aldatu egin da. Horrek kontzientzia nazionalaren hedapena eragin du LKIn, eta biltzarren ondoren «**kontzientzia hori sakonduagoa, finkatuagoa**» geratuko dela uste du Jospo Barrutiak. **J. Ramon Martin** LKlko militantea eszeptikoagoa da eta bere ustez «**garai historiko bakoitzean badago gai bat besteen aurretik edo gainetik dagoena; beharbada gaur barrikada arazo nazionalan dago, baina jendeak ez du pentsatzen ea egin behar dena hori**

den ala posible den bakarria hori den».

Objetiboki NAEMaren barruan

Biltzarrerara begira LKlko Komite Nazionalak aprobatutako tesi batetan LKIk askapen nazionalerako prozesuarekiko konpromezu praktikoa bat duela esaten da, «**beraren sektore arradikal eta kontsekuentearen parte izanik**». Zentzu honetan esan daiteke LKlko jendea Nazio Askapenerako Euskal Mugimendua esan izan zaion horren barne sentitzen dela. «**Objetiboki LKI NAEMaren barruan dago**», diosku unibertsitateko irakasle eta militante den **Iñaki Barcenak**. Honek ez du esan nahi KAS blokearen ikuspegitik hala denik, «**beraien ikuspegitik argi uzten bait dute zeintzu dauden barruan eta zeintzu kanpo**», zehazten digu **Iñakik**.

Oro har, KAS blokearen ikuspuntu horri kritika egiten zaio LKlren barne. Pasa den Abenduaren 5ean LKIk aprobatutako informe politikoan esaten denez, KAS blokearen politikak «**sektore ezberdinetako ardatz espezifikoak borroka nazionalaren zentralitatara supeditatzen ditu**». Informe berean nazionalismo arradikalaren zenbait jokabidetan «**hegemonismo, reduktionismo eta zatiketa**» politikak erabili izan direla aipatzen da. LKIn etsipena sortzen dute, nolabait esateko, horrelako jarrerak. Adibidez, «Askapena» taldearen sorreraz gertatu dena, «**komite internazionalisten dinamika propioa haustea**» kontsideratzen dute; edota ez da ulertzen LABen agerpena hezkuntza mailan, «**STEE-EILASek jarrerara aurrerakoi, ezkertiar eta kontzientziatu majoa badaramanean**».

STEE-EILAS da, hain zuzen ere, LKlren presentzia nabariena duen sindikatoa. Beste sektoreetan LKlko militanteak batez ere CC.OO.ren barruan dau-

LKIk bere azken Biltzarre Nazionala 1982 egin zuen.

de, aurrerantzean ere, Biltzarrean aurkeztuko den «Erabaki politiko»aren arabera, «CC.OO.en barneko ezker sindikalaren lana garatzea» pentsatzen dutelarik, «eguneroko praktika sindikalaren bidez, sindikatuko korrante ofizialetik ezberdinduz». Dena dela, langilegoaren artean pisua galdu dutela aitortzen dute LKIkoe. «Borroka puntualak daudenean bai, baina bestela ez dago langileriaren artean kontzientzia handirik orain», dio Iñaki Barcenak.

Azken puntu honengatik edo, badirudi LKIkren politika beste sektore batzutarantz hurbiltzean gehiago saiatu dela azken aldi honetan. Gaur egun, **mugida** alternatiboak garrantzia handia du LKIkrentzat: emakumearen mugimendua, antimilitaristak, ekologistak, gazteak (hor daude LKIkko «gazteriak», Iraultza Taldeak). Gizartearen aldakuntza helburu, borroka sozialaren aspektu horiek lantzeko ahalegin berezian dago LKIk. Borroka horiek «**arazo nazionalagatik zeharkatuak**» daudela onartuta ere, berebizikoa da LKIkrentzat —goian

aipatu informe politikoan esaten den bezala— «**kontzientzia feminista, antimilitarista edo ekologistaren progresioa, bakoitza bere baitan, eta baita ere langile mugimenduaren eta askapen nazionalerako mugimenduaren barne**».

Borrokaaren plano ezberdin hauek ez dira eraman behar LKIkren ustez fase ezberdinetan; «**ez HBk esaten duen bezala, lehenengo independentzia, gero sozialismoa**», Jospo Barrutiaren hitzetan, «**guk uste dugu biak batera doazela**». «**Iraultzarako bidean garrantzia estrategikoa**», dena dela, langileriaren paper historikoa eta masa mugimenduari ematen diote LKIk, marxismo klasikotik aldendu gabe. Hala ere, *Iraultza* bihar ez dela izango badakite LKIk, «**ez gaude egoera pre-iraultzaile batetan argi dago**», diosku Jospok, «**baina iraultzaz hitzegitea beti da interesgarria**». Iraultza-ren esperantza adierazi dezake, adibidez, aurtengo LKIkren 'Zutik' aldizkariak ateratako egutegiak, 68-ko maiatz frantzeseko barrikada batetako eszena erakusten duena.

IV. Biltzar Nazionalera, beraz, minoritarioak izan arren marginalak ez direnaren kontzientziak doaz LKIkoe. Jende askorentzat «trosko hauek» (eta EMKkoak «txino hauek») izatetik pasatzen ez badira, zenbait zirkulutan (lehen aipaturiko mugida gazte edo alternatiboetan batipat) ezagunak direla-koan, erreferentzia puntu ere izan daitezkeela uste bait dute. Iñaki Barcenaren ustez: «**Gutxi gara, baina nahiko ondo kokatuak mugimendu ezberdinetan**».

LUIS FERNANDEZ

ARRATE IRRATIA

FM — 101,5
Eibar

**Goizeko 9etatik
gaueko 11ak arte**

**Irratsaio denak
euskaraz**

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

“Troops Out Movement” taldearekin hizketan

Irlandarren borrokak badu oihartzunik Britainia Handiko kaleetan

Inglatera, Eskozia eta Wales-en kokatutako mugimendua izanik Ipar Irlandako borroka abertzalearen alde diharduen taldea da “Troops Out Movement”. Bi esalditan isladatzen dute beren lanaren xedea: «Autodeterminazioa irlandarrentzat» eta «Britainiar tropak Irlandatik kanpora orain!» Irlandatik kanpo daramaten borroka-karen sentiduaz eta Ipar Irlandako sei probintzietan gertatzen ari denari buruz hitz egin digu Londreseko T.O.M.eko Robin Hennessy-k.

«Get Britain out of Ireland»: Britainia Irlandatik kanpora.

“Troops Out Movement”-en historia 70. hamarkadaren lehen urteetan hasi bazen ere, irlandarren aldeko mugimendurik izan da lehendik ere Britainia Handiko lurraldeetan, Sinn Fein-ek be-

rak antolatutako ekintzen inguruan baitipat. Baina orain, itxuraz, Sinn Fein-ek Irlandan nahikoa lana baduela-eta, T.O.M.ek hartu du Inglatera, Eskozia eta Wales-en Ipar Irlandako egoeraren

berri emateko eta elkartasun ekintzak antolatzeko erantzukizuna. «Gure pape-ra lehen aipatutako bi eskakizunen alde kanpainiak egitean eta Ipar Irlandako sei probintzietan gertatzen ari dena jendeak ulertu dezan saiatzean datza».

Ezkerreko alderdiak berekín dituzte

Eta, antza denez, T.O.M. ez dago bakarrik lan horretan, egunetik egunera helburu beretsuko talde desberdinak sortzen ari omen dira eta. «Eskozia, Wales eta Ingalterran bizi diren irlandarrek talde erradikal bat osatu berria dute, I.B.R.G. (Irish in Britain Representation Group), eta bere jaiotzatik (1981) gaurdaino lan bikaina egin dute; gugandik oso hurbil daude eta lan askotan batera aritzen gara. Ezker aldeko alderdi gehienak ere gurekin daude eta kanpainia ugaritan hartzen dute parte, feminista taldeak bezala». Laboristen alderdian ere britainiarren hanka egitearen aldeko sektore bat badago, “Labour Committee on Ireland” (L.C.I.), baina alderdiaren barnean indar gutxi du talde honek eta, orokorrean, laboristen jarra ez da batere positiboa Robin Hennessyren ustez: «Ipar Irlandako egoeraz hitz egiteko beldurra dutela dirudi».

Eskozia, Wales eta Ingalterrako taldeekin harreman oso onak izateaz gain, Irlandako talde nazionalistekiko harremanak ere nahiko errotuta omen dituzte, Sinn Fein-ekin batez ere. «Irlandako alderdiekin egiten badugu lan, jakina, britainiar kanporatzearen erreibindikapenaren inguruan diharduten alderdiengana jotzen dugu. Eta mugimendu horretan nagusitasuna Sinn Feinek dauka, zalantzarik gabe. Guk ez dugu halabarrez Sinn Feinek egiten duen guz-

70 mila lagun Londreseko azken manifestazio erraldoian.

tia ontzat ematen, baina gugandik hurbilena dagoena denez, berekin egiten dugu lan».

Irlandar preso politikoez arduratzen den taldea da T.O.M., eta I.R.A.ko ekintzak juzkatzeko orduan, ekintza horien eragile diren kausetara jotzen dute. «Irlandan gertatzen ari denak bere arrazoi sozialak ditu, eta talde sozial osoa dago bertan inplikaturik. Ipar Irlandan arazo ekonomiko, sozial eta baita politikoak ere gogorkien jasaten dituen taldea irlandar nazionalisten erkidegoa da. Langabezi portzentairik altuena komunitate horretan ematen da, errepresio politikoaren objektu nazionalistak dira... I.R.A. errealitate sozialaren ondorioa da, eta errealitate hori da analizatu behar dena».

Bloody Sunday-tik otsaileko 'istripu'ra

Ipar Irlandako gatazka sozialaz hitz egiterakoan zio gisa katoliko eta protestanteen arteko istiluak aipatu izan dira sarritan: Troops Out Movement-en ustez, Ipar Irlandan gertatzen ari dena arazo erlijiosoa kontsideratu nahi izatea lelokeria bat baino ez da. «Erljioa benetako diferentzi politikoak estaltzeko erabili ohi da. Gertatzen dena zera da, Ipar Irlandan bizi den talde batek, Britainia Handitik garai batean joandako taldeak hain zuzen, lege, propietate, lan, aberastasun eta abarretan abantailak dituela, eta beste taldeak, irlandarrak alegia, desabantailak. Sustraiak, beraz, ez dira erlijiosoak, ekonomiko

Ez holako zibilizaziorik

Errebolta zapaldu beste biderik ez dugu —esan du Itzhak Rabin, Israelgo defentsa ministrariak—; palestindarrak nekatuko dira aurrena». Mendebaldeko

potentziek gerra harekiko erakusten duten borondate ona ikusita, irudi liteke bai, Rabinek arrazoiak duela. Izan ere, badira gure parte honetatik itxurazko kondena batzuk, baina inondik inorako presio neurri konkreturik ez. Mendebaldeko —Hegoafrikakoak zalantzarako lekurik utz balezake— terrorrean oinarritzen diren Estatu-punta horiekin leporaino ageri da behin eta berriro inplikaturik.

Mendeetako historia bat da. Gure zibilizazioaren oinarriak azken belaunaldietan barrena formaz aldatuz joan den kolonialismoan antzematen ditugu. Mendebaldearen interes eta kontzepzioen arabera bilakatu da mundua. Thierry Hentsch irakasleak seinatu duenez, gure gizaldiaren hasieran ingelesek (txuri, anglo-sajoi, protestante) israeldarrek Palestinan bizitzeko zuten eskubidea defenditzen hasten ziren uneen, ozeanoz haraindi, laster munduaren nagusi bilakatuko ziren beste txuri, anglo-sajoi, protestante batzuek, estatubatuarrek, sekulako genozidiorik ikaragarrienetakoa burutzen zuten, berek okupatu lurretan, indioen kontra hain zuzen ere.

Momentu batean, mendebaldeak sortu zuen —eta Hitler-ek erradikalki «konpondu» nahi izan zuen— juduen arazoa, esku-garbitze operazio batean, inongo errurik ez zuen herri palestindarrari leporatu zitzaion. Sionistek militarki hartu zuten Palestina, bertako bizilagunak lur-gabetuz, espulsatuz, hilez. Baina Israelen zibilizazioa gure zibilizazio bera da, «pertsonek duintasuna» defenditzen duen zibilizazioa... baldin eta pertsona hori mendebaldekoa baldin bada noski. Hilabete hauetako eguneroko hilak okupazio degradagarri, gu denok degradatzen gaituen okupazio baten lekuko dira.

Fanxin

Iran-Irak: hiriak bakean utziko?

Irandar soldaduak. Honezkero zortzi urte...

Teheran eta Bagdad eta bateko eta besteko gaineratiko hiriak aldi batez erasotu eta gero, badirudi giblean ehundaka hildako utzi dituen ekintza tipo horri utziko diotela Iran eta Irakeko buruzagiek. Azken egunotan berriz, atakeak berriro jomuga ekonomiko eta militarretan zentratu dituzte. Atzera bide «normaletan sartzen da Golkoko desgasteko gerra.

eta politikoak baizik. Erljioaz hitz egiten dutenek arrazoi ekonomiko sakonik ez dagoela sinistarazi nahi dute, errealtatea folklorea eta tradizio inuxentetan oinarrituko bailitzan azalduz».

Egoera sozial honi eusteko eta «ba-kea mantentzeko», britainiar indar armatu bereziak Ipar Irlandako sei probintzietako kaleen jabe izaten diraute. «1969. urtean Ipar Irlandako kaleak hartu zituztenetik, pakea mantendu izan ezik, beste edozer gauza egin dute britainiar indar armatuek. Esate baterako, 1972.go urtarrileko "Bloody sunday"ko (igande odoltsua) sarraskia dugu, non 14 manifestari akabatu zituzten, 1980. hamarkadaren hasieran beste sei sinistralista hil zituzten... Guztira 300ren bat izan dira britainiar tropen eskuetan hilak izan direnak, azkenekoa joan den igandean [otsailak 21] irlandar errepublikako mugatik oso hurbil 'istri-puz' britainiar soldadu batek irlandar bat akabatu zuenean».

Elkarrizketa egin genuen denboran ez zen oraindik jakin Gibraltar-eko operazioaren berri, zeinean beste hiru militante erortzen bait ziren britaindar militarren balen pean.

Zentsura gogorra Irlandari buruz

Atxiloteta arbitrarioak ugarituz doazela diote T.O.M.ekoe, batez ere 1972.eko P.T.A. (Prevention of Terrorism Act) lege bereziaren ondorioz. Le-

Talde desberdin ugari agertzen du Ingalterra, Eskozia eta Wales-en Ipar Irlandarekiko elkartasuna.

ge honek baimen bereziak ematen dizkio poliziari, atxilotua zazpi egunez komisaldegian mantendu ahal izateko kasu, eta askatasunak murriztu hiritarrari —talde armatuen alde publikoki ezer esatea delitua da, adibidez.

«P.T.A. legearen aurretik jende gehiegok adierazten zuen irlandarren aldeko jarrera. Londreseko manifestaldietan hamar milaka lagunek hartzen zuten parte, orain, aldiz, milaka batzuek baizik ez normalean». Beldurrezko garai

batean bizi direla diosku Hennessyk, jende asko irlandarrekin dagoela baina argi eta garbi adierazteko beldurrez. «Halere, "Bloody sunday"-ren urteurreneko manifestaldian 70.000 bat bildu ginen Londreseko iparraldean aurtengo urtarrilean».

Britainiar komunikabide handiek, jakina, paper garrantzitsua jokatzen dute T.O.M.ek aurrera daraman borrokan. Izan ere, T.O.M.en helburua Irlandan gertatzen ari dena Britainia Handiko herrietan ezagutaraztea bada, badirudi "mass media" nagusien asmoa zeharo aldrebesa dela; hala dio behintzat Robin Hennessyk: «Bai telebistetan eta bai egunkarietan ere, Irlandari buruzko edozein saiok entresako buruzagitzatik pasa behar du, eta edozein izan daiteke zentsuratua. Zentsura maila oso altua da komunikabide garrantzitsuetan, eta istiluren bat gertatzen denean, armadaren bertsioa da beti lehenengo ematen dena, eta gero, beharbada, 'bertako jendeak esan zuena...».

Honetaz eta hartaz hitz egin dugu eta, noski, konponbidea topatzea ez da batere sinplea Troops Out Movement-eko Robin Hennessyrentzat, baina halaz eta guztiz ere, argi eta garbi daku-sa lehenbizi eman beharreko pausoa zein den: «Gure ustez Britainia Handia eta bere armadaren presentzia da Ipar Irlandako egungo egoeraren kausa, eta hau konpontzen hasteko bide bakarra britainiarrek Irlandatik alde egin dezaten da, militarki nahiz politikoki».

«What do we want?» «Troops out!» «When do we want it?» «Now!» izan zen, izan ere, "Sunday bloody sunday"-ko manifestaldian 70 mila pertsonak airetaratzen zuten oihurik entzutetsuena.

Hauteskundeez bat gerra biziagotu El Salvadorren

21etik aurrera Nicaraguako go-bernua eta «contra»ko buruak negoziaketak bideratzeko asmoz Costa Rican bilduko badira, hilaren 20an, igandearekin, El Salvadorren hauteskundeak izango dira. Bertan, legebiltzarreko deputatuez gain, udal-etarako ordezkariak ere hautatuko dira. Hauteskundeak lasai burutu ahal izan

daitezen 'Liber-tad' eta 'Sufrag-io' operazio kontrainsturjen-

teak muntatu di-tu gobernuak. Izan ere gerrilak boikota egingen

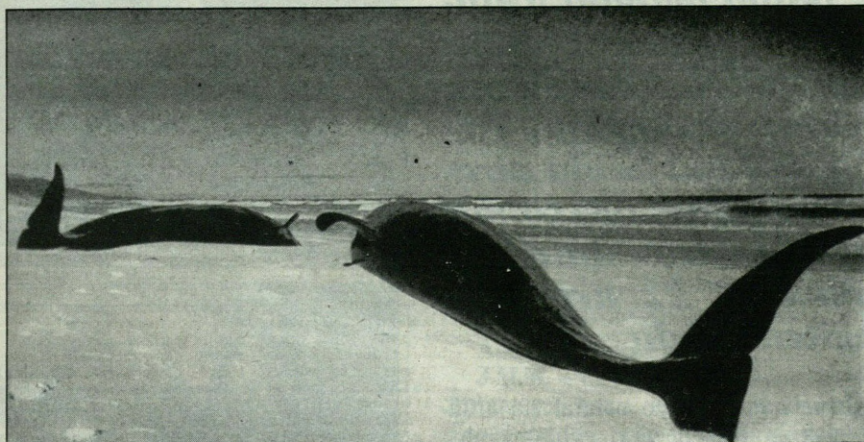
bait du, horretar-ako 'Fuego' operazioa para-tu duelarik.

IMANOL MURUA
argazkiak: BARTOLO

Sarriegitan azaltzen dira hilik hondartzetan

Desagertzeaz dagoen balea heriotzaren bila?

Baleak aipatzen diren bakoitzean, bale arrantza datorkigu berehala burura. Baina, halere, baleak zoriontsu bizi omen dira itsaso zabalean: kantatuz, igeriz, amodio kontutan... nolatan, orduan, agertzen dira kosta bazterretan hilik? Hiltzeko ala bizi nahi izateko konszientziarik ba al dute?

Hain zoriontsu bizi den balea, nolatan agertzen da hilik taldeka?

Balearen bizimodu eta ohitura gehienak ikerketurik daude dagoeneko. Zientifikoek badakite egunean zehar jolas ugari egiten dutela, beren kantuak urrundik entzun daitezkeela, oso amorante onak direla... eguneko %90a denborapasetan dihardute. Baina zientifikoek harridurarako, lehendik ere ematen baziren ere, azken urteotan suizidio edota sasi suizidio kolektiboek baleen esistentzia arriskutan ipini dute, bale arrantzarekin batera, noski.

Zetazeo indartsu, ugaztun harrigarri

Jauzi izugarriak ematen dituzten zetazeo hauek moeta desberdinekoak izan daitezke. Beste batzuren artean, bale urdinak eta grisak ditugu. Lehena, orain arte esistitu den animali handiena

da: 30 metrotako luzera, 130 tona eta eguneko 4 tona krill (oskoldun txikiak, etab.) irensten ditu. Baleen artean 'izar'izat hartua da urdin hau. Honen kumea, 2 tonaz jaiotzen da eta orduko 4 kilotan loditzen. Gehinez hirunaka bizi dira. Grisak, berriz, txikixagoak izan ohi dira: 15 metrotako luzera eta eta 40 tona ingurukoak. Hauek oso maite dituzte beren kumeak eta arrantzaleek diotenez oso zailak arponeatzekoak dira.

Zetazeoen barnean ere, katxaloteak ditugu: buru ikaragarriak eta, baleak ez bezala, hortzdunak. 26-30en bat hortz dituzte, bakoitza kilokoa delarik. Baina zetazeo guztien artean, orka da beldurgarriena. Beste piztiak eta gizonak erasotzeko bizkortasun bizia du eta ehiztari trebea da.

Bizitza maite, eta 'suizidatu'?

Eguneko %90a jolasten pasatzen duena eta gizonaren aurrean kemen-tsuki defendatzen den ugaztun honek bere burua beste egiten al du? Egun balea ikertzen duten zientifiko guztien erantzun gabeko galdera dugu hau. Gehienetan taldeka hurbiltzen dira kostaldera zetazeoak, bertan mugitu, jauzika eta marruka, beren izatz indartsuari eragioten dioten bitartean, zendu arte.

1911.ean Tasmaniako Perkins irlan 36 ar eta eme batek heriotzea kausitu zuten; 1972.ean Australiako hondartza batetik 500 metrotara 36 balek bere burua bota zuen. New Zelandako Okita hondartzan 46 eme eta 13 ar suizidatu omen ziren. Hondamena begi bistakoa.

Horren zergatia argitzeko arrazoiak kontrajarriak dira askotan. Zenbait ikerlarientzat kutsaduraz eta parasitoek eragindako pozoinketaz hil ondoren, itsas korranteak bultzaturik kostaldera joango lirakeke baleak. Beste batzuk, ordea, egitura gogorreko bale-taldeetan buruzagia hondartza aldera joanez gero, taldea darraikiola baieztatzen dute. Bada beste hipotesi harrigarria bat: garai batetan egondako itsas pasadizuen bila aritzen dira baleak, baina aldaketa geologikoak direla eta, geologia aldatu da baina ez baleen senaren memoria. Honek bizirik dirau eta pasadizu hauen bila ari direla heriotzarekin egiten dute topo.

Tomiline ikerlariarentzat, itsas enbaten harrotzen duten hodar aleek, baleak duen sonar-a oztokatzen dute, balearen nabigatzeko zentzua galeraziz, hau itsutu eta, hil arte, hondartzan etzana gelditzen delarik.

Hala ere, zientifiko guztientzat ezin da suizidoaz mintzatu. Baina heriotze esprikazezin hauek eta, oraindik, bizirik dirauen bale arrantzak, balea estermioara daramate zuzen-zuzen.

N. ARRASTOA

Indartsu datozen kirol berriak

BMX eta trialsin-a, bizikleta era desberdinak

Zenbaitentzat bizikleta bakarra dago, errepideetan ikusi edo erabili ohi den horietakoa, ordaindutako xoxen arabera hobe-xeagoa ala txarxeagoa, baina betikoa. Gaurregun, ordea, makina bat bizikleta mota dago. Ziklo Krossekoa, pistakoa, mendikoa, bizikrossa, trialsina, etab.; oraingoan, azken bi mota hauek dira guregana heldu direnak. Eta bizikross eta trialsinaz zertxobait kontatzeko Juan Manuel Montero madrildarrarekin aritu gara solasean. 22 urte ditu eta INEF-en 2. kurtsoa egiten ari da.

ARGIA.— Noiztik zabilta bizikleta munduan sartuta?

J.M. Montero.— Beste haur askoren antzera, lau urte nituenean bizikletan ibiltzen ikasi nuen. Hala ere, oso gaztetatik motorrek liluratzan ninduten eta hamabi urte nituenean krosseko motor txiki bat erosi zidaten.

A.— Beno, zurea zer da orduan, bizikleta ala motorra?

J.M.M.— Ez, ez, berehala ohartu nintzen motorrarena beste mundu bat zela eta gainera diru askorik ez nuenez, nahiago izan nuen nire hanken indarrez baliatu, gasolinarenaz baino.

A.— Kontaiezaguzu zertan datzan BMX edo bizikross eta trialsin dela-koa.

J.M.M.— Trialsin izena, motorretatik hartua da, hau da, 'trial sin (moto)' esan nahi du, eta motorren antzera abilitade eta trebetasuna du oinarritzat. Abiaturak ez du garrantzirik hemen; helburua, oina lurrean ahal bezain aldi gutxienetan jarrita helmugara heltzea da.

Horretarako, oztopo natural eta artifizialak erabiltzen dira: enborrak, harriak, zuloak, etab., eta ibilbide guztia zinta luze batez adierazia eta finkatua egon ohi da. Aipatu beharrekoa da, kirol hau Catalunyan sortu zela.

BMX edo bizikrossari dagokionez, beranduago sortu den kirola dela esan behar, edo gutxienez, guregana beranduago heldu dela. Izan ere, BMX-a EEB-Betan jaio zen, eta amerikarren ezau-garrietako bat indarra, astekeria denez, horra hor bizikleta ikusgarri bat. Honetan garrantzitsuena abiadura da. Bataz beste, seirehun bat metroko zirkuitoak izaten dira, ia zailtasunik gabekoak, jauziak ezik. Helburua, ahal bezain azkarren eta edonola helmugara heltzea da. Guztira minutu erdi bat bainik ez du irauten laisterketak. Irteera zortzinakako taldeetan egiten da. Trialsineko bizikletarekin gonbaratuz, antzekoa da itxuraz, baina luzeagoa bai koadroa eta bai orkila ere; gainera, pi-

*Trebetasuna,
oreka
zentzua
eta
arriskatzeko
jakiteak
ikuskizun
ederrean
bihurtzen
du
bizikleta.*

Motorretik dator 'trialsin' kirol ikusgarria

Bizikross edota BMX-ean abiadura da jaun eta jabe.

noi koroa trialsinekoa baino txikiagoa da.

A.— Zein motatan aritzen zara zu?

J.M.M.— Ni lehendabizi trialsina egiten hasi nintzen, BMX ez bait zen eza gutzen oraindik Estatuan. Txikitatik erokeriak egiten aritzen nintzen bizikletarekin, ahal bezain toki zailenetatik ibiltzen, eskilerak jeisten, etab. Piskana-ka mundu horretan zebilen jendea eza gutu nuen eta 16 urte nituelarik nahiko serio konpetitzen hasi nintzen. Hasieran, noski, probintziako probetan, gero Espainiako Txapelketetan eta, azkenik, Europako Txapelketetan ere bai.

A.— Ea emaitza horiek...

J.M.M.— Ez zait atsegin horrelakorik kontatzea, baina eskatzen didazunez: Espainian 3. postua lortu nuen eta Europa mailan 11.a, baina...

A.— Tira bada, zein laguntza jasotzen duzu maila horretan aritzeko?

J.M.M.— Materialea, garraioak, dieta eta edonolako beste gastuak etxe komertzialek ordaintzen dizkigute propagandaren truke, noski. Gero, duela urte batzutatik hona, ziklismoko federazioan sail berezi bat eratu da eta garraiotarako laguntzak ematen dizkigute. Guk, hortik kanpo, ez dugu xoxik kobratzen. Beno, erakusketetan bai, deitzen bazaituzte, baina horraino helteko bide luzea egin behar.

A.— BMX-arekin noiz hasi zinen?

J.M.M.— Beranduago heldu zen hona, beraz, esan nezake, trialsinarekin hasi eta 3 urtetara hasi nintzela BMX-arekin. Hasieran biak egiten nituen eta nik trialsina atseginagoa banuen ere, BMX-ean postu onak lortzen hasi nintzen eta trialsinetik piska bat alendu ere bai.

Ez, ez galdetu berriro. Duela bi urte

Espainiako Txapela lortu nuen, ondoren Europako Txapelketan 3. postua eta Munduko Kopa batetan urrezko domina.

A.— Kontxo, hori duk hori marka! Eta ezertxo ere galdetu gabe, gainera!

J.M.M.— Ezin naiz kexatu, baina zerbait argitu beharra dago, alegia, trialsineko klasifikapenek, hain onak ez izan arren, balio gehiago dutela, izan ere Estatu Espainola da mundu mailan trialsin maila altuena duena, eta Catalunya, bere sorterria, bereziki; gaurregun munduko txapelduna katalandar bat da.

Biak dastatu ondoren, trialsina hartu nuen helburutzat eta BMX-a entrenamendu bezala hartzen hasi nintzen.

A.— Zergatik izaten dira janzkerak hain ikusgarriak, kolorez eta letraz josiak?

J.M.M.— Lehen aipatu dudanez, trialsina motorretik sortu zenez, jantziak antzekoak dira, publizitatez josiak. Egia esan, gauza asko moda jarraitzeagatik bakarrik eramaten dira.

A.— Alde pedagogikorik izan al dezake bizikleta moeta honek eskola mailan?

J.M.M.— Bai, noski baietz eta bikaina gainera. Haur gaztetxoentzat oreka, koordinazioa eta erreakzio abiadura lantzeko zein baino zein hobea bait da eta, gainera, haurrek oso atsegin dute jolas moduan bizikletan ibiltzea. Arazoa, ordea, beti bezala, ekonomikoa izan ohi da, baina agian haurren batzuk dituzten bizikletaz baliatuz, eskolak beste inbertsio bat egin lezake, talde txikietan kirol eder hau ikasten haste-ko.

AMAIA ELOSEGI

EKB eta EHIKren inizatibak
BATEGINIK jarri ditu
euskal erakundeak

BATEGINIK,

euskararen aldeko

kanpainarik indartsuena

**EKBk eta Euskal Herriko Ikastolen
Konfederazioak (EHIK) egunotan abierazi duten
BATEGINIK kanpainak mota guztietako
erakundeak erakarri ditu kanpainaren
bultzatzaile moduan. Euskararen normalizazioa
euskaldun osoei dagokiela eta aldi berean Euskal
Herriko erdaldunen egiteko eta eskabidea ere
badela aldarrikatzea du asmoz. Martxoaren
12an hasi eta maiatzaren 15a bitartean iraungo
duen kanpaina hau hiru ardatz orokorretan
funtsatuko da: Diru bilketa batetik, Seaska
salbatzeko batez ere, eta Nafarroako
ikastolentzako 200 milioi bildu nahi direlarik.
Kontzientziaketa bestetik, eta sektore euskalzaleen
batasuna azkenez.**

1987ko udaberrian, bai EHIKak, bai EKBk, batak bestearekin zerikusirik ez zuten kanpaina banari ekin zioten. EHIKak bere aldetik, Iparraldeko eta Nafarroako ikastolek instituzioen laguntza ezagatik jasaten duten egoera ezin gordinagoa dela eta baliapide ekonomikoaren urritasuna arintzeko kanpaina bat aurrera atera nahi bazuen, EKB, bere aldetik ere, euskararen aldeko kontzientziazio kanpaina bati adarretatik heltzekotan zebilen, Udaletatik hasi eta Europako Parlamentua bitarteko instituzio ezberdinetan aurkeztuko zen dokumentu baten inguruan gauzatuko litzatekeena. Erakunde biek beraien kanpainen berri jakin zuten bezain laster bat egin zuten, kontutan hartuta bi kanpainen ardatza berbera zela, euskara, eta bien arteko bilkuratik indar haundiagoa lortu zezaketela. Honelaxe sortu zen BATEGINIK.

Kanpaina gorpuzten ari zen neurrian beharrezkotzat jo zen politikoki sektore euskaltzale ezberdinen nolabaiteko batasuna lortzea eta euskararekin zerikusirik zuen erakunde denei atea zabaltzea. Guztien elkartaraztea erraztu eta protagonismokeria baztertzekotan EHI-Kak eta EKBk beren siglak kanpainatik kentzea erabaki zutelarik.

Komunitate Autonomotik kanpo dauden Nafarroako ikastolak eta Seaskaren hil ala biziko premiei zehazki erantzutea du helburu BATEGINIKek. Seaskarentzat 100 milioi bildu nahi dira, Estatu Frantsesarekin dituen zorren zati bat ordaindu eta inbertsio berriak egin ahal izateko. Zorren arrazoia hain zuzen ere, Ministraritzaren diru laguntza murrizta litzateke, kezkarria delarik oso Seaskari negoziabiderako proposatzen dion kontratu pribatua delakoa, «kaltegarria bilakatzen bait da Ikastolen berezitasuna eta erabiltzen duten irakasteko sistemarentzat». «Une honetan —jarraitu da koordinatzailea—, Seaskako ikastolen multzoa itotzeaz dugu, baldin eta laguntza berezirik iristen ez bazaio».

Nafarroan berriz, azken hamar urteotan sendotzen ari dira ikastolak, eta neurri berean gogortzen Nafarroako Hezkuntza Ordezkaritzaren hauekiko jarrera. Ikastolen zergaitia ukatu eta beren beharrei muzin egiten dielarik. Ez ikastetxe, eta azpiegiturik gabe ari dira lanean (Zangotza eta Tuteran besteak beste), Baskuentzearen lege eskasaren pean itota. «Nafarroako agintaritzak ez du eskeintza seroirik egiten eta euskara berreskuratzeke tarte instituzionala labur geratzen da».

Hau honela, 50 milioi Zangotzara bidali nahi dira, bertan 8 gelatako ikastola eraiki asmoz. Eta beste 50ak Tuterako ikastolaren proiektua martxan jartzeko, zera lurra eta inmueblea erosi bezain laster obratan hasteko. Eskura-

tzea espero diren 200 miloi horiek, bereziki, instituzioetatik lortu behar direla dio koordinatzaileak, Udal eta Foru Aldundietatik etab. «Hau ordea ez da nahikoa izango. Enpresa eta euskaltzale guztiengana joko dugu 1000 pezetako edo 50 liberatako IKASBONOak salgai jarritz».

BATEGINIKek ikastolaren irudia sendotu eta euskal eskola publikoa eta nazionala bultzatzeko ahaleginak gauzatu nahi ditu beste behin. «kontutan hartuz euskararen aldeko saioretan ez daudela ikastolak bakarrik. Hor daudela beste hainbeste saio, batez ere Komunitate Autonomoan, ikastola transferitua euskalduntzen egundoko lana egiten ari direnenak kasu», diosku kanpainaren koordinatzaile batek.

Kanpaina osoan zehar 600.000 sinadura biltzea da beste helburuetako bat. Koordinatzaileak dioenez «Honen bidez, instituzio guztietan, Euskal Herriko Udaletatik hasita Europako Parlamenturaino, euskararen eskubideak aldarrikatuko direlarik».

Sektore euskaltzaleen arteko kontsentsua

Badago lan bat oraindik egitea lortu ez dena. Instituzio eta herri inizatibean arteko konplementariedade euskararekiko borrokan. BATEGINIK antolatzen duten bi erakundeek garbi daukate osagarritasun eman behar dela. Koordinatzaileak ustetan, «elkar lan batera iritsi beharra dago, eta iristea gainera ezinbestekoa da ez badugu errepikatu nahi Irlandako adibidea». Hona hemen kanpainaren hirugarren ardatza: sektore euskaltzaleen batasuna.

Konplementariedade honen gauzatze alderdiekin nahiz hainbat eta hainbat elkarrekin hitzegin eta planteatu zitzaizen kanpainaren onespina. «Lau alderdi abertzaleekin aritu gara lanean. Alderdiekin kontsentsuatu nahi izan bait da kanpaina». Honetarako arazoak izan dituzten arren, azkenez, HB, PNV eta EAren adostasuna lortu dute. Euskadiko Ezkerrak ez du kanpaina bultzatu nahi izan. Etzegoelako prest ikastolek honelako protagonismoa izango zuten kanpaina batean parte hartzeko. «Erantzuna izan zen —koordinatzailearen hitzetan—, EEren hizkuntz politika ez zela pasatzen gaur egun ikastolek daramaten bidea onartzetik».

«Kontsentsu hori lortu da ez posible delako hiru alderdi horien gustoko kanpaina bat egitea, baizik eta erabat inoren gustokoa izango ez zen planteamenduen inguruan». Hori dela dio koordinatzaileak kontsentsu posible bakarra, «Denek dauzkate arrazoiak kanpainaren zenbait alderditaz kritiko izateko —azpimarratu digu—. Halaxe behar du denak onartuko dugun kanpai-

600.000 sinadura jaso nahi dira Udal mailako instituzioetatik hasi eta Europako Parlamenturaino aurkezteko.

Estraineko euskal zirkoaren karpapean

BATEGINIK ZIRKUA dugu ezbairik gabe kanpaina honetako antolakuntzarik bitxiena. Hegoaldeko herri garrantzitsuenak korritzen hasia da jada, karpa ikusgarri baten itzalean jende mordoak bilduta gaztetxo nahiz helduei zirrara sartuz. Hasi da espektakulua! «*Galduta dagoen espektakulua bai, oso mespretxatuta*—dio «Tarratada» taldeko Elenek, Elenarekin batera espektakulu ikusgarri honetako aurkezlea izango denak—. *Lehen zirkoa ikuskizun bat zen, orain berriz ez dago kalitate-rik*».

Madrileko Circo Mundial-arekin egin da kontratua, bertan parte hartzen duten Elene eta Elena aurkezleak eta pailasoak elebidunak direlarik (normalean euskaraz egingo badute ere, zenbait lekutan, Araba eta Nafarroako herri batzutan kasu, erderaz arituko omen dira). Elenak esan digunez zirku batean aritzeko egundoko gogoak zuen aspaldi honetan, «*hau da hain zuzen ere, Elena eta bion ametsa*». Martxoaren 11an egin zuten 'debu'a.

14 metrotako bost rulot dakartza

BATEGINIK ZIRKUAK, animalia mordoak, malabaristak, funanbulistak, pailasoak... beste mundu bat dudarik gabe. 135 alditan plazaratuko dira 60 egunen zehar. «*beldurrik ez*

dago. Aurre egin nahi diogu eta freskuraz eutsi lanari bi hilabetez». Zai duzue beraz espektakulua, eta badakizue, zirkoa ez da umeen ikuskizuna soilik.

na bat egitera bagoaz, bestela ez da posible».

Publizitate asko eta antolakuntza egundokoa

Marketing munduko profesionalen kontseiluak jarraikiz eta publizitate kanpaina indartsu baten ezinbesteko bultzadaz, hiru fasetan banaturik emango da BATEGINIK. Lehenengoa aurkezpenekoa, zeinak martxoaren 12an hasita 20ra bitartean iraun duen. Astebeteko espektazio fasea izan da berau. Kanpainaren helburu, zergaitia eta planteamenduen berri emateko prestatua.

Bigarrena berriz, kontzientziaketarena dugu eksklusiboki, martxoaren 12tik apirilaren 15eraino. «*Herrietan sortuko diren kanpaina batzordeek izango dute fase honetako ardura beren gain. Komunikabideetan eta inbertsio haundia egingo da bestalde*», argitu digu koordinatzaileak. Guzti honen izpirritua, lehen esan bezala, sektore galdu horiengana (euskararen kontrakoak ere hurbilarazi asmoz) iristeko planteamenduetan oinarrituta dago. Etorkizunerako hizkuntza

izango den euskararen aldeko kontzientziaren zuzpertzaila izan nahi bait du BATEGINIKek. Lan hori, batez ere, sektore erdaltzaletuen artean euskaraz prestijiatzeko egingo delarik (Bilbon ibar ezkerrean, Nafarroako zati batzutan eta Iparraldean inportanteak izan daitezkeen sektori batzuri zuzendua baitipat).

Mobilizazio eta ekintzen hirugarren fasearekin agortuko da egitasmoa, maiatzak 15ean, Bilbon, musika eta kirol munduko ospakizun haundi askoren sonapean. Ekintza hauen bitartez ahalik eta sektore gehienetara iritsi nahi da. Euskadiko selekzioa eta Manchester United-en arteko partidua antolatu da, kriterium ziklista bat, saskibaloia partidua, eskubaloia... Bestalde leku gehientsuenetan izango dira musika, kultur eta kirol ekintzak, gure geografia

zeharkatuko duten bertako kantari, bertsolari, dantza-talde, antzerki-talde etabean laguntzaz. Antolakuntza bitxiena BATEGINIK ZIRKOA izango delarik. Etengabea batetik bestera Euskal Herriko bazter gehientsuenak korrituko dituen estraineko euskal zirkoa.

Guzti honen garapenerako Batzorde bat sortu da, zeinaren eskutan dagoen antolakuntzaren ardura. «*Batzorde honek bulegoko idazkari, sortzaileen ekipa, marketing enpresa eta prentsa bulego baten laguntza izango du, hala nola herrialdeetako koordinatzaile eta sailetako arduradunena*». Era berean, euskal kulturako zenbait pertsonaiek osatutako Aholku Batzorde bat garatu da, oinarritzko gora-beherak aztertze asmoz.

J.J.PETRIKORENA

BOKARTA

DISEINU BAT

IRIZARREN DRAGOI modeloa

GOI MAILAKO

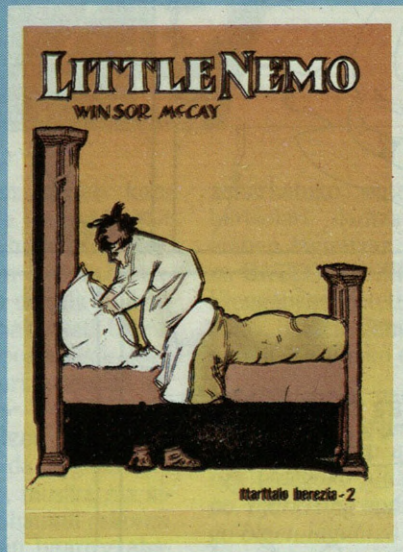

Capazitatea,
konforta eta diseinua,
IRIZAR
kalitatearen zigiluarekin.

IRIZAR

Barrio San Andrés s/n. ORMAIZTEGI Gipuzkoa Tel. (943) 881900 Telex 36670 IRKA E

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKIAREN ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

ABUZTUAK 25.

IRAILAK 1.

IRAILAK 5.

ETA? BAI! TI-MUR CHEV-KET DELA GASTE DIAT.

ZAZPI GIZON ZEUDEK ETA NESKATXA BAT...
HAIK DITUK... HAIK DITUK...

BAI, CHEVKET ETA BERE BANDA DITUK...
ONDO ZEGOK ORDUAN, EZ?

AMA ZENAK ESATEN ZIAN NORBERAREN SOSIA AURKITZEAK MALERUSA ZEKARRRELA.

EZ EZAK ESAN HORRE-LAKO TONTAKERIAK SINISTEN DITZALA!
JAKINA BAIETZ...

...BAIEZTATU DIREN GAUZAK IRAGARRI ZIZKIDAN DEABRUAREN ADORATZAILE BATEK, HORIETAKO BAT ZUHAITZ BAT HUIEN...

JAN EZINEZKO FRUITUDUNA, BESTEA BIZITZEKO HIL BEHAR ZUEN BATEKIN TOPO EGITEAZ. ENVER BEY-K HERIOTZA BEHAR IZAN DIK BERE IDEIALAK BIZIARAZTEKO... HORREZ GAIN GALTZEN DEN ITZALAREN KONTUA ZEGOK...

GALTZEN DEN ITZALA?
BAI...YEZIDI AZTI HORREK HORI ESATEN ZIAN. BIDAIA TRISTEA IZANGO ZELA ERE ESATEN ZIAN ETA EKIADIDEAK

MENDEBALDE BIHURTU NAHIKO ZUELA...ARRAZOIA HUIEN, GAUZA ASKO ALDATZEN DITUK GURE GARAIOTAN...

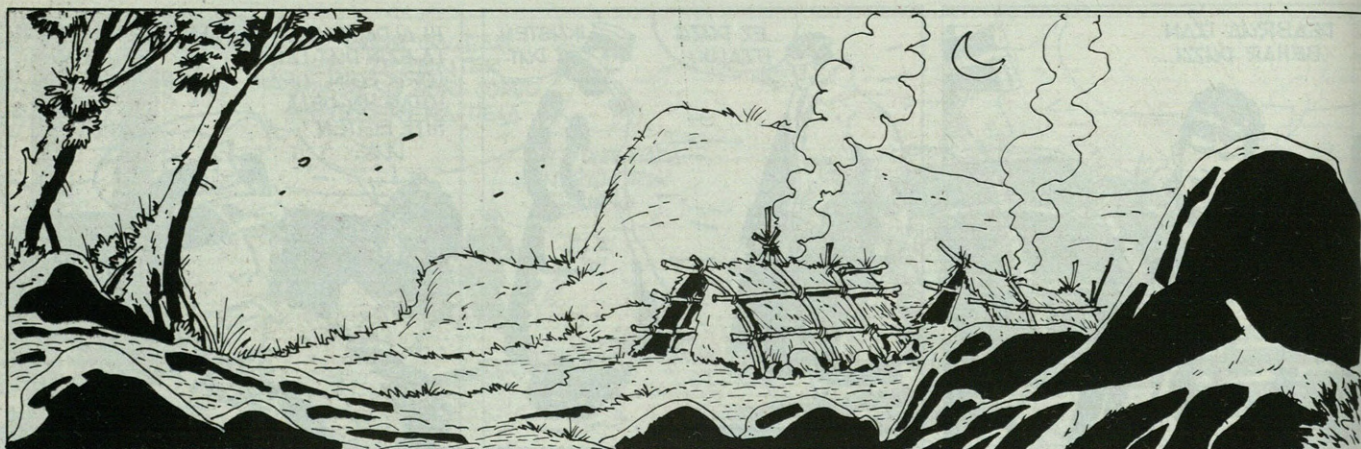
...ZORIONEZ, ETA EZ HI BEZALA...

...BETI IRAGANDAKOAREN MORROI. GABON.

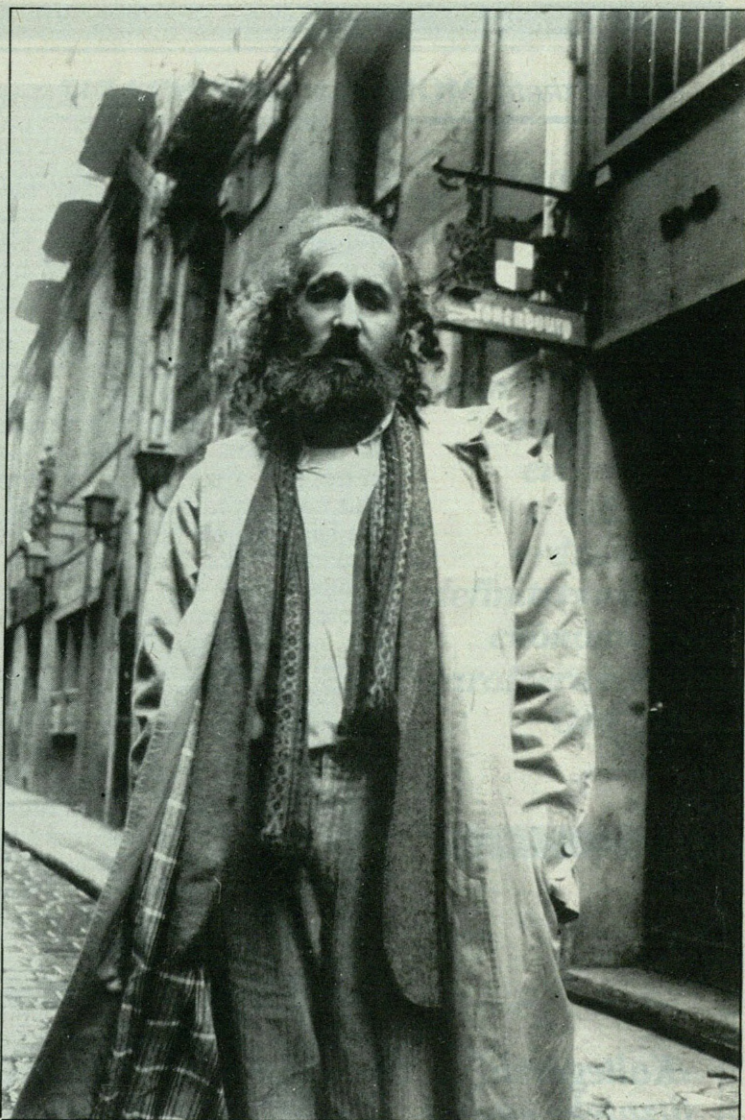

Montxo Armendariz zinegile nafarra dugu. 'Carboneros de Navarra' laburmetraiaz hasi zenetik, luzemetraia bi, 'Tasio' eta '27 ordu', burutu ditu. Proiektuak eten gabe burutzen dituen zinegile honentzat, institutoko irakasle izatea urrun geratu da, nahiz eta berak behin eta berriz aitortzen duen moduan «garrantzitsuena momentuko esperientzia bitalak bizitzea da, unean unekoei erantzunez». Euskal zinemaz mintzaten denean, kontradikzioz beteriko bidea erakusten digu, Montxoren ustez, zenbait gauzatan aurreratu badugu ere, heldutasunera iristeko bide luzea delako egiteko dagoena.

Montxo Armendariz:

«Filmen errodaian baino merkatuan behar du egon euskarak»

GALDERA: 'Tasio' izan zen euskal zinemaren lehenengoetariko filmea, haren geroztik '27 ordu' etorri zen. Gaur egun ere, segurasko, proiekturen bat izango duzu esku artean...

ERANTZUNA: 'Tasio' egin nuenean, baziren film batzu 'euskal zinema' izenaz ezagutu den horren azpiegitura sortu zutenak. Zinema horren garapenean onuragarri izan zen Eusko Jaurilaritzak aurreikustea laguntza ekonomikoak eskaintzea errentagarria izan zitezkeela, eta hau dela eta filme mordoska bat burutu da Euskal Herrian. Dena den, laguntza horiek edo ez dira ondo erabili edota ez dugu jakin ondo profitatzen film berrien ekoizterako. Herri bat alor guztietan espresa dadin ikusentzuteko medioetara iritsi beharra dauka, hots, zinema eta telebistara.

Zinean izan zen eztanda unea, egiten zen produktua garrantzi eta maila gorenekoa zen, baina ekoizpen horrek ez du sortu guttienezko azpiegitura zinematografiko iraunkorra Euskal Herrian. Eta sortu beharra dago, zeren bestela dena geratuko da urte batzutan egin ziren filmen boomean eta besterik ez.

GALDERA: Zenbait zine kritikok salatu du subentzio politika honen bidez iritsi garela filmetako gidoi eta proiektuak subentzioei begira prestatzera, eta ez berez interesa dutelako...

ERANTZUNA: Portzentaia nahiko handi batetan egia da, eta eritzi horrekin bat nator, baina hala ere hori berez ez da ezkorra. Zinea industria den neurrian, oso arriskutsua da, suizida, eta horretan oso zaila dirudi inbertsio pribatuak jasotzea, dagoen egoera ikusirik; baina zineak, industria izateaz gain, beste funtzio batzu ere betetzen ditu, eta hor dago gizartean eragiten. Administrazioaren ardura da denok ordaintzen ditugun zergetako zatia itzultzea herritarren erabilpen kulturalerako. Zentzu horretan, ez deritzot ezezkorra Eusko Jaurilaritza, autonomietako gobernuek, edota gobernu zentralak laguntzea filmen ekoizpena, beti ere horrek lagunduko badu zinemagintza zuzpertzten. Hori horrela izanik, nik egoiki ikusten dut; bestela, diru hori eskuratzeko bada norberaren inizatiba burutzeke, eta etekin ekonomikoak lortzeko, orduan hori erabat kaltegarria liteke zinerako.

GALDERA: Patxi Bisquert—ek komentatzen zuen behin, 'Tasio' Madrilan egin

izan balitz, subentziorik gabe ere merkeago aterako zena Nafarroan egina baino...

ERANTZUNA: Madril eta Bartzelonatik kanpo egiten diren film guztiak garestitzen dira, zeren teknikoek %90a aipaturiko bi hiri horietako batetan bizi da, eta errodaia bukatutakoan etxera joan ohi direnei afaltzen eta lotan, dietak, bi-daiak, eta abar ordaindu behar zaizkie; eta horrez gain estrak eraman behar dituzu, ez bait dira izaten zu filma egiten zauden lekuan. Zentzu horretan, Madril eta Bartzelonatik at garatzen diren filmak garestiago izaten dira.

GALDERA: Azken bost sei urte hauetan Euskal Herrian egin diren filmek posibilitatu dute tekniko berriak sortzea? Iluminadoreak, dekoratzaileak, zine teknikoak...?

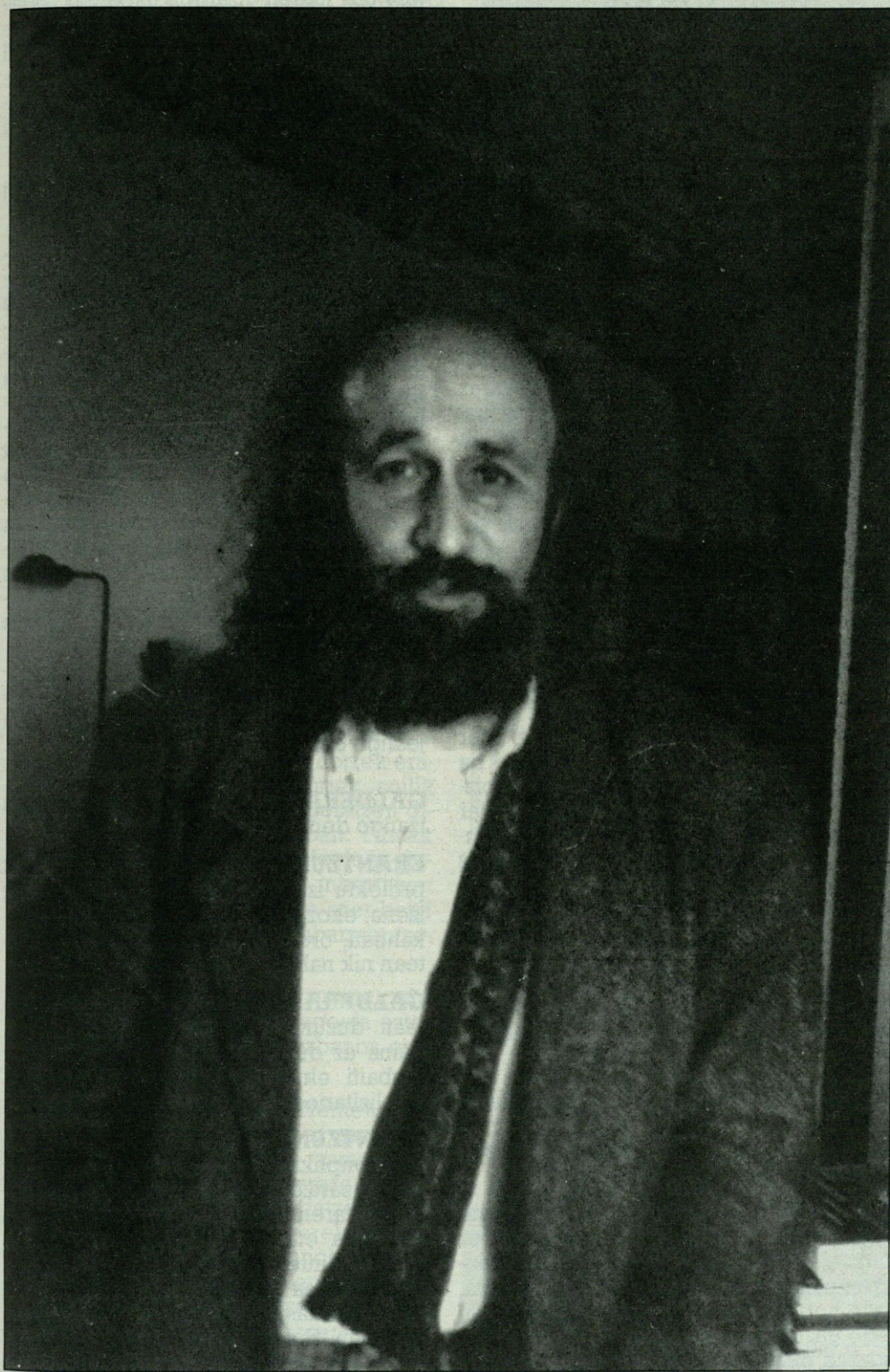
ERANTZUNA: Nik uste dut sortu bai sortu direna. Izan ere, teknikari berriak atera dira ekoizte alorrean, makilajeen, zuzendaritzan... lehen zine alorrean ez zeudenak, eta beste arlo batzutatik etorrita gaur egun zinegintza profesionalean dihardutenak. Bestalde, sortu dira bizpahiru ekoiztetxe berri, horietakoren batzuk produkzio osoa euskaraz egiten dutenak, eta hau izan da niretzat benetan interesgarriena euskal zinemaren. Hots, sortu direla ekoiztetxe berriak, teknikoak, eta guttienezko azpiegitura ere. Dena den egin dena ez da nahikoa, eta gehiago bultzatzeko beharra daukagu.

Beste alor garrantzitsua ere badago, orain dela hiru edo lau urtera arte ez ziren filmak euskara hutsez burutzen, eta orain film batzu euskaraz egin dira.

GALDERA: Euskara dela eta euskaltzaleengandik kritika ugari izan da, lehena go erdal bertsioa plazaratzen delako, eta euskarazko kopia ia gauza sinbolikoan geratzen delako; aste pare bat karteldegian eta gero zoko ilunera; eta batzu atera ere ez ziren egin merkatura euskaraz, 'Tasio' kasu.

ERANTZUNA: 'Tasio' nonbait euskaraz ikusi zen, baina hori bestelako gatazka izan zen. Uste dut arrazoi osoa daukazula horretan, eta nik euskara ez dakien profesionaletariko bat naizenez, ezin dezaket filma euskaraz burutu, eta beraz, onartzen ditut dagozkidan kritika guztiak. Dena den, hori bizi dugun errealtatearen islada besterik ez da. Nik ahal dudana neurrian lagunduko dut filmak euskaraz egin daitezen, baina horretarako behar da antzezleak euskaldunak izan

«Kaltegarria litzateke euskal zinerako subentzioak etekin ekonomikoak lortzeko bakarrik erabiltzea».

**«Txarto dago
zinemagintza
gaur egun,
erabat
estankatua eta
film bat eratzea
ez da gauza
erraza, bai
idazteko
orduan, bai
definitzerakoan,
ekonomikoki
garatzerakoan...
Oso zaila
dago».**

tea, zuzendaria euskalduna izatea, talde teknikoko gehienak euskaraz egitea, eta hori ez da egun batetan lortuko dugun gauza. Jakina denez, monopolizazio kultural eta linguistikoa egon da, eta teknikoen eta antzezle gehienak gazte-leraz maintzatzen dira. Zinean, bizitzako

beste alor batzutan legez, ezin daiteke ukatu ekintza kultural edo zinematografikoa burutzea, hemengo jentearen ondasuna den hizkuntzan, nahiz eta hori gero euskaraz azaltzen den.

‘Tasio’ filman gauza desberdina zen, zeren nik uste nuen han erabiltzen zen

**«Estatu
Batuetan eta
Europar egiten
den zinearen
artean,
orokorrean, ez
dut
desberdintasun
handirik
ikusten, tekniko
eta
ekonomikoez
gain».**

hizkuntza Euskadiko ondasun kulturala dela, niretzat Euskal Herria den eskualde batetako mintzaira delako, eta niri kaltegarria iruditu zitzaidan hori euskaratzea, eta hori zen arrazoia.

Filmak euskaratu behar dira, baina arazoa ez da 'euskal zinema' egiten dugunona euskaratzea. Nik uste dut entzute handiko filmak, *La guerra de las galaxias*, *Tiburón* eta abar euskaratzeko Eusko Jaurlaritzak dirua higatu behar duela, zineetan erakus daitezen filmak euskaraz eta erderaz, eta hau ez da egiten. Niretzat funtsezkoa ez da filmak euskaraz errodatzea ala ez, nire ustez, askoz garrantzitsuagoa da euskara merkatuan egotea, zinean eta leku guztietan.

GALDERA: Bere garaian ETB—k hiru film ekoiztu zituen euskaraz, eta orain badirudi beste zenbait egiteko asmoa badagoela. Baina euskal zine ekoizleen aldetik zenbait kritika egin zaio, ustez hobe zirelako koprodukzioak edo norberak egin eta gero ETB—k eskubideak erostea...

ERANTZUNA: Nik dakidana ez dator bat zuk diozunarekin. Baliteke ni oker ibiltzea, baina nire ustez zilegia da ETB—k film, serie eta programen ekoizpena bultzatzea, eta hori da egin behar duena. Nik entzun dudana izan da adjudikatzeko zeuden hiru filmak, aldeztu aurretik zeudela adjudikatuta, proiektuen aurkezpenean egin baino lehen, eta uste dudanez ekoizleen elkartetik hori zen kritikatzeko zena. Hau da, ez zegoela zertan eman behar pertsona batzuei proiektua, lehenago batzorde batetan edo lehiaketan publikoaren bidez azaldu gabe.

GALDERA: 27 ordu filmaz bere garaian esan zen gaur egungo Euskal Herriko errealitatearen zati batetara hurbiltzen zela ikuspuntu errealista batetik.

ERANTZUNA: Bai eta ez. Filmaz beste gauza asko ere esan ziren, eta denak ez zuk aipatutakoa bezain politak. Ez nintzen saiatu gaur egungo Euskal Herria, edo horren zati baten egoera isladatzeko, edo gazteriaren zati batena. Filman giza kiaren desintegrazioaz aritu nintzen, denon barruan —batzuren handiago besteengan txikiago— daukagun autodestruktzio horretaz, bai indibidual zein soziala. Horretarako aukeratu nituen leku, pertsona eta elementu oso zehatza: droga. Interesa nuen ikutzeko autodestrukzio edo automarginazioaren alde sakonak, eta horregatik filman alde ba-

tera utzi nituen gizarte ikuspegiak, nola bait dena baldintzatan dutelako, eta azken batetan eragiten dutelako erabaki pertsonaletan. Horrek isladatzen duenentz Euskal Herriko alor bat? Hori norberak ebartziko du, eta horrela bada, ni pozik.

GALDERA: 27 ordu—tik hona urte bi joan dira.

ERANTZUNA: Urte bi hauetan lan mar dula egin dut, jentekak pentsa dezakeena baino askoz gehiago. Zinean lana ez da beti errentagarria, eta ez du beti fruiturik ematen. Egon zintezke bost hilabete edo bost urte proiektu batetan, eta gero proiektu hori ez da argitara ematen, azkenean zeuk deritzozulako ez diozula biderik eman behar, edo ekoiztu behar dutenen ustez hori ez delako errentagarria, edo beste edozein elementu tartekatzen delako. Zinemagintza gaur egun oso txarto dago, erabat estankatua, eta film bat eratzea ez da gauza erreza, bai idazteko orduan, zein definitzerakoan, zein ekonomikoki aurrera ateratzeko, oso zaila da.

Urte bi hauetan garatu gabeko proiektu batzu egin ditut, orain beste bat daukat esku artean, nik uste dudana aurrera joango dena.

GALDERA: Aurrera dezakezu zertan izango den?

ERANTZUNA: Nahiago dut proiektuak proiektu izatea garatu arte. Lan horrek izena, ekoizlea, zuzendaria eta abar daukanean, orduan hitz egin daiteke. Bitartean nik nahiago dut lan ixila izatea.

GALDERA: Pentsatzekoa da eskurartean duzuna luzemetraia izango dela, baina ez duzu pentsatu bitartean beste zerbait ekitea laburmetraia edo spot publizitarioei?

ERANTZUNA: Ez, spotaren mundua oso konplikatu delako, eta oso zaila horretan sartzea, niretzat behintzat. Iruñetik spotaren munduan sartzea ezinezkoa da. Hala eta guzti, spotaren munduan sartzeko interesa izan dezaket sostengu ekonomikoa den neurrian, baina ez halako gorritasun ekonomikoa ez dudaneurrian. Hala balitz ere, orduan ikusiko nuke spotak egin ala San Nikolaseko ertzean jartzea, nahiago dut beste gauza batzutan aritzea.

Laburmetraien alorrean ez dago proposamen argirik. Iruñeko erakunde bat zegoen laburmetraia bat ekoizteko, eta ni prest nengoen zuzentzeko, baina azkenean luzatuz joan zen gauza eta ez da ezertxo ere atera.

GALDERA: Zure ustez Euskadin egiten den zineak badu kalitate nahikorik Europa edota Estatu Batuetan erakutsi ahal izateko?

ERANTZUNA: Nik uste dut baietz. Nik ez dut desberdintasun handirik ikusten, tekniko eta ekonomikoez gain, Estatu Batuetan eta Europan, orokorrean, egiten den zinearen artean. Amerikarrek, askoz diru gehiago higitzen dute, teknikoki filmak askoz ere perfektuagoak dira, azpiegitura eta antzezle miresgarriak dituzte, eta hemen haiekin konparatuz artisautzan dihardugu. Dena den hemen egin diren film gehienak maila onekoak dira, eta ez dago ikustea baino New York edo Hego Amerikan eratu diren zine asteak. Guzti horietan estatu espainoleko filmen artean beti izan da euskal zinemaren filme sorta bat.

GALDERA: Baina hemen, ordea, euskal zinemaren ikuslegoa jaitsi da asko...

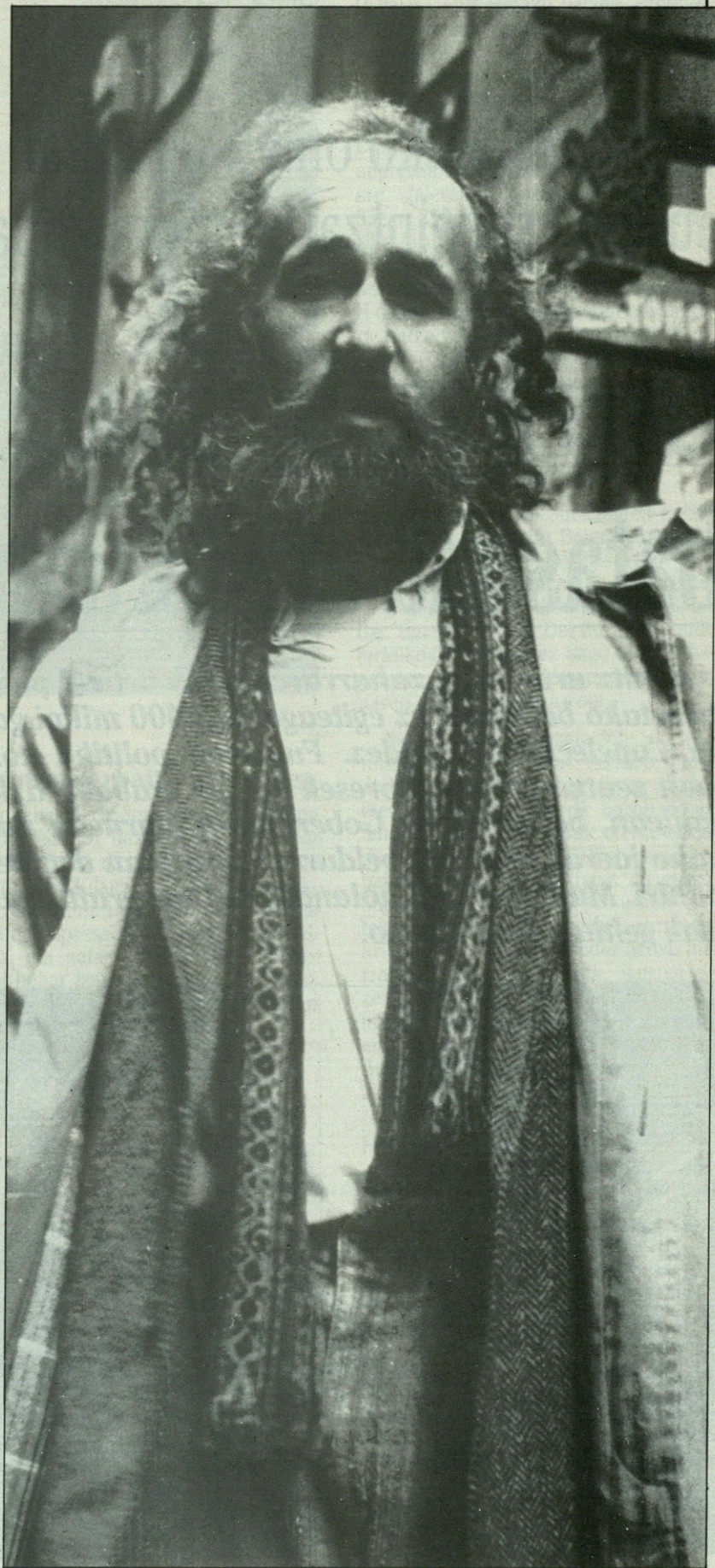
ERANTZUNA: Egi gorria da. Bi urtetik hona jaitsiera izugarria izan da, eta ez euskal zinemarako soilik, film gehienetarako baizik, baten bat salbu. Egiten diren filmek ez dute lortzen jentearen interesa, edo ez diote ikusleari ezer berri-rik azaltzen.

Kanpotik datozen filmak itzelezko propaganda daukate atzetik, eta horrek eragiten du azkenean film horiek soilik ikustea. Gainontzekoak hor geratzen dira mediokritade ekonomikoan. Filmak ez badira amortizatzen ekoizleek ez dute inbertitzen, edo guttiago inbertitzen dute, eta honek dakarrena da ezer berri azaltzeko bazuten ere hori nabarmentzeko aukera ere murriztea.

GALDERA: Estatu mailan ematen du baserri drametarako joera dagoela osterabe. Europan, aldiz, zine urbanoa egiten da azken hamarkadetan...

ERANTZUNA: Horrela da. Hemen hori egiten dugunean izango da ez garelako gauza beste zerbait berria asmatzeko edo kondatzeko. Nire ustez arazoa ez da kondatzen dena, nola kondatzen den baizik, eta kondatzen den horrek merezi duen ala ez. Azken batez, denok goaz zinemara pare bat ordu ondo ematera, eta han ikusten duzunak ea ezer berri komentatzen dizun. Garrantzitsuena ez da baserriko dramak ala urbanoak izatea, azken baten dena da desesperantza eta bizitzeko gogoa, eta azken batez hori da jenteari interesatzen zaiona, horretan barre edo negar egitea. Jenteari iristeko moduan kondatzean ala ez uste dut dagoela gakoa.

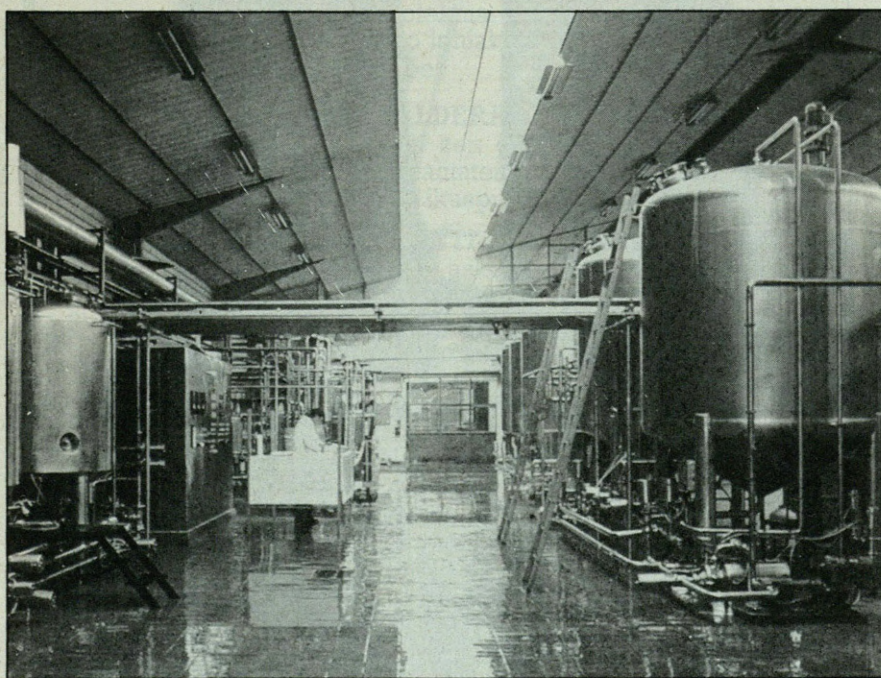
INAKI URIARTE

Sarri erabakiko omen du nafar gobernuak euskal esnegintzaren afera zaharra

Gurelesa, Beiena, Copeleche: batasuna arriskuan

Aunitz urte afera zaharrarekin. 79 urtean planteatutako batasuna ez egiteagatik 2.400 milioi galdu Copeleche, adibidez. Funtsean politika kontuak zeutzan. Hiru enpresek batzea erabaki iazko irailean, baina Nafar Gobernuaren barnean aurkako joerak. Beti ere beldurra euskaldun den zernahiri. Multinazional holandar bat tarteratu, hau tsak gehiago harrotzeko.

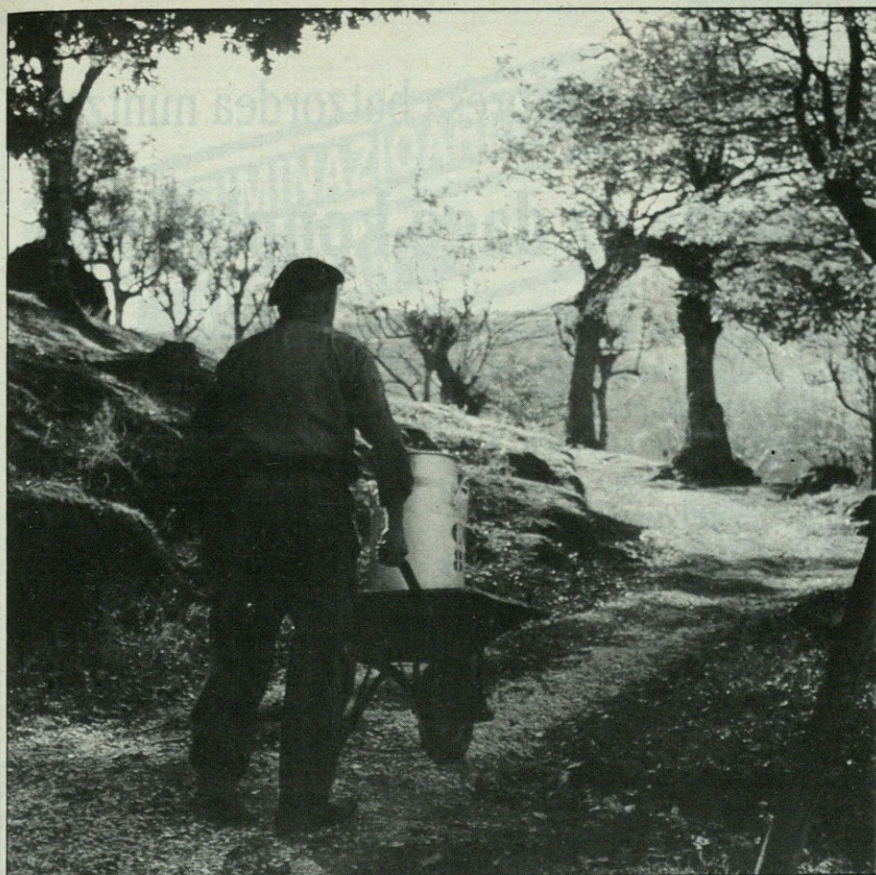
Benetan Europaren mailan ote gara teknologian?

Europar sartzeak edo zuzenago esanez EEE-n sartzeak beste anitzi bezala, kalteak ekarri dizkio Euskal Herriko esne arloan lanean diharduen orori, berdin abeltzain nola esne industrietako langileari. Konpetentzia ta lehia nagusi ditugu, neurri gabeko inportazioak, herri industrializatu eta boteretsuen soberrakinak Espainiako estatuan nola edo hala sartu nahia, hasieran prezio merkean, jendeak kanpotar produktu hauek erosi, bertakoak baztertu, bazterketa honen ondorioz bertako industriak eta hustiaketak hankaz gora utzi, eta kanpotarrei aukera eman hemengo infraestruturaz jabetzeko, merke zuhurrean berentzat. Ondoren, kanpotik ekarritako produktu horien prezioak goratu, bertakoak aurre egiteko gai ez direnean.

Horrelako zerbait izan liteke Europako soberakinen sarrerak dakarrena, sintetizatuegi eta soilegi beharbada, baina arlo anitzetan halaxe ari da gertatzen, eta esnearenean zer esanik ez. Bat baino gehiagok onartzen du esneak ez duela etorkizunik gure artean. Urralburuk berak pentsatzen du, Copeleche gainontzeko euskal enpresekin nahiz Friesland holandarrarekin batuz geroz, erre kara joango litzatekeela, edo zozrez bete segurik.

Fameliako hustiaketa arrisku gorrian

Guzti honen giblean bada arazo larrigoko bat, etxeko edo baserriko hustiaketa, fameliako hustiaketa, bide ma-

Aldapa latzean dauzkagu baserritarrek.

kurrean abiatua dela, etorkizun gutti daukala, ematen zaion irtenbide bakarra, hustiaketa handitu, dirua behar horretarako alajaina, edo kooperatiba moduan lan egitea. Hori zioskuten ez aspaldi EHNE sindikatuko adiskideek.

Ingurune honetan, esnearen arloa bete betean harrapatua daukagu, eta bertan Gipuzkoako Gurelesa, Bizkaiko Beiena eta Nafarroako Inlena-Copeleche. Guztiak makur zebiltzala ta, irudituz zitzairen batasunak aurrera segitzeko aukera sortuko zuela, lanpostu batzu galduz, jakina, birmoldaketa orotan bezala, baina infraestruturak gastuak arrazionalizatuz, merkatua eta geografia hobeki zainduz e.a. Hiru enpresa diferentetako kamionak omen doaz eguneroko Amaiurra esne bila.

Lanpostuak airean

Hiru enpresa hauek burutu nahi luketen batasunean, Iruñeko Copeleche da lanpostu gehien galduko lukeena, eta langileak beldurrak janda daude. Enpresak kokalekua non lukeen ere garrantzizkoa da. Lekuak Donostia edo Iruñea izan behar. Gobernu nafarra tematua dago kokagunea Iruñean izan dadin. Horretaz kanpo, irakurkera politikoa genuke, atzen honetan Nafarroan zer esanik asko ekarri duena. Guk orain, Copeleche enpresako arazo berri emanen dizuegu aferaz hobeki jabetu zaitezten.

Historia zerbait Copelechez

Copeleche 1953ean sortzen da kooperatiba gisa 581 bazkiderekin. 1979.ean 4.096era iritsi da, eta egun, 9 urte geroago, 1.653 dauzka. Produzioa EEEko herriena baino baxuagoa du. Gauza jakina da enpresa honek zorrak pilatu dituela, eta nafar guztien diru publikoz eutsi behar izan dio egoera makurrari. 79/80 urtean, Fraile izeneko geren-

Garraio razionalizatzea lekarke batasunak.

teak, enpresako batzarre nagusiari propositu zion galeren jaisteko Beiena eta Gurelesa enpresekiko batzea. Propuesta honengatik kanpora bidali zuten gerente hura.

Berantxeago, Copelechetik, INLENA deitzera pasatuko da, akzioak honela partitzen zirela: %51 abeltzainek, %32 Diputazioaren eskutik doan SODENA enpresak eta %17 Caja Ruralek. Halarik ere, galeren azkartzea aitzinera doa; 85ean 275 milioi, ta 87aren lehendabiziko hiru hilabeteetan 115. Gipuzkoa ta Bizkaiko esne industriekiko batzearen beharra geroago ta nabarmenagoa ageri da, eta horretaz arduratzen hasten dira batzu; SODENA aurka dago. Nafarroako Gobernuak Nekazaritza Sailburu den San Martin bera ere elkartzearen alde dago.

Copeleche enpresak batasuna erabaki

87ko irailak 17an abeltzainen batzarrak erabakitzen du Beiena eta Gurelesarekin harremanetan has dadin, baina Beroiz izeneko bazkide batek auzitara darama batzarreko formazko afera bat. Egun, auzi hori Del Burgoren talde juridikoak darama; ez dago esan beharrik hauek hiru euskal enpresen batasunaren aurka daudela arront.

Negoiazioek segitzen dute eta «Comisión Presupuestaria» taldeko Ibarra da batasunaren afera teknikoez arduratzen dena. Arte laburrik barne, Friesland enpresa holandarrak oferta egiten dio INLENA-COPELECHERI batzeko, baina enpresak erabakitzen du euskal enpresekiko batasun prozesuaren has-teko behar den txostenari eutsi eta Frieslanden eskaintza bazter uztea. Ibarrraren txostena buruturik, ikusten da zer nolako plantila soberakina sortuko litzatekeen euskal batasunarekin, eta egia esan arront gaitza gertatzen da. Bestalde, youghurtaren komertzializazioa dela ta, ez dira konpontzen, naffarrak Yoplaitekin ari baitira gainontzekoek Sodelat-ekin hasi nahi dutelarik.

Holandarrak tartean Gobernuaren eskutik

Guzti honen erdian otsailaren 15, 16 eta 17an Friesland enpresako kide batzu heldu dira Iruñera eta beste eskaintza egiten diote INLENAri. Zifrak langileen enpresa batzordearen iritziekin aski ongi moldatzen dira, eta gainera agintzen duten plantila soberakina batasunarena baino arront tikiagoa dela. Esateko da, dena den, Frieslandek eskuratuak zituela SODENAren bidez enpresari buruzko isileko datu aunitz, eta eskaintza berria egiteko horrek berebiziko hobari edo bentaja ematen ziola. Gainera Gobernuaren mende dagoen SODENAK inori deus esan gabe eta le-

Inlena-Copelecheko langileen enpresa batzordea mintzo

«Biabilitate plana ez dago konpleto»

**Enpresa batzordean LABek 7 eta ELAk 6 lagun dauz-
kate. Arazo honen aurrean ikuspegi aski antzekoa du-
te nahiz ELAkoek askoz lanpostu guttiago galtzen ba-
da, Frieslandekiko batasuna ez duten baztertzen. Eus-
kal enpresaren arteko batasunaren aldeko dira hala
ere ELAkoak ere. Guk galde batzu egin genizkien.**

ARGIA.— Nola ikusten duzue
Ibarrak hiruen batasunerako
egin duen azterketa?

LANGILEEN BATZORDEA: Biabi-
litate plana ez dago konpleto, ez da-
kigu non kokatuko den enpresa, eta
horrek plantilaren gutxitzean eragi-
nik ez badu ere, bai pertsonengan,
hemen edo han, izateak hemengo/
hangoen alde/kontra jokatzeko du ta.
Oso presaka ta eredu kapitalis-
taren arabera eginga da gainera, 2 hi-
labetetan egin dute eskuharki 5 edo
6tan egin behar izaten dena.

A.— Nola baloratzen duzue
Friesland-en eskaintza?

L.B.— Uste dugu hau ez dela lan-
gileen arazoa soilik, euskal esne ar-
loarena baizik. Guk beste biekin el-
kartu nahian abeltzainen etxeko

hustiaketa defenditu nahi dugu. Guk
badakigu zer den multinazionala,
haiek ez daude guri laguntzeko, be-
ren soberakinak hemen kolokatzeko
baizik, are gehiago kontutan hartuz
guk urtean 100 milioi litro produzi-
tzen ditugula eta Frieslandek 5.000
milioi. Oso ximplea da esatea Fries-
landekin lanpostu gutiago galduko
dela, eta gainera ez da egia. Langile
bat, edozein komeniotan, multina-
zionalean defentsarik gabe dago ia.

A.— ELAk ere ikuspegi bera
du?

L.B.— ELA: Oinarrian bat gatz
LABekin, baina gure ustez batasuna-
ren langile soberakinak gehiegiz-
koak dira, ez ditugu onartzen, eta
gainera pentsatzen dugu batasun ho-
netan Copeleche dela gehien galtzen

duena, ez dela orekatua. Baldintza
beretan askoz nahiago dugu batasun
hau, baina Friesland-en eskaintzak
plantila soberakin askozaz gutiago
badu, logikoki aztertu egingen litzate-
ke. Edozein aukera aztertuko dugu,
nahiz eta batasunaren aldeko garen.
Uste dugu hori dela langile batzorde
baten egitekoa.

A.— Zer dirudizue abeltzainen
jokabideari?

L.B.— Ez dute hauek dirurik apor-
tatu nahi batasunaren aurrean, esa-
ten baitute berek esneagatik jasot-
zen duten saria guti dela gero sal-
tzen den prezioaren aldean, eta ho-
rretan bakarrik 300 milioi apor-
tzen dutela. Abeltzainek ez dute be-
raz dirurik jarri nahi. San Martinek
garbi utzi du horrelako baldintzetan
batasuna ez duela bultzatuko. Esan
du ere Inlenarendako kosto sozial
gutien duen plana bultzatuko duela
Gobernuak.

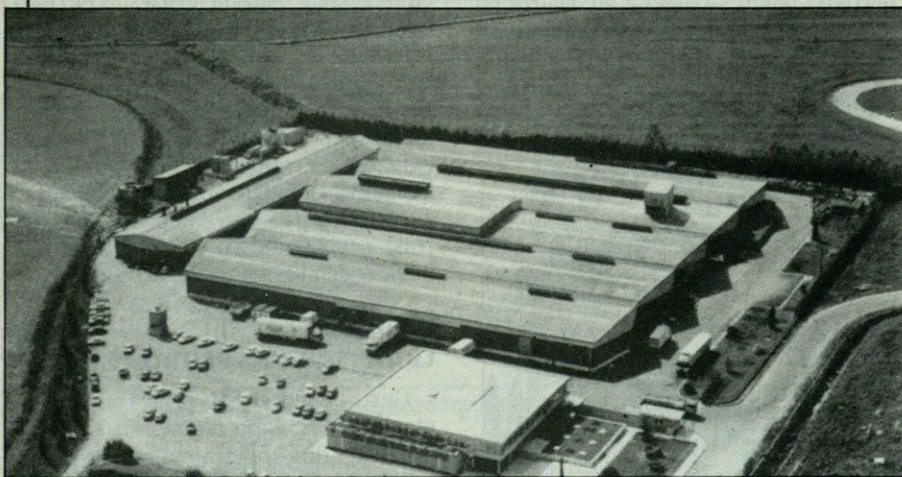
A.— Eta gobernuarenari?

L.B.— Ez da gobernuaz mintzatu
behar, PSOEz baizik, beren artean
badituzte kontradizioak. Baskonga-
detako PSOE saiatu da nafarrak ba-
tasunaren alde jartzen, Jauregi bera
ibili zen saio horietan. San Martin
gure alde azaldu zen behin, eta gero
kargu hartu zioten nafar PSOEko ba-
tzuk horregatik.

A.— Zertan bukatuko da hau?

L.B.— Batasuna baletor jende ani-
tzek galduko luke postua Iruñean,
diru kopuru baten truke, gu ez gara
horretan sartzen, baina guk garbi
dugu jokatu dugula ahalik eta lan-
postu gutxien gal dadin.

I.C.

Copeleche Iruñean.

gez kanpo filtratu zituen enpresa bar-
neko datuok. SODENako buru den Bal-
duz Iruñeko alkate ohiak ez zuen INLE-
NAko langileen batzordearekin elkar
hizketarik ontzat hartu.

Nekazaritza sailburu den San Marti-
nek langileen ordezkarietara elkar hiz-
ketan, garbi utzi zuen ez zizkiola INLE-
NAri batasuna egiteko enpresari baitez-

padako zaizkion 600 milioiak emanen
abeltzainak kooperatiba antzean lanean
hasien ez ziren artean. Hori errealita-
tean hagitz zail dela esan behar da.
Gauza jakina da, Eusko Jaurlaritzari
800 milioi ematea dagokiola eta ema-
nak dizkiela Gurelesa eta Beienari. Bi
hauek elkarrekin lanean hasiak dira da-
goeneko.

Garbi uztekoa da, batasuna egin ar-
tean Copeleche-Inlena enpresak sekula-
ko dirutza galtzen duela hilean, 40 bat
milioi guti goiti beheiti, eta Gobernuak
eman arteko denbora guztia zinez kal-
tegarri zaiola Nafarroako nola gainon-
tzeko herrialdeetako esne arloari.

Badirudi beraz Inlena Copelechek ba-
tarekin edo bestearekin elkartu beharra
duela, gaineratiko euskaldunekin edo
Friesland-ekin, Nafar Gobernuaren era-
bakiaren menpe dago.

INAKI CAMINO

DISKRIMINAZIOAREN

AURREAN

HERRIAREN LAGUNTZA

Harpidedun bakoitzak beste bat lortu

Diru-laguntzen murrizketak direla eta, kinka nahiko larrian jarri dute ARGIA. Etxeko arriskurik ez badago ere, aurreko urteetan eragindako hobekuntzak (gehiagarriak, orrialde-gehiakuntzak, papera...) bertan behera gelditu daitezke. Hori dela eta, harpidedun andana berri bat egitea ezinbestekoa zaigu, larritasun berri honetatik ARGIA indartsu atera ahal izan dadin. Horregatik harpidedun bakoitzari, bere ingurukoren bat harpidetu dadin esfortzua egitea eskatzen diogu. Behereko txartela bidali eta ARGIA bidali: Ametzagaña, 19 behea. 20012 DONOSTIA. Edo are errazago: telefonoz deitu (943) 28.33.99 edo 28.36.78 telefonoetara.

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA.....
TLFOA..... HERRIALDEA.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

Bankua/Aurrezki Kutxa.....
Sukurtsala.....
Kontuaren zenbakia.....

ARGIA

Ametzagaña, 19 behea
20012 DONOSTIA
Tfnoa: (943) 28.33.99

ARGIA LAGUN!

TOLOSAN

Martxoak 19, larunbata
gaueko 10,30etan,
Beotibar pilotalekuan
trikiti-saio bikaina

TAPIA eta LETURIA

IMUNTZO eta EPELARRE

LAJA eta LANDAKANDA

MARTIN eta IMANOL

Tartean IÑIGO EGURENen txistekak

KASU!

Ezusteak medio
ekitaldiaren ordua
aldatu beharrean
aurkitu gara.
Jakinarazteko
10,30etan izanen
dela.

ARBELAITZ

ZUBEROA

JATETXEA

GARBUNO-OIARTZUN

(943) 491228

Urteko oporrak: Maiatzak 15etik 30era / Urriak 15etik 30era

Iruñetik kexu

Udaleko paper, agiri eta imprimaki guztiak euskaraz. Euskaldunetz arduratzeko hizkuntza hau dakien jendea jartzea Udaletxean. Hauek dira, besteak beste, Euskal Herrian Euskaraz taldeak martxan jarri berri duen kanpainan agertzen diren helburu batzu.

Lortuko ez diren helburuak, orain arte erdaldunak jaun eta jabe izan badira, ez bait dirudi beren maila hori uzteko prest daudenik.

Ez dira erdietsiko, ez. Jaungoikoak erran omen bait zien haiek agintzeko jaioak zirena, eta zerutik etorritako agindu hori betetzen ahalegintzen bait dira, horretan hutsen bat leporatzeko aukerarik ematen ez dutelarik.

Haiek dirua (diru publikoa), indarra, agintzeko ahalmena, beraiek ezarritako legeak, boterea eta bar luze bat dituzte. Eta are gehiago oraindik, guzti hori haien alde erabiltzeko inolako lotsa, bihotz zimiko, edo antzekorik ez duen jite gogorra, mende askotan Jainkoaren errana ez zapuzteko eginahal bizitan landuta.

Ez, ez dira lortuko. Zergatik, ba, hori onartu, euskara aintzinean erabili omen zen hizkuntza besterik ez bada? Zergatik horretan amore eman, Sabino Aranak, gaixorik zegoela, sortu zuen funtsik gabeko asmakeria edo H.B.-koen txorakeri bat baino ez bada euskara?

Eguneroko bereizkeria egiten zaigu; baina nola horrela ez izan, haienztat euskara eta gu, euskaldunok, ez bagara ezer edo inor?

Baina euskararen ofizialtasuna eta erakundeen aldetiko erabilera erdiets al daitezke Arjelen omen diren nego-

ziaketetan arazo hau mahairatu gabe? Era paketsuaz gure eskubideak eskuratzerik ba al dago? Edo nahitana hiez zapalduak irauteko kondenatuak ote gaude?

J.O.V.

Martxoak 21: Herrien Europak badu bere eguna

CONSEOren erabakia izan zen: orain dela urte t'erdi izendatu zuen martxoaren 21a «Herrien Europaren Eguna». Iazkoa izan zen aurrena: aurtengoa, bigarrena.

CONSEO bera erakunde berria da. Hasi gaitezen sigla horren irakurketa eginez: Mendebal Europako Estaturik gabeko Herrien Konferentzia, edo «Conferencia de Naciones sin Estado de la Europa Occidental». Orain dela hiru bat urte sortu zen, Europako Herrien arteko askapenerako borrokan koordinaziorako. Orain dela urte bi pasatxo egin zuen bere batzarre orokorra Bartzelonan. Hiri honetan du bere idazkaritza orokorra.

Batzarre orokorren tar-tean «Nazioarteko Batzordearen» bidez funtzionatzen du bereziki CONSEO-k. Berriki egina du bere ohizko bile-ra horrek Donostian. Une honetan bi eginkizun ditu nagusienik mahai gainean: Eskubide kolektiboen Agiria, batetik, eta II. Batzarre Orokorraren prestaketa, bestetik.

Estatuen artean Europaren batasuna eraiki nahian dabiltzan bitartean, CONSEO-k «Kontra-Europaren» aukerabidea ipini du aurrean: hau da, Herrien Europarena. Kontra-Europa eta anti-Europa ez dira berdinak noski. Estaturik gabeko Europako Herriek benetan europartzat daukate beren buruak; areago, Europa-ren batasun jatorra eta benetakoa egiteko oinarri bakar-tzat.

Estatuen azpian ahan-tzirik, ukaturik eta zapaldu-rik dauden Herrien errautsen gainean Europa eraiki nahi izatea, zuzengabekeria izateaz gain, etorkizunik gabea da, estatuen barnean horiek ipintzen dituzten kontradikzioak areagotu egingo bait dira estatuen Europa horretan: Horren seinale besterik ez da oraingoz CONSEO. Europa ofizialak oso kontutan hartu beharko duen Herrien Kontra-Europa hau; eta ez Europako polizi batasuna eratzean bakarrik. Europako Kultur Elkartea predikatzan dutenek ezin dute ahan-tzi 30 milioi europar direla EEKko estatuen barruan, horien hizkuntza eta kultura ofiziale-tik kanpo, beren hizkuntza eta kultura bereziak eta nazio-nalak dituztenak.

Badirudi Europako era-kunde ofiziale-tan Herrien errealitate horretaz zerbait jabetzen ari direla. Baina oraindik luzea da ibili behar-reko bidea. Hori ebakitzeko sortua da CONSEO.

Estatu denek izan ohi dute izendatuta halako egunen bat, efemeride nagusiren bat ospatzeko eta erregimen politikoa sendotzeko: «Garaipenaren eguna», «Errepublikaren eguna», «Konstituzioaren eguna»... Denek dute zentzu berbera.

Europa ofizialak ez du oraindik horrelako egunik izendatu. Seguruenik ez dago zer ospaturik, sendotze-korik asko baldin badago ere. Estatuen Europa-n esta-tuak dira nagusi, eta horien egun ofizialak dira sakra-tuak.

Herrien Europa (Kontra-Europa) aurreratu zaio Europa ofizialari bere eguna hautatzean. Baina ezaguna da askapen-bidean doazen giza komunitate edo Herrien egunak ez direla izaten inolako egoeraren bat sagar-atzeko eta sendotzeko, eta bai askapen-borroka indar-tzeko eta etorrera berriaren esperantza suspertzeko. Ira-ganeko gertatuak gogoratu eta ospatzen dituzte ezarritako erregimenek; etortze-rik dauden gertakizunak irudi-katu eta aurreratzen dituzte Herri ukatuek beren «Abe-

rri-egunetan». Azken zentzu hau du noski Herrien Euro-paren Eguna, martxoaren 21ekoak. Agian horrexega-tik izendatu dute urteko egun horixe. Europaren uda-berria iragartzera dator: He-rri librean Europa!

Iazko Herrien Europaren Eguna hizkuntza gutxitu edo minorizatuaren berresku-rapena eta normalkuntza izan zituen asmo nagusitaz; aurtengoak Herri minoriza-tuetako irakaskuntza du. Hizkuntza eta irakaskuntza erabat loturik doaz Herriek beren kulturazko berberata-suna eta jabetasuna lortzeko bidean. Horregatik aurtengo martxoaren batean Europa-ko Herri «ukatuek» bertako herritar guztiei beren hiz-kuntzan irakaskuntza osoa eskaintzeko eskubidea alda-rrikatu eta eginbidea gogora-tu nahi dira.

«Irakaskuntza Euskaraz»: horra Euskal Herrian, kalean eta eskoletan egun horretan kartelen bidez zabalduko den slogana. Oihu berbera egingo dute, bakoitzak bere hizkuntzan, korsikarrek, ka-talanek, friuldarrek, britai-niarrek, galiziarrek, galesta-rrek... Euskaldunontzat eus-kal herritar guztiontzako es-kubidea aldarrikatzeko eta Europako beste Herri guzti horiekin elkartasuna adie-razteko eguna da Herrien Europaren Eguna.

Aurtengo hau, bestalde, Euskal Herri osoan bi hilabe-tez aurrera doan BATEGI-NIK izeneko kanpainarekin erabat loturik doa. Euskara hizkuntza nazionala eta Euskal eskola nazionala di-ra, hain zuzen, kanpainaren bi slogan nagusiak. Kanpai-na indartzeko eta horri zen-tzu internacional bat ere emateko egokia da aurtengo Herrien Europaren Eguna, martxoaren 21ekoak.

**PAULO
AGIRREBALTZATEGI**

Kultur Sailak Aholku Batzordeak sortu berri

Iragan den astean Joseba Arregi sailburuak aurkeztu bezala, Kultur Kontseilariak aste honetan ipini ditu martxan ofizialki liburugintza, artea, zinema, musika, antzerkigintza eta dantza esparruen segimendurako Aholku Batzordeak, iazko abenduan Gasteizko gobernuak onartutako dekretuetan oinarriturik. Sei batzordeon zeregina dagozkien kultur esparruen egungo egoera aztertzea izango da, bakoitzaren beharrei erantzungo dien erabaki zein laguntzak bidera daitezen.

Zazpi aholkulariz osatu dira liburugintza, zinema eta antzerkigintza batzordeak, seiz arteari lotuak, bost dantzari eta lau musikari. Martxoaren amaierarako Aholku Batzorde bakoitzak bere bozeramaile-ordezkaria hautatuko du, lehen bileretan funtzionamendua, aurrekontuak eta egoera desberdinak aztertzeari ekiteko.

Aste honetan

Mikel Lasarekin
solasean
(46. orrialdea)

Apotzagako desafioan
gazteak nagusi
(48. orrialdea)

Aristorena jaun eta jabe
Goizuetan
(49. orrialdea)

Toberak eginen dituzte
Eiheralarren
(50. orrialdea)

Kulturaren Aste
Borrastea
(53. orrialdea)

Munduaren zabaletik
kultura
(54. orrialdea)

BASKONGADETAKO HERRI-TELEBISTAK HILAREN HASIERAN BATZARTU ZIREN

Herri-Telebisten I. Kongresuak legeztapena aztertu Plentzian

Euskal Herri-Telebisten Legeztapenaren Aldeko Federakuntza estatutua sortu asmoz burutu da egunotan Herri-Telebisten Lehenengo Kongresua Plentzian, bertako telebistaren inauguraketa profitatuz.

Martxoaren lehenengo astean batzartu ziren Eskoriatzan baskongadetako herri-telebistetako ordezkariak elkarren arteko koordinazioa lotuko lukeen federakundearen sorreraz mintzatzeko, hauen legeztapena lortzeko aukerak aztertu zirela Kataluniako Federazioak eratutako ikerketa bat baliatuz.

Ondotik, aste honetan inauguratu berri den Plentzia Telebistak Herri-Telebisten Lehenengo Kongresua apailatu du instituzioetatik jasotako babesaz, non Estatu espainoleko hainbat telebistek parte hartu duten mahai-inguru eta hitzalditan. Kongresuaren helburu nagusia

Euskal Herri-Telebisten Legeztapenaren Aldeko Federakuntza estatutuak sortzeko azterketari ekitea izan da, gaur egun Euskal Herrian martxan dauden 15 telebistetako ordezkarien presentziaz —Andoain, Eskoriatza, Donostia, Hernani, Lizarra, Korella, El Ensanche, Gasteiz, Portugalete, Galdakao, Gernika, Durango, Eorrio, Ermua eta argazkian agertzen den Ondarrukoa—.

Bideo emanaldiak batez, mahai-inguruek bete dute egitarauaren arlorik maitatuena, besteak beste Europako erregimen juridikoa nola Euskadi, Katalunia eta Galizako telebisten egoera jorratu zirela.

Lea-Artibaien «Bateginik»eko kultur ekitaldiak hasi

Lea eta Artibai erreken bitartean kokaturiko eskualde bizkaitarra laster hasi zaigu «Bateginik» kanpainarako ekitaldiak prestatzen. Saioak Markinako frontoian hasiko dira hilaren 18an, egun horretarako kantaldi polita aurrikusten dela. Partaide izango dira Anje Duhalde, Erramun Martikorena, eta Txomin Artola abeslariak; Tapia eta Leturia trikitilariak eta Mañukorta bertsolaria.

Hilabetea ondo bukatzeko, eta udaberriari agurra egiteko edo, Lekeitioko Santi Brouard frontoian rock gaua antolatu da Etsaiak, Jotakie, M—ak, eta Delirium Tremens taldeekin. Eta bestalde, antolatzaileek iragarri lege, Koldo Ametztoi antzerkilari bakarlaria Amorton arituko da bertako haurrei eskainiz bere ipui emanaldia.

ZENBAIT ARAZO KONPONDU ARTE, AUTORE HONEN POESIA EZ EZIK
EUSKAL POESIA OSOA LEGOKE "IMPASSE" BATETAN

Mikel Lasa: «Oraindik ez dugu euskal poetika formal bat definituko lukeen teoriarik»

Gaztetan argitara emandako «Poema liburua» xumea da Mikel Lasaren lehenengoa eta azkena. Gerora birrargitaratua izan da azken urteotako dozenaldi bat poema erantsiekin batera. Galbahearen sareak estu eta jakituriaz ehundu ditu jada 50 urtetik gora dituen poeta honek.

Gerra osteko belaunaldikoa sortzez, isiltasuna eta etenduraren garaikoa. Bere garaikoak, informazio ezaren kariaz, erabat mitifikaturik omen zeukaten euskara eta euskal literatura. Mikelek aitortu digunez Orixeren «Meza Liburua» izan zen bere eguneroko irakurgai 12 urtetatik 20ra bitartean. Orixe eta Lizardirenganako miresmena. Irribarre konplize batez dioskunez, «euskarekiko ia-ia "haragizko amodioa" suposatu zuen guzti honek».

Adoleszentzian bizi izan zituen hiruzpalau urtetan gauzak sentitzen, baitaratzen eta antzaldatzen ikasi zuen. Edo bestela ahazten. Errealitate latza gainditzeko bere mekanismoa errealitatea bera sublimatzea izan da, beste esan nahi sinboliko batetara eramatea. Luzaz mintzatu gara berarekin, poesia batik bat, Donostiako txoko batetan. Erlatiboki baikor, baina aldi berean kezkatutik, agertu zaigu getariarra.

ARGIA.— Kritikoen eta adituen esanetara, zure poesigintzan badaude europako literatur korrante berrien isladak.

MIKEL LASA.— Beno, 17tik 20 urteetara izan nituen nire le-

hen harremanak erdal literatura modernoekin. Autore modernoekin modu oso partzial batez zaletu nintzen. Hor zera-

«Nire kasuan hizkuntzarekiko jarrera militantea oso negatiboa izan da literatur sorkuntzarako».

tu ziren nire harrimen eta gozamenak. Gogoratzen dut zirrara handia sortu zuela nigan Camus lirikoak, irauten duen Camus horrek. Beste zenbait autore ere; 19 urtetik aurrera Rimbaud, Baudelaire, Verlaine... Dena bozkarioz betetako deskubrimendua zen, eremu birjinal bat.

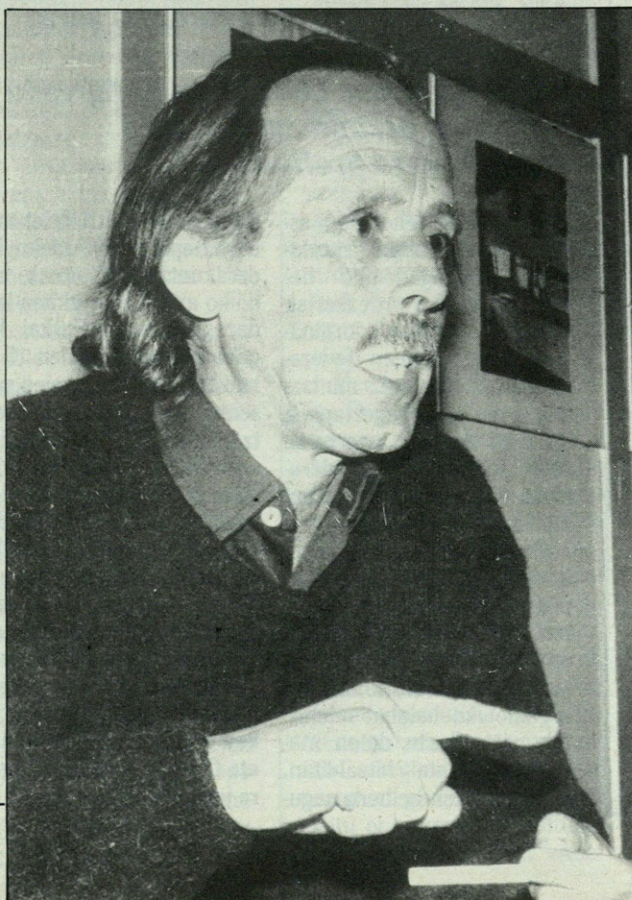
A.— Zer pauso zegoen hortik idaztera?

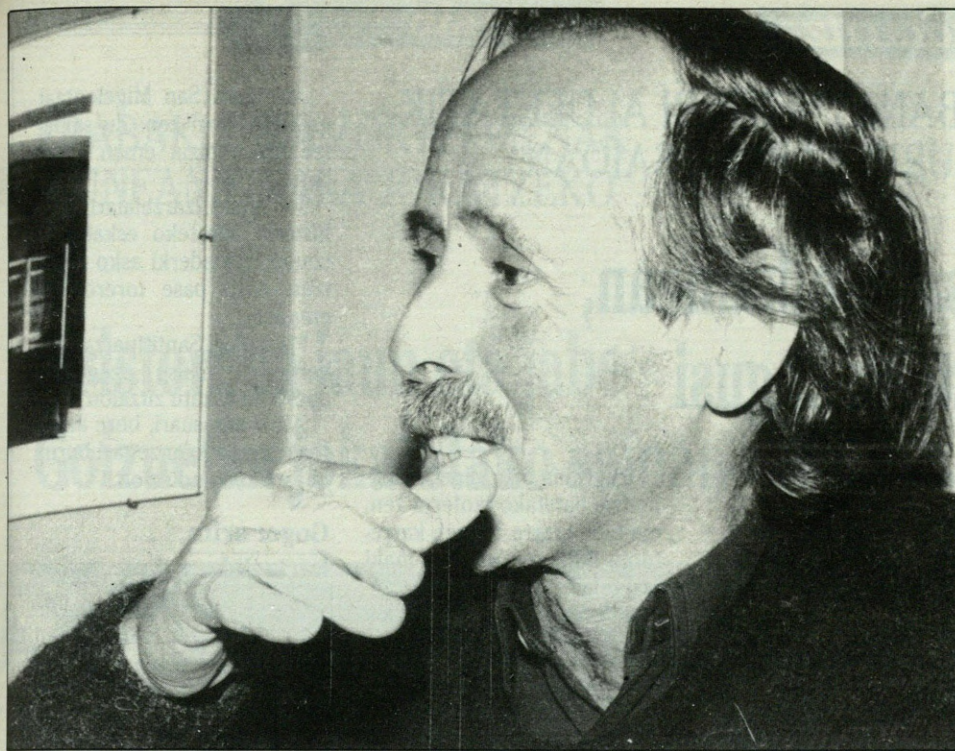
M.L.— Bai kanpoko gauzak zein esperientziak sublimatzeko mekanismoa hainbeste indartu eta perfektionatzean nire baitan, bada, mundu propio bat sortu nuen piskanaka. Poesia derrigorrez esperientzia baten

adierazpen sinbolikoa da, poeta guztietan ematen da sublimatze eta sinbolizatze prozesu hori. Ia hogeitaz bantuen bi elementu horiek: hizkuntzarekiko harreman afektibo barneratua, eta esperientzia baitaratu eta nahiko aberatsa. Biak elkartu ziren momentuan, ustegabeen sortu zen nire poesia, poesia egiteko deliberat hartu gabe, beharrezko etorria zen berez. Nik poesia gutxi idatzi dut, baina horrek ez du esan nahi denbora gutxian obratu zenik. Etorri ahala idatzi nituen, beti ere modu ezberdinean.

A.— Gerora alboratu egin go zinen idazte-argitaratze kontuetatik.

M.L.— Poema hauek 19-20 urtetatik 25 urtetarainoko bitartean idatzi nituen, nahiko bizitza bohemioa neramanean. Batetik, 25 urtekin karrera bukatu eta bizitza formalago batetan sartu nintzen, ezkondu, lanean hasi eta guzti hori. Bestetik, hemengo militantzia kulturean sartu nintzen, zehazki ikastolekako mugimendu bizian. Eta gauza batekin eta bestearekin denbora guztia janda neukan zer nahi egiteko. Baina larriena, euskarak jasan zuen batasunerantzako prozesu harrekin batera, gure jarrerak militante jarrerak bilakatu zirela. Nire kasuan hizkuntzarekiko jarrera hori oso negatiboa izan da kreaio literarioarako. Bestalde, konturatu nintzen nire poesigintza labor hartan, nahiz eta materialtasunean laborra izan, korritu nuen esperientzia poetikoa nahiko zabala izan zela. Hortik beste "inpas" batetara iritsi nintzen. Hortik aurrera jarraitzeko poesiari zegoen zenbait arazo soluzionatu

«Guk, belaunaldi bezala, salbuespenak salbu, inoiz ez genuen planteatu bokazio bezala literatura».

beharrekoak zirela intuitzen nuen.

Beraz, "inpassee" horien aurrean porrot egin nuen. Hori ezinbestekoa da, zeren guk, belaunaldi bezala, salbuespenak salbu, inoiz ez genuen planteatu literatura bokazio bezala. Esperientzi bezala edota abentura pasakor bat bezala bai, baina... gero konturatu naiz hurrengo belaunaldiek beste jarrerara bat hartu dutela eta hau positiboa da. Ezinbestekoa da lehen aipatutako arazoak gainditzeko.

A.— Nola somatzen duzu azken urteotako euskal literaturgintza, parekatu al liteke munduan egiten denarekin?

M.L.— Nik alde nabarmena ikusten dut duela 20-30-40 eta gerraurreko literaturak gaurkoarekin parekatuz gero. Azkenengo idazleen belaunaldiek euskal literatura inguruko literaturarekin homologatzeko kristoren indarra erakutsi eta askotan saio positiboak egin dituela. Gaurko euskal literatura inguruko literaturatik inoiz baino gertuago ikusten dut. Momentu haietan irla baten gisa geunden, harreman gutxi kanpoan egiten zen literaturarekin eta uste dut gaur egun edozein autorek, oro har, askoz informazio gehiago dauka-

la ordukoak baino.

A.— Zein jenerotan edo arlotan isladatzen da homologazio hori gehiago?

M.L.— Momentuz esango nuke gehienbat eta hobekien jauzi hori ipuingintzan eta kazetaritzan eman dela. Nobelagintza asignatura pendiente bat dela iruditzen zait. Ipuingintzak bere pausuak eman ditu eta honek lagundu diezaiokie nobelagintzari bere atarian dagoen zerbait bezala bait da. Poesia, esate baterako tonu kulturala eta estiloari dagokionez, uste dut nolabait parekatu dela inguruan egiten denarekin, baina orokorki esanda. Zeren sakabatatze bat eman da hor, jenero eta "ismoak"...

Oso gatxa da hau esatea, baina uste dut euskal poesiak ez duela gainditu gure inguruko tradizio poetikoek aspaldi gainditu zituzten zenbait arazo. Esan nahi dut oraindik ez daukagula euskal poetika formal

bat definituko lukeen "corpus" edota teoria bat. Inguruko erdal literaturak orain arteko tradizio guztia arautzen duten "prezeptiba poetikoak" badi-tuzten bezala, gure kasuan ez dagoela hori.

Horren faltaz, autore gehienok egin izan dugu, nolabait, arautu gabeko tradizio poetikoa utzi eta bertso libreria jo, gure estilo berezko bat sortzeko. Baina hor hutsune bat ikusten dut, tradizioarekiko etendura. Jauzi haundi bat dago eta horrek arrisku bat badu, "anomia" edota lege falta bat. Poesia egiterakoan, errespetatu beharrezko arau batzu eduki behar dira beti. Hala nola erritmoarena, nahiz eta errima apurtu; hala nola terminologia, estilistika eta hizkuntza poetiko batena. Nik uste hori ez dela gudan tradizioz gorpuztu. Eta Euskal Herriko poeta berri bakoitzak bere mundu propioa sortu beharra dauka. Nire poe-

tika ez ezik, euskal poesia ere, arazo horiek soluzionatu ez dituen neurrian, "inpassee" batetan dago. Horrek ez du esan nahi esperimendu bikainik egin ez denik, baina esperimendu partikularrak izan dira.

A.— Lege horiek erabaki behar dira, baina baita puskatzeko ere.

M.L.— Baita puskatzeko ere. Baina senez eta jakitez.

A.— Gaiaz aldatuz, kritika lanetan aritu zara. Zure ustez, zein da kritikaren funtzioa, egoki kritikatzeko da gaur egun?

M.L.— Dударik ez dago lehenengo kritika irakurlearena dela. Nahiz eta idatziz ez eman, garbi dago irakurle orok egiten duela bere baitan analisisa. Beraz, zenbat eta irakurle on gehiago egon kritika hobea izango da, bai agrafoa zein grafiaza. Euskal literaturaren kritikari dagokion lehen prolema da kritikarena. Hor ere atzean goaz baina aurrerapausuak ikusten ditut. Irakurlegoa asko hedatu da konparatzen badugu duela 30 urtekoarekin. Irakurlegoa askoz jantziagoa da, euskal literaturaz gain beste literaturak ezagutzen dituelako, itzulpenak e.a. Kritikaren fenomenoa ere argitzen joango da irakurleak askatzen doazen heinean. Irakurle onen harremanekin halako "caldo de cultivo" literarioa sortzen joaten da, erlazio mundu bat agrafo-tasunetik kritika grafikora mogitzen dena. Kritika sortuko bada hortik sortuko da.

Hain beharrezkoa den kritika inpresionistak badirudi nahiko prentsa txarra hartu duela, eta kasu batzuetan ulertzen dut zergatik sortu duen krispazio hori. Agian, era horretako zenbait kritika gordinegiak izan direlako, alferrikako gordinke-riaz eginak. Alegia, adierazpen moeta ezberdinak badira gauza bera esateko efektibitate berdinarekin. Modu horiek limatu egin behar dira. Bestalde, arriskurik badago hor, nahiz eta erlatiboki asko zabaldu den, euskal liburuen produkzioa laburra da, eta "solipsismo" batetan eror gintezke. Orain, beharrezkoa da kritika hori irakurlego-rik egongo bada.

GORKA ARRESE
JON ARANO
JOSU LANDA

“ Kritika inpresionista gordinegiekin krispazioa sortu dute. Adierazpen mota ezberdinak badira gauza bera esateko; moduak limatu behar dira ”

EGURRA DEXENTE BANATU ZEN BI ALDEETATIK TXAPELKETA KUTSURIK GABEKO SAIOAN

Apotzagako desafio bikainean, aurtengoan gazteak nagusi

IX. Txapelketa ospatu zen Apotzagako elkarteak. Giroa ezin hobea beti bezala. Jendez leporaino beteta. Horrelako desafioak gutxitan ikusten dira. Bertsolariak inoiz baino trebeago eta inoiz baino ziurrago aritu ziren. Neurketa oso estua izan zen, eta aurtengoan balantza gazteen aldera erori zen.

Apotzagako jaialdiari txapelketa kutsua kentzen diote eta helburu bezala saio egoki eta atsegin bat izatea hartzen da. Gai jartzen beti bezala Nikolas Segurola eta jendeen gustoei ederki asmatzen du.

Adinez gazteak baina bertsotan helduak

Aurtengo honetan zaharren edo helduen taldeak hauek aurkeztu zituen: Beitia jauna, plazaola, eta Jose Luis eta Anjel San-Migel anaiak. Talde sendoa, segurua, arrazoieta bikaina, eta bertso-gintza errezekoa. Gazteen taldeak, berriz, Jon Iñaki Izarzelaiak, Danel Goikolea, eta Jon eta Aitor Sarasua. Adinez beharbada oraindik nahiko gazteak, baina bertsotan heldutasunera aspaldi iritxiak. Maila handiko bertsoak botatzen dituzte, noizpehinkako hanka sartzeren bat ere tartean dela, baina hau ihardunak ezaba deza-keelakoan gaude.

Saioari hasiera emateko ohizko agurren ondoren, Nikolasek puntu bana eta ofizioak lana eman zion bikote bakoitzari. Lehen bikotea maila handikoa zen. Alde batetik Beitia aitaren pape-

rean, eta bestaldetik Jon Sarasua, zein 18 urtetako gazte bat bait zen, aitari herentzia eskatu, eta dena gastatu ondoren, gaisorik etxera hel-zen dena. Biek bota zituzten sekulako bertsoak. Biak aha-legindu ziren arrazoitan eta sentimenduetan txaloak eta puntuak erakartzen.

Anjel San Migel, mutil zaharren paperean jarri zuen, eta Danel Goikolea neska gaztea. Hau senargaia-rengana zihoan pinta-pinta eginda trenean, eta bien bi-tartean mutil zaharra gaizki jantzita neskaren ondoan eseritzen da.

Iaz zaharrek irabazi bazuten ere, aurtengoan gazteek eraman dituzte Apotzagako desafioaren txapelak.

Jose Luis San Migelentzat gaia hau izan zen: Zu salbatze arren bizia eman duen bati.

Jon Iñaki Izarzelaiari bere historia abesteko eskatu zitzaion, eta ederki asko erantzun zuen pase torero bat emanez.

Plazaolari Santi Iparragirre bertsolari maisu ezagunari abesteko eskatu zitzaion.

Aitor Sarasuari, bere anaia Iñaki, fraile joan zenari buruz abesteko agindu zion.

Gogor aritu kartzelako gaian

Jose Ramon Beitia galde-tu zitzaion zer gertatu zen iazko txapelarekin eta nola pasa zuten zaharrek gazteak menderaturik.

Jon Sarasuari egin zitzaion galdera hau izan zen: Zer moduz pasa duzue urtea zahar hauen menpean?

Ondoren kartzelako gaitzat puntukako saio bat agindu zien hamarrek txikian. Lehenik gazteak aritu ziren eta gaitzat beste taldekoen komentarioak izan ziren. Egurra dexente banatu zen bi aldeetan, baina gazteak gehiago jo zuten antza denez, eta txapeldun atera ziren.

Jon Sarasuak bakarkako gaian botatakoak:

*Ikusten denez lehengo urtean
gu ibili giñan flako
egin genitun hanka sartzeak,
poto ta hainbat holako,
eta geroztik gure zahar hauek
dute harrokeri franko,
hala uste dutelako, (bis)
baina gaurkoan gauza berdina
ez dezute aukerako,
txapel bakarra jaso zenuten
eta bizi guztirako. (bis)*

*Iazko urtean utzi genien
poz piska bat eramaten
gizajo hauen ilusioa
kolpetik ez zedin eten,
urte guztian aritu dira
kristonak gera esaten,
denak sinistu zezaten (bis)
baina gaurkoan kostako zaigu
borondatetsu izaten,
kalbarentzako eros zazute
'boinas Elosemi' baten.*

ZALDUBI

ERABAKI DIRA ZORTZI IZENAK
IRUÑEAN FINALA JOKATZEKO

Aristorena jaun eta jabe Goizuetan jokaturako saioan

Aristorenak bildu zituen puntu gehienak Goizuetan, eta finalan paper dextentea egiteko moduan agertu zen.

Jendearen erantzuna izugarri ona izan zen. Aretoa bete beterik, eta bertsolariak berotzeko oihu eta guzti. Bertsolariak apalago aritu ziren. Aristorena bakarrik nabarmendu zen akatsik egin gabe. Piper piska bat Bautista Perurenak eman zion, Patxi Perurenaren osabak alegia.

Zortziko nagusian Lehenik Inurrategi eta Fagoaga aritu ziren. Biak aita-alabak ziren, eta alabak aitari etxetik doala esaten dio. Bakoitzak bere ikuspuntua eman zuen elkar ezin konbentzitu.

Bigarren bikotea Laka eta

Elizagoienek osatzen zuten eta hauei jarritako rola bi politikariena izan zen. Laka: Pascua zen, eta Elizagoienek Barrio Nuevo. Honek domina bat ematen dio egindako medeengatik...

Azkenik hirukote bat: Aristorena Maisu bat zen, Xalbador Madariaga mitiko ikasle bat, eta Bautista Perurena mutikoaren aita. Maisuak zaplasteko bat eman zion mutikoari eta aurpegia eman behar... Hala ere ez zuen arazo handirik izan zeren eta aita Maisuaren alde jarri bait zen.

Zortziko txikian hirukote batek eman zuen hasiera: Fagoaga bazkaltzera jatetxe batetara joan zena zen, Laka jatetxe horretako ugazaba, eta Bautista Perurena jatetxe horretara beranduago heldu zena zen. Ugazabak Fagoagari arrautzak besterik ezin ziola eman, baina hau bertan gelditu zen bazkaltzera, baina

torena Maisu bat zen, Xalbador Madariaga mitiko ikasle bat, eta Bautista Perurena mutikoaren aita. Maisuak zaplasteko bat eman zion mutikoari eta aurpegia eman behar... Hala ere ez zuen arazo handirik izan zeren eta aita Maisuaren alde jarri bait zen.

beranduago heldu zen Perurenari axuria eman zion...

Inurrategi munduko leku guztietara bidaiak prestatzen dituen agentziakoa zen, eta Aristorena ilargira bidaiara egin nahi zuena zen. Nahiko bertso egokiak entzun genituen, eta ateraldi ederrak ere.

Azken bikotea Elizagoienek eta Xalbador Madariagak osatzen zuten. Hauek biak bi adiskide ziren zeinak elkarrekin prestatu bait zituzten oposizioak, baina hala beharrez oposizioetan Xalbador Madariaga aurrera atera zen eta bere laguna ez.

Hirugarren lanean puntua eman eta bertsoa osatzea izan zen. Baita ere lau oinak emanik bertsoa osatzea. Hemen denetik izan zen, batzuk ondo borobilduak ziren artean, besteek hanka sartze nabarmenak egin zituzten.

Dena erabakita Iruñeko finalerako

Kartzelako lana ere bikotizatzen zen. Bukaera eman eta bertsoa osatzea zortziko nagusian, eta gai bat hiru bertso abesteko nahi zuten doinu eta neurrian. Honela zion: Itxura zarpaila duzula eta ez zaituzte Eleizan sartzen utzi.

Saio honetan Aristorenenari eman zioten bertso onenaren saria, eta puntuazioa modu berezi batetan eman zuten. Epaimahaikide bat ez zen agertu eta besteek emandako puntuazioen media atera eta gero erantsiaz eman zuten. Honelakoa izan zen: Aristorenak 550,8; Inurrategik 484,8; Lakak 482,5; eta Xalbador Madariaga 477,6.

Datorren igandean Iruñeko Gaiarren Finala jokaturako dutenak hauek dira:

Mixel Xalbador
Mendiburu
Aristorena
Alkat
Jose Fermin Argiñarena
Ezponda
Arozena eta
Lontxo Aburuza.

ZALDUBI

«ASUNAK» BATASUNA: EUSKARAZ BIZI NAHI DUEN IBAR BATEN OIHUA

Kabalkadaren Eguna eta toberak Eiheralarren martxoaren 20an

Azken urteotan, Baxe Nafarroan gero eta nabariagoa da Euskal kulturaren aldeko militantzia urrituz doala. Kultur elkarteek, diru laguntza barik eta gisa batez autonomia finantzierora iristera behartuak, ahal duten lez bizirik diraute inguruak dirutan blai daudenean.

Halaz eta guztiz ere, espazio politiko estu honetan, euskaltzale porrokatu zenbait saiatzen dira erdarazko egunero aspergarriari buru egitea. Hauetan, kultur etorkizunerako bide berriak zabaldu nahiean, orain duela gutxi sortudako «Asunak» batasunakoak. Abendoan eman zuten ezagutza aurten asmaturiko Toberak gertakizunaren proiektua. Ordu hartan inork ez zuen esan bide leuna edukiko zutenik. Hau dela eta, martxoaren 20-eko iragarri berri dute «Deabruaren boketak» toberen antolakuntza.

ARGIA.— Gure hizketa-
ren mamira iritsi aurre,
agian egoki litzateke kul-
tur eremuan burutu ditu-
zuen lehen urratsen eza-
gutza.

ASUNAK.— Baxe Nafarro-
ko Ezterenzubi eta Eiherala-
rre herrixka bietako gaztez
osatuta elkarte berri bat ga-
ra, orain duela ia urte bat
sortua. Konturatuta gure
ibarburuaren kultur dinami-
ka gero eta murriztagoa azal-
tzen zela bai eta ere soilik he-

riarengan sinesten dugula-
koan bi herriak gara elgatu
zerbait berri jartzeko xede-
tan. Orainarte buruturik
dauzkagun ekintzetan, na-
bargarrienak dira bi kantaldi:
Imanol eta Anje Duhalde,
rock gau pasa bat, Euskal He-
rriko kantu lehiaketakari
Eiheralarreko finalaren anto-

laketak, guk aurkezturikako
«Etxahun» antzerkia, iragan
eguberriz «Tontoineko hiru
semeak» ume-antzerkia, gau
beila bat Koldo Amestoi kon-
dalaria lagun eta azkenik da-
torren martxoaren 6ko
Eiheralarren agituko den Na-
farroako bertsolari xapelke-
taren kondu kanporaketen
antolakuntza.

A.— Zuen elkarte izena
eta osatzaren inguruan
agian zenbait argipen.
Gaur eguneko kultur egoe-
ran beti neke ote dea mili-
tante berririk aurkitzea?

ASUNAK.— Dakizuen be-
zala, asunek lur emankorre-
nak sarritan dituztela jite-gu-
netzat aukeratzen... bueno!
Hauxe bakarrik hemen gain-
di daukagun herrizalekeria-
ren berri izan dezazuen.

«Asunak»? Beraz gure kultur
ihardueren xitez lozorroan
murgilduz doan ibar honen
animak esnatzeko helburu-
an... Bai halatsu azal daite-
ke gure elkarte deituraren
nongotasuna.

Bestalde, hogeia bat gazte
gara gutxi gora behera ia as-
tero biltzen garenok. Ez dugu
uste baitaezpada erraza de-
nik militante berrien topa-
tzea. Askotxotan entzuna da
kulturazletasunak denbora
eta eskukotasun ugari eska-
tzen dituela... eta ez da hori-
xe zinez gezur borobila. Gu
sortu gara ere herritar gazte-
txoen aukera kulturala susta-
tzeko asmotan. Gero garaia
egiten du ondarra... Hauxe
dela eta, hurrengo belaunala-
diarengan nahiko usteon
daukagu denek hemen. Gai-

Forma parateatraleak aspaldiko tradizioa dute Iparraldean; aurten toberak berpiztuko dituzte Eiheralarren.

nera, elkarte hau osatuz gerotzik, gure herri bietako gazterien lokarriak sendoa-gotu baino ez dira egin.

A.— Zertan dautza Ipar aldeko beste kultur elkar-te edo zentroekin dauzka-zuen harremanak?

ASUNAK.— Egi guztia sa-la, nola orainokoa talde oso berritatzat garen hartuak, lotu-ra urri daukagula Ipar alde honetako beste kultur aktore-kin. Lehenengo kontaktu bat jaso berri dugu Baigorriko «Basaizea» batasunarekin. Hunek antolatzen duen Nafarroaren eguna dela ta, propo-satu diegu gure toberen saioa igande hartan ematera... arratsaldearekin, apirilaren 17-an naski. Etorkizunari be-gira, nahi genuke orain epe labur batetan mugaz haranz-ko kultur elkar-te batekin har-tuemanetan jarri eta ondo-rioz, ahaleginean balego be-hintzat, aktibitate batu batzu aurreratu. Egun batez gerta-tuko balitz, hauxe izango li-tzateke gure talde gazteari ekarriko liokeen arnasarik bi-ziena uste dugu...

A.— Dagoeneko burutu dituzuen kultur arloko ekintzen artean, benetan nabargarri daude aurten antolatutako «Deabruaren boketak» tobera mustrak.

ASUNAK.— Bai zinez de-abruaren apostua izan dela gu-retzat azken urteotan galduz zihozten tobera ohien horre-la lau plazetara berbultza-tzea. Irudiz eta mementoan hasteko, gauzak bide onean daudela, gehienik Gillaume Irigoien antzerki idazle luma-ren zorrotzari esker. Gero Garazi aldeko «Garaztarrak» dantza multzoaren kontribu-zio garrantzitsua guztiz azpi-marragarri dela ere. Azken honek berriki sortu duen gaz-tetxoaren taldea agertu behar-ko litzaziguke tobera denbo-ren Uztaritzeko txaranga eta Arrozagarai lekuko pertsula-ria famatua alaitzaile izango ditugularik.

A.— Laburzki aipatzen al digukezue «Deabruaren boketak» ikusgarri honen mamia?

ASUNAK.— Ezer azaldu baino lehen esan dezagun gaurreguneko ipar aldearen egoerari dagokionez, gai guz-

tiz erreten bat aukeratu du-gula.

Eiheralarre. Igandea. Ara-tsalde apala. Baserri hara ho-naten eguneroa. Itsumus-tuan, polizia karro bat plaza-ra ailegatzen da kriston zara-tan. Herritarrek oro sor eta lor... Unean, plaza inguruko etxe miaketak dira hasten. Polizia gizonak finean bost presuna dituzte atxilotzen eta segidan auzitara erama-

ten. Baina bi hitzez, justizia-ren nahikeriazko edo nahiga-beko epaitzak orokorki ditue-la salatzen aurtengo toberen lemak.

A.— Preseski zuek zer inpresio daukazue Ipar al-dearen kultur situazioaz?

ASUNAK.— Urteak paseaz doaz eta beti gaude hemen instituzio publikoen ohizko indiferentziaren aurrez. Ez-kortasun hutsean amildu ga-

be, irtenezin antza daukala hemengo kultur egoerak. Ge-roz eta langigarriagoa azal-duz doakigun situazioa larria pairatzea behartuak gara. Azken aldiotan, barneko hiru kultur zentroek, nahiz eta krisiari eginahala adore erant-zun, ia nora barik doazela dirudite, gogo erne batzuen inguruan baizik aurrera jo-tzen dutelarik. Funtsera gu ere, Asunekoak, kulturgin-tzan borrokatzen dugula-koan, hemen askok marjina-zioaren eremuan gaituzte ko-katzen. Alta borroka gabe inoiz ez gara arlo horretan ere gailen geratuko... Eta gaude inoiz ez ote garen gu-re kantonamenduko jaun haundi maundien begiko izango...

Hau dela eta, are kezka-garriagoa dena, oraitik hara ahalmen gutxiagorekin be-harko dugula jokatu hemen-dik aurrera bizitzeko. Hala ere oro har, kultur normalta-sun gabeko ur lauso hauetan, ezin daiteke esan euskara be-ra atzerantz doala baizik eta kultur talde txikien iraupena galtzorian dagoela.

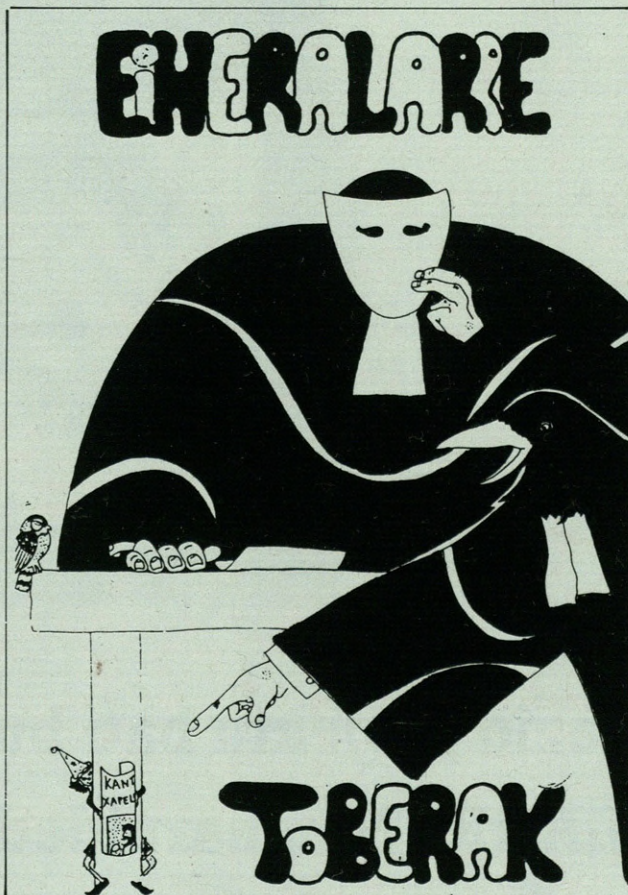
A.— Bukatzeko azken itauna. Aurtengo toberak, ongi jakinean burututako aukera ala soilik tradizioz-ko axola.

ASUNAK.— Ah...! Oso po-zik gaude ez bait diguzu es-katu ea ez ote genituenetz aurtengo toberok kasualitate hutsez antolatu...

Ez, zure lehen hipotesira joko genuke. Tobera mustrek antzerki mundura nahitaez artez daramatzagu. Eta nola guk sakon uste dugun antzer-kigintza Ipar alde honen kul-turaren habe sutsuenetarik bat dagoela, finean oso uler-garri da gure hautua azal-tzen. Horiak guztiak esanik, gu ezitlan gaude gure asmoa gauzatuz doalako; ez bait zen guretzat sarrera makala ho-rrelako gertakizunaren anto-lamendua.

Besterik gabe Garazi txoko honetarik oroeri goraintzirik beroenak eta agian datorren martxoaren 20era.

JAKES AHAMENDABURU

Hauxe da martxoaren 20ko ihardunaldia iragartzen duen afixa; ez huts egin zitari.

Egitaraua

9etan: Kale lasterrak eta herri harrotze Ezteren-zubiko eta Eiheralarreko zirtzile-kin...

10etan: Diana eta meza nagusia.

11etan: Baxenafarroko kabalkadaren abiatzea.

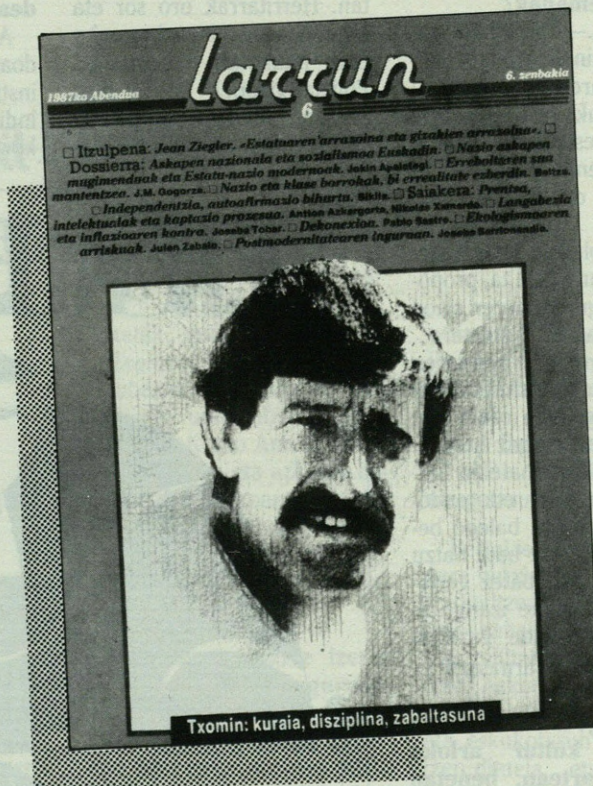
Soinu behauzeko gaitero eta Garaziko ta-rangarekin.

12etan: Herri bazkaria.

16etan: «Deabruaren boketak» toberak «Asunak» kultur elkar-teak aurkezturik.

Seigarren LARRUN, jadanik salgai

Txomin Iturbe,
bere belaunaldia,
bere herria *
Askapen nazionala
eta sozialismoa
Euskadin * Jean
Ziegler * Jokin
Apalategi *
J.M. Gogorza * Beltza *
Bikila * Antton
Azkargorta eta Nikolas
Xamardo * Joseba
Tobar-Arbulu * Pablo
Sastre * Julen
Zabalo * Joseba
Sarrionandia * Baleren
Bakaikoa * Anjel
Rekalde.

**Euskal nazio projektu bati buruz,
zu ere LARRUNen harpidedun.**

IZEN-DEITURAK.....

HELBIDEA.....

HERRIA..... HERRIALDEA.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....

SUKURTSALA..... KONTUAREN ZENBAKIA.....

LARRUN

Ametzagafia 19 behea. 20012 DONOSTIA. Tfn.: (943) 293 613

Paperetan idatziak

AEK-NAFAR GOBERNUA

Euskadi osoaren mailan AEK da lanean diharduen bakarra baina ekonomikoki ezin diogu eskaera handitzeko beharko litzatekeen sentsibilizazio kanpainari aurre egin, Gobernuak aldiz bai nahi izanez gero. Beraz, Gobernuaren parte hartzea erabat beharrezkoa da euskararen, helduen irakaskuntza munduari, zehaztuz, bultzada bat ematearen.

Koldo Ibañez, («Navarra Hoy», 88-III-8).

ZINEMA

Bertako zine ikusle-goak, Estatukoaren bezalaxe, akziozko filmeak ditu laket. Ongi eginiko akziozko filmeak alegia, mami-tsuak direnak eta bi orduz berak deskribaturiko munduan murgiltzen gaituena, gero gai horretaz hausnarketak egitea posibilitatzen dituzten filmeak.

Anton Merikaetxebarria, («Egin», 88-III-14).

LITERATUR LEHIAKETAK

Aurten, bi hilabeteren barnean bost sari jasotzeko suertea izan dut, eta lotsa ederra pasatzeko mementurik ere izan dut, antolatzaileen partez. (...) Literatur lehiaketa batean ez da hainbeste kostatzen sari banatzea jaialdi edo festa inguruan egitea, oroigarri koskor bat ematea (hori bakanrik gelditzen baita da betiko) eta iragarritako diru laguntza eskaintzea. Ez dut uste gehiegi eskatzen dudarik. Ahaldundiko kulturako arduradunek hontan araudi bat eduki behar lukete eta ez literatura lehiaketak antolatu besteek egiten dutelako edo kultura mailan zerbait saiatzen direla esateko.

Jesus Mari Etxezarreta, («Deia», 88-III-9).

IDAZLE BERRIAK

Bai, noski, (hizkuntza literarioak) berea noiztzen du, gehienbat promozio gazteenen obran, zeinak —eta aitortu beharra daukat— geure belaunaldikoon aldean bizitzarako prestakuntza hobeagoa dute, eta hori ez ezik, beraien proiektuak, literatur ikuspuntutik, hobeak dira. (...) Literatur mezuetan irabazten digute gazteek, ez ordea garbizale-tasunean.

Joan Mari Lekuona, («El Diario Vasco», 88-III-13).

POESIA

Poesiaren idaztea ez da inportantea, poesiaren obratzean da egiazko bizia. Nire ustez idazleak badira milaka baina idazkien bizitzaleak zonbat gutti... Bada-kizu, ez naiz nunbaiteko munduetaz mintzo baina gure Euskal Herriaz, poesiareik gabeko gure herriaz.

Manex Lanata, («Herriz Herri», 88-III-3).

Karmelo Landak puntua jarrita

Koldo Celestinori

(Bilboko Udaleko zinegotzia)

—Egunotan zabaldu da datorren ikasturterako haurrak eskoletan matrikulatzeko epea eta Bilboko Euskara Batzordeak, «Eskola euskalduna-Bilbo euskalduna» lemapean umeak «B» eta «D» eredueta matrikulatzeko deia egin du. Euskal Gobernuak hezkuntza sailak, aldiz, Huertas izeneko kontseilariordearen hitzetan, «A» eredu bultzatu behar dela dio. Bilboko Udalean euskararako zinegotzia zarenez, zeuri galdera: nola ulertu behar da kontratsan hau?

Argi dago deklarazio guztiek azpitik borondate politikoa goratzen dutela. Beraz, «A» ereduaren porrota ikusiz gero eta helburutzat Euskal Herria euskalduntzea ez daukatenek medio guztiak erabiltzen dituzte euskarazko irakaskuntza aurrera ez dadin. Baina kontutan hartzen badugu gurasoek gero eta ume gehiago euskarazko eredueta matrikulatzen dutela, gu ezin gara erori administrazioak eta antieuskaldunak diren elementu batzuk eratu nahi duten gerra zikin horretan. Gure helburua zein den argi dago: eskola euskalduntzea, eta horretarako gure indarrak labore honetan ipini behar ditugu, eta gurasoekin koordinatuko dugu haien seme-alabak euskaldunak izan daitezen.

Eta administrazioa urduri ipintzen bada... bere arazoa da.

Puntako argitalpenak

Iruñeko «Hauzolan» liburudenda emandako datuak

Literatur liburuak:

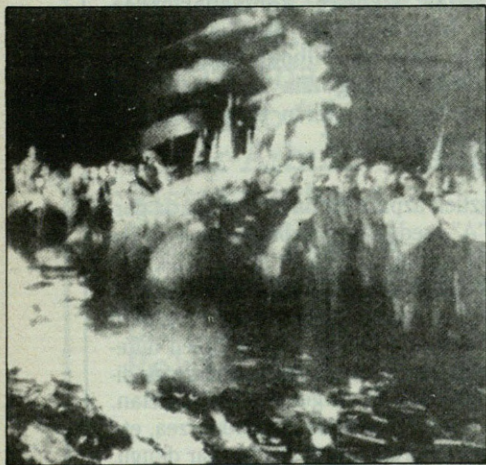
- 1.— «Tobacco Days», Anjel Lertxundi. Erein.
- 2.— «Beti ttuntun gaitun gu», Antton Erkizia. Pamiela.
- 3.— «Azukrea belazeetan», Inazio Mujika. Erein.
- 4.— «110. Street-eko geltokia», Iñaki Zabaleta. Susa.
- 5.— «Mendekuak», Koldo Izagirre. Susa.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskal Gramatika. Lehen urratsak 2. Euskaltzaindia.
- 2.— «Haizearen bidaiariak», Francis Bourgeon. Antxeta.
- 3.— «Piarra Topet Etxahun», Xipri Arbelbidé. Elkar.
- 4.— «Euskararen galera Nafarroan 1587-1984», Elkarlanean. Pamiela.
- 5.— «Salome», Oscar Wilde. Baroja.

'Weimar atzerrian', erreferentzi liburua

'Weimar en exil' liburua argitaratu du bi tomotan Jean-Michel Palmier-ek. Gaia: 1933. urte ingurutik, Alemaniatik aldegin behar izan zuten artistak. Naziek 'arte dejenerratu' deitutakoaren artistak. Atzerrian egindako literatura, zinema... artea.

'Antialemendar' omen liburuen su ematea, Berlin-en.

Alemaniak sortutako kultura oso bat desagertaraztea ekarri zuen nazien proiektuak. Ez bakarrik «Mein Kampf»-en idatzita dagoen moduan: «alemaniar kultura salbatu gainezka daukan zaborretik». Praktikan, odola, atzerria eta zigorra pairatu behar izan zuten hainbat eta hainbat 'artista dejenerratu'k.

Weimar-en Errepublikan hasi bazen ere 'arte dejenerratu'arekiko pertsekuzioa, 1933. urterako artista mordoa zen Alemania barruan iraun ezin zuena. Pintore, zinegile, filosofo, aktore, idazle, zientzialari... zenbat izan ziren Alemania utzi beharrean izan zirenak? Zenbat Finlandian, Frantzian, Holandan, Ameriketako edo Indian atzerriaren bide bihurriak ibili behar izan zituztenak.

'Alemaniarik onena' isladatzen zuten gizon haiek Heinrich Mann-en ustetan. Erwin Piscator, Walter Benjamin, Bertolt Brecht, Fritz Lang, Herman Broch, Thomas Mann, Karl Popper, Klaus Mann, Robert Musil, Alfred Döblin, Anna Seghers, Erich-Maria Remarque,

Ernst Lubitsch, Theodor Adorno, Max Horkheimer, Stefan Zweig...

«Reichstag-eko sutearen ondoko izu uholdea, atxilotetak... atzerrira abiatzeko seinale izan ziren Alemaniako *intelligentsia progresistarentzat*». Juduak, komunistak, liberalak, pazifistak... Denetik zegoen aldegin behar izan zuten artean. Liburuak erretzen ikusi edota defenditzen zituzten baloreak lurperatuta ikusteagatik ihesari eman zitotenak.

Itxarogabetuen itxaropena

Milaka histori, milaka abentura, milaka bide urratu ziren Goebbels-en begiak bizkarretik urundu nahian. Liburu mordoa dago halaber nazismoa gai bezala eginik. Jean Michel Palmier-ek hamar urteren buruan kaleratu duen liburu hau ordea (mila orrialde) bilketa edo erreferentzi liburua dugu. Lan handia benetan. Bai bildutako informazio materialagatik, bai eta ere atzerriratuen arazoak banatzeko jarritako arduragatik.

Dena jasotzen ahalegindu da Palmier. Atzerriratuek aurre egin beharreko arazo ekonomiko, politiko, kulturalak bilduz, giza dramak, trajediak, erresistentzia, Espainiako gerra, Hollywood, antzerki politikoa... isuri dira bere orrietan. Askok ez zuen lortuko 'lehengo bera' izaterik. Beste batzu konzentrazio kanpotan hil ziren. Naziek hilda beste batzuk. Benjamin, Zweig, Toller, Weiss... burua urkatu zutenetakoak dira. Obra geratu da.

Palmier-en ustez «*Utopiaren izpirituak bultzatu zuen banan bana kasik amets guztiak galdu zituen belaunaldi hau*». Gerora sortuko ziren amets berriak. Benjamin-ek esan bezala «*itxarogabetuak direla medio eman zaigu itxaropena*».

J.M. HERITZ

Zipriztinak

Woody Allen-en azken kanta, 'Iraila'

Laister estreinatuko da hemen ere dagoeneko zenbait zinemaldi korritu dituen 'Iraila' filma, Woody Allen-en 'azkena'. Piano eta saxo jazz malenkoniatsu batez hiru amodio istorio ezinezko bildu ditu dantzan. Maitasun kanta bat. Tristeia. Diane Wiest eta Sam Waterston, Sam maite duen eta honek kasorik egiten ez dion Mia Farrow, Denholm Elliot Mia-gatik urtuko litzateke honek baina Sam dauka bihotzean...

Fenizia erakusgai Venezian

Veneziako Palazzo Grassi-n Azaroa bitartean iraungo duen Fenizia-ri buruzko erakusketa bat ireki dute. Udal-estatuen zibilizazio ahaztuak, alfabetoa asmatzeaz gain makina bat tresna eta lan eder utzi zuen ondorengoez. Mediterraneo kutsua. Arkeologia. Eskultura. Gusto eklektikoa fenizioena. Veneziatik pasa behar baduzu badakizu.

Robert Kramer zinegileak Amerika idoro

«Milestones», «Ice», amerikar radikalaren erretatoak... horixe zen Robert Kramer zinegile amerikarra. Zortzi urte pasa ditu Europan EEB-Bak utzita. Bueltatu egin da azkenean «Road No 1, USA» filmatzen ari delarik. Badaramatza bost hilabete baino gehiago Eki-Kosta korritzen duen 3.500 kilometrotako autopista horretan sartuta kamara gainean duelarik. Oso ekipotxikia darabil dokumental, eta bere anekdotekin burutzeko fikzio izango dena egiteko.

Joan Baez kantari Amnesty International-ekin

Probetxu ateratzen diote kantariak 'Aid' moduan antolatutako kontzertu, disko eta muntaiei. Ez daki batek non amaitzen den laguntasuna eta non hasten den promozioa. Joan Baez-i aingeru guardakoa agertu bide zitzaion 1986an Amnesty International-ek jira montatu zuenean. Aurten ere horrelako zerbait montatu nahian dabil. 17 urteko semeak etxetik aldegin dio eta kantatzeari emana dago Joan. Duela sei urte ikastaro bat egin omen zuen boza ez galtzeko urteekin. Beste hamabost urtez pentsatzen du segitzea.

Txuri-Urdiñ, garai bateko nagusitasunaren bila

Calgaryko Neguko Joko Olinpikoetan izotz gaineko hockey kirolak erakutsitako ikusgarritasuna aparta gertatu zen, munduko seleziorik onenek eskeinitako espektakuloari esker. Azken urteotan Euskal Herrian hocekey mota hau ahaztu samar dagoen arren, badirudi indarberritzen ari dela gazteen artean, eta horren lekuko Txuri-Urdiñ donostiar taldeak burututako denboraldia.

Casco Viejo eta Txuri Urdiñ 1978ko urrian.

CASCO Viejo bilbotar ekipa desagertu zenetik, Txuri-Urdiñ eta Gasteiz taldeak baino ez dira geratzen izotz gaineko euskal hockeyean. Hala ere euskaldunek zer esatekorik erakutsi dute urteetan barrena kirol honetan, behin baino gehiagotan erdietsi bait dituzte garai-poen nagusiak estatu mailako liga eta kopetan. Bost liga eta beste hainbeste kopa bereganatu ditu gutxienez Txuri-Urdiñ taldeak, eta ez dira makalago izan bilbotarrak bai Nogaro izenez bai Casco Viejo bezala, beste bost ligatako txapeldun izan bait dira eta bitan kopakoak. Baina 1983-84. denboraldiarekin iritsi zen krisia izotz gaineko euskal hockeyra, larrialdi ekonomikoak jasau zituela zio.

Seniorrak liga eta kopan bigarren

Txuri-Urdiñek lanean jarraitu du bere gaztediarekin, denboraren poderioz berriro ere dagokion mailari eustera iritsi dela. Iazko denboraldian ligako bigarren bukatu zuten Bartzelonaren atzetik —egungo ekiparik indartsuena—, eta aurtan ere, Jaca eta Puigcerdaren aurretik, leku berean amaitu dute liga: Bartzelonak 18 puntu, Txuri-Urdiñek 16, Jacak 13 eta Puigcerdak puntu

bakarra. Iragan den asteburuan Jacan jokoa ipini zen kopako txapelketan erraz kanporatu zuen Puigcerda finalordetan, Jacak (sorpresa?) Bartzelona garaitzen zuen bitartean. Finalean ordea ezin izan zion etxekoen adoreari aurre egin 4-1 galtzen zuelarik.

Juniorrak ligako txapeldun

Txuri-Urdiñeko gazteen nagusitasuna paregabea izan da betidanik. 1972. urtetik 1984.era arte orotan izan da ligako txapeldun, eta iazko garaipenaren ondotik, aurtengo faborito paperari erantzutea lortu du kanpeoitza berri batekin: Txuri-Urdiñek 27 puntu, Bartzelonak 22, Jacak 20, Gasteizek 11 eta Boadilla azkena punturik gabe.

Badaezpadako harrobitzat daukate beste ekipa orok Txuri-Urdiñeko juniorren taldea, honez gero jokalaria internacional itxurorosoak eman bait ditu, egun seniorrak diren Iñaki Izagirre, Antonio Arangoia, David Lopez, Ulazia eta Egiluz kasu. Junior internazionalen artean dira baita ere Ruiz de Galarreta, Arizkorreta eta Iñigo Arangoia, baina hamabost urtekin junior internazionala den Alain Iturralde dirudi promesarik nabarmenena.

G.A.

Neska futbolariak zelairako pronto

GERO eta arrakastatsuago gertatzen ari da futbola neskengan. Euskal Herriko hondartzatan gaztetxoaren arteko ligak jokatu ohi dira, ekipa gorenen artean euskaldunak omen nagusi, eta zenbait klubek badu talde berririk zelairatzeko proiekturik. Oraingoz futbol federakuntzek futbol femeninoarekiko segimendu eskasa erakutsi duten arren, eta nahiz eta arreta seriorik ipintzeko borondaterik apenas somatu, batik bat jokalariai eta entrenatzaileen zaletasun propioari esker matx interesgarri ikusteko paradarik izan ohi da urtean zehar han hemenka.

NESKEN Futbol Txapelketa martxoaren 29an hasiko da Geronako Lloret de Mar-en, non Estatu espainoleko zazpi probintziako selezioek parte hartuko duten. Horiatarik bizkaitarrak eta giputzak izan dira hautatuak, bi sail desberdinetan jokatuko dutela. Alde batetik, Gipuzkoako selezioak, Katalunia eta Aragoikoaren kontra neurtu beharko ditu bere indarrak; eta Bizkaiko selezioak bestalde, Asturias, Baleares eta Madrilaren aurka. Dagoeneko aitatu dute behintzat euskaldunen txanzea kontutan hartzeko modukoa dela, urtetik urtera sorpresarik suertatzen baldin bada ere.

GOGORATU hiru urtetan ipini dela jokoa Estatu espainol mailako txapelketa, iazkoan hain zuzen Gipuzkoa gailendu zela. Aurrekoan, 1986an Kataluniak irabazi zuen, eta aldez Galizak 1985ean. Azken aipatu selezioaren ausentzia gertatu da aurtengo txapelketan harriarri, antza denez parte hartzeari uko egin behar izan bait dio desplazamendurako dirulaguntzen eskasiaz. Eta premiazko bultzadaren pareko politika sportibo aproposik jarraitzen ez den neurrian, gauza bera gerta liteke edozein momentutan besteren batekin, nahiz eta sekulan txapeldun izatera heldu izan aurreko denboraldietan.

GORKA ARRESE

Txomin hil dela dio zakurrak

I

Berriro odol eta etsipena datozkigu bihotzera, Euskal Herriko abertzaleak jaso beharrez minbera: abertzale ta gizon zintzoa iraultzailea gainera, joan ote zaigu bildu zitunak euskal indarrak batera? Txomin hil dela dio zakurrak ta geuk diogu bai, zera!

II

Txomin hil dela sinistaraziz hor hemen dabil zakurra, bere indar ta zuzentasunaz besterik ez du: bildurra! «hil» da gero-re hark Herriari gogortzen dio hezurrak ondo erakutsia bait dauka zer den egi ta gezurra bizi dagon gizonari ezin zaio eman azken agurra.

III

Hil ezin dena zutikan dirau Lehen, orain eta gero bere kabia abertzaleon bihotzetan dauka, biero; beste kabiak hara zein diren hau ez inoiz ahaztu gero! harkaitza, baso, zelaia, haize, mendi, itsaso ta soro, hor bizi da santa sekulako Txomin Iturbe Abasolo.

IV

Bost atentatu jasoak dittu irriparra galdu gabe borroka armatuan dabiltzanek arrisku hori daukate; gogorki Herriarentzat, behar bada dena eman arte saririk ez du inoiz eskatu ezta «silhoirikan» bat-e. «Vascongadillok» zerbait ikasi beharrezkoa badute.

V

«Vascongadillok» damutu nahirik Euskadi nola ote saldu, zitalkeri ta maltzurkeriak ederki dute azaldu; hi hor ibili hinduen ea ote hintzaden damutu traidoren nahia hori zen edo bestela hobe akatu jakin bezate Euskal Herriak ezin duela barkatu.

VI

Alkala, Togo, Herrera, Cuba Panama ta Ocañakin Huesca, Almeria, Ecuador, Langraitz, Cavo Verde Darocakin; San Tome, errefuxiatuak ta Carabanchel hirekin hire gogoa beti izango duk bai herri osoarekin indarra batuz Euskal Herria askatzeko elkarrekin.

VII

Denok batera berpizturikan euskara behin da betiko behin da betiko zazpi probintzik elkartzera iritsiko; langileriak helburuak lortu artean ez dik irikiko, behin da betiko denok pakean bizi ahal izateko Euskal Herriak munduan ate berri bat dik irikiko.

VIII

Adizak Txomin, hemen daduzkak gure asmo ta indarrak, ondo dakik hik mundu honetan ez gaittukela bakarrak gogor ari dittuk emakume gizon, gazte ta zaharrak hemendik aurrera begira ezak gure eztarri pizkorrak zer dioten «Aurrera bolie» ta gora gu ta gutarrak.

EUSKAL PRESO POLITIKO BATEK

INSPEKTORAREN BISITA

Patxi Zaharra artean bizi zela, ikas-toletan bildur izaten ziren inspektoreen bisitarekin.

Arrasateko eskolan ere jakin omen zuten hurrengo astean inspektoreen bat joan behar zitzaiela eta hantxe ihardun zuten aste osoan España zer zen, probintzi baskongadoak zeintzu ziren, hiriburua non zegoen eta abar, gaztelaniaz erakusten, bisitaldia gainditu ahal izateko.

Klase hartan, ba omen zegoen ikasgela guztietan egoten den ikasle mardul, masailgorri, betaurrekodun patxaroso. Antxon, bera.

Iristen da inspektora eta erdaraz hasten zaie ume guztiei galdera errazak egingo dizkiela, ez larritzeko, etab...

— Ea, zu, zatoz hona! —nor aukeratu inspektorak harbelera ateratzeko eta gure Antxon.

Españaiko mapa marrazten du eta esaten dio:

— Begira, hau España da. Españaiko hiriburua erdi-erdian dago eta Madrid da.— Eta Madrid dagoen lekuan gurutze bat egiten du.

— Esango al zenidake orain non bizi zaren?

Antxon bere aulkitik serio-serio altxa, leihora inguratu eta esaten dio:

— Aldapa hori jeitsi eta eskubitara lehengo etxean!

Halako grazia egin omen zion ateraldiak, ez zela urte hartan batera arazorik izan.

BEHIAREKIN AMETSETAN

Arrazista naizenik inork pentsa ez dezan, txistea kontatzen hasi baino lehen esan behar dizuet txiste honek izugarritzko grazia egin zidala Portugalen bertan irakurri nuelako.

NATOren maniobra batzutan lau soldadu omen zebiltzan basamortuan: lehena frantziarra, bigarrena yankia, hirugarrena italiarra eta portugaldarra azkena.

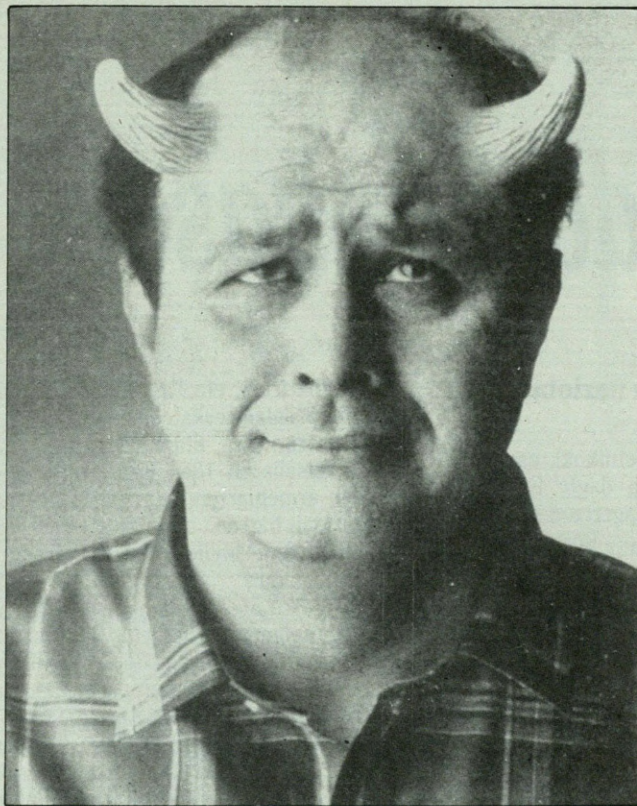
Bapatean behi bat pasatzen da beraien aurrean.

— Italiarrak: Ai, Laura Antonelli balitz!

— Frantziarrak: Ai, Brigitte Bardot balitz!

— Yankiak: Ai, Bo Derek balitz!

Eta azkenik portugaldarrak: Ai, gaua balitz!

Adar makurrak.— Gure kantutegira joz gero makina bat adar ateratzen da handik eta hemendik. Kaskaezur barruan irakiten diharduenak adarretan gainezka egingo balu bezala. Aker samarra denak jakin beza: «*Akerrak adarrak okerrak ditu*». Zezenetik arro dabilela uste duenak: «*Dira dira, zezenak dira, buztana motza, adar zorrotzak...*». Gizonetik baduena uste duenak bere andre nahi duenari: «*ez zen ausartzen bere zezena adarrez adornatzera*». Badago euskararengan halako adar min bat. «*Adarraren puntan, puntaren, puntan*». Herri gogoan bere pisua du adarrak. Ezin uka. Azalaren mugetatik irten eta mugagabera proiektatzeko gogoia. Sukarra. Euskaraz hurbil daude adarra eta arra. Eta abarra.

osasunaren arduraz

«Intertransplant» ekialdeko European

GILTZURRUN-EMAILE bat agertzen den bakoitzean Alemaniako Errepublikan Demokratikoan, Bulgarian, Hungarian, Polonian, Txekoslovakian, Kuban edo Sobietar Batasunean, abisua berehala helitzen da Pragako Medikuntza Klinikoko eta Esperimentalaren Institutura. Hemen, ordenadore batek, zazpi nazio horietako hartzaile posible guztien artean egokiena zein den aukeratzen du eta berehala jartzen dira harremanetan eman dezakeen zentru medikoa eta zain dagoena. Horrela funtzionatzen du «Intertransplant» erakundeak, zazpi nazio partaideen ordezkari banaz osatutako kontseiluaren gidaritzapean.

Pragako zentruak transplantarenean zain dauden bi mila inguru giltzurreneko gaixo dauzka bere zerrendan, bakoitzaren xehetasun guztiekin. Organo berri bat agertu bezain laster datuak ordenadorean sartu eta 2-3 minututan hartzaile aproposa aurkitzen da. Guztira 36 ordu daude giltzurrun bat gorputz batetik atera eta beste batean sartu bitartean.

Giltzurrun baten eskaintza egonik «Intertransplant» erakundearen erregistraturik dauden pazienteetatik bat ere ez denean konpatible Pragako zentrua erakundez kanpoko beste eritegi batzurekin jartzen da harremanetan hartzaile egokiaren bila.

XABIER AGIRRE

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.— Denboraldia. Ezpaineak inguratutako irekidurak. 2.— Izpiritua. Lekadun barazkia. 3.— Eta. Uko. Erbioaren sinbolo kimikoa. 4.— Ohorezko hitzmate. Mendebaldeko euskalkietan, ihar. Duda partikula. 5.— Behizain. Haizezko musika tresna. 6.— Egun. Kaskasoilek eskas dutena. 7.— Egunaren parte. Nik hi ikusi... 8.— Lan orduetan jateko otordua. Kontinentea. 9.— Areagotzeko partikula. Itxura. Ibaia igarotzeko lekune egoki. 10.— Berilioaren sinbolo kimikoa. Hil kanta edo poesia. Galdera zuzenetan erabili ohi den partikula. 11.— Lantzeko den lur zatia. Eskasa, murrizta. 12.— Trankil. Hamabi hilabetez osatutako denbora tarteak.

GOITIK BEHERA: 1.— Zenbaitek. Eroso. 2.— Une honetan. Gaudela. 3.— 51. Egongo naiz. Osmioaren sinbolo kimikoa. 4.— Arrantzarako aparailu. Trebe, abil. Modu. 5.— Ezagutzen du. Lotura. 6.— Antzu. Nirea. 7.— Puntu kardinal. Arnas. 8.— Giza gorputzak gai baten aurrean izan lezakeen erreakzio gehiegizkoa. Seguru. 9.— Leku hartan. Emakumearen sexua. Argi, hitz konposatueta. 10.— Zakur. Onartu. Musika nota. 11.— Ekitaldietarako gela handia. Ur korronte handia. 12.— Kaltzioaren oxidoa. Gaitzak.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							●					
2						●						
3			●							●		
4				●					●			
5					●							
6		●					●					●
7	●					●					●	
8								●				
9				●					●			
10			●							●		
11							●					
12						●						

(soluzioak 11. orrialdean)

Zer gertatzen da Kaukason?

OTSAILAZ geroztik, Yerevan-go manifestazioak direla, Sumgait-eko hilketak direla, armeniarren eta azeriarren arteko gatazkak direla, ia egunero irakur daiteke zerbait prentsan Kaukaso-ko gorabeherei buruz.

Eta ezer ulertzen hastekotan, on izango da hango egoera sozio-politikoaren berri larri-larrian bederen ematea.

Kaukaso-ko antolaketa politikoa

Kaukaso-ko lurraldean, hiru Errepublika Federatu daude (Sobietar Batasunean guztira horrelako hamabost daudelarik). Mendebaldetik Ekialdera goazelarik, hiru hauek ditugu:

Georgia, 69.700 km², 5.271.600 biztanle. Hiriburua: Tbilisi.

Armenia, 29.800 km², 3.343.000 biztanle. Hiriburua: Yerevan.

Azerbaijan, 86.600 km², 6.700.000 biztanle. Hiriburua: Baku.

Antolaketa, halere, hori baino korapilatsuagoa da.

Georgia-ren barruan, bi Errepublika Autonomo eta Eskualde Autonomo bat daude:

Abkhazia, Errep. Aut. 505.000 bizt. Hirib. Sukhumi.

Adjaria, Errep. Aut. 354.000 bizt. Hirib. Batumi.

Hego-Osetia, Esk. Aut. Hirib. Tskhinvali.

Armenia-ren barruan ez dago lurralde-zatiketarik. Baina Hegoaldean, Turkia-erikiko mugakide, azeriar Nakhichevan dago:

Nakhichevan, Errep. Aut. 239.000 bizt. Hirib. Nakhichevan. Azerbaijan-ekiko Armeniako lurraldeak berezirik, beraz, baina Azerbaijan-go parte.

Azerbaijan-en barruan azkenik, Nagorno-Karabakh deritzona dago:

Nagorno-Karabakh, Eskualde Aut. 138.000 bizt. Hirib. Stepanakert (armeniar Trebiño bat, nolabait esateko, Azerbaijan-en barruan).

Lurralde horien naziotasuna

GEORGIAN, etnikoki, oso jende-sail nahasia dago. Erroldetan "georgiar" agertzen diren guztiak, ez dira georgiar. Bertako bi herri "anaiak", adibidez, ez dira, izan, georgiarrak:

Mingreliarrak, 350.000 lagun
Svandarrak, 40.000 lagun

Horiez gain, georgiarrak batere ez diren gainerakoak daude: armeniar pilo bat (milioi erdi bat inguru), azeriarrak, kurdotarrak, etab...

Georgiarrak, hitz batez, %66,8 besterik ez dira beren Errepublikan (Ez baita gutxi: Karelian gaur kareliarrak %11,1 besterik ez dira!). Maila guztietan, Unibertsitatea barne, georgiera da hizkuntza ofiziala eta egiazkoa.

Georgiarrak, tradizioz, kristauak dira; eta idazteko beren alfabeto berezia erabiltzen dute. Georgiera, edo "kartveliera", hizkuntza "kaukasikoa" da.

Armeniar armeniarrek dira nagusi: %89,7. Baina pila bat bizi da Errusian barrena 'diaspora' gisa (Turkiatik aldegindakoez gain, jakina).

Tradizioz kristauak dira. Armeniera ('hay'era, esan behar genuke) "indo-europar" hizkuntza da; eta alfabeto berezi batez idazten da (Yerevan-en gertatu diren manifestazioetako pankartetan nabarmen ikusi dugunez).

Azerbaijan-en, azkenik, azeriarrak dira nagusi: %78,1. Baina, han-hemenka, armeniar asko dago. Erlijioari dagokionez, musulmanak dira. Azeri-era, bestalde, "turkiar" multzokoa da. Petrolio dela-ta, bai Baku bera eta bai Sumgait (biok Kaspioko itsasertzean) harrigarriro handitu dira mende honetan.

Aste honetako gertakariak laburki

MANIFESTAZIOAK Stepanakert-en hasi ziren otsailaren 11an; Nagorno-Karabakh-en, beraz. Nagorno-ko armeniarrek (Eskualde Autonomoko %80a direlarik) Azer-

baijan-dik irten, eta Armeniako Errepublikara pasatzea eskatzen zuten.

Oihartzun gisa, eta helburu berberarekin, otsailaren 18an hasi ziren Yerevan-en armeniarren manifestazioak; eta aste osoan barrena iraun zuten harritzeko moduan: "milioi bat manifestari" aipatu du «The Guardian»ek (1988-III-6ko alean). Yerevan-en gertatu da 1917az geroztik Sobietar Batasunean ezagutu den manifestaziorik handiena ("the biggest political demonstration since 1917").

Bi armeniar errezebitu ditu Moskun Gorbachev-ek: Silva Kaputikyan, olerkaria; eta Zori Babayan, idazlea. Eta armeniarrei soluzio egoki bat proposatuko diela agindu die.

Agintza hori dela bide, martxoaren 26ra arte eten dira Yerevan-go manifestazioak. Stepanakert-en ezta hori ere!

Sumgait-en gertatu dira martxoaren 5an inkontrurik larrienak (Sumgait ez dago Baku-tik urrun, eta praktikan hiri berria da): tankeak berak irten dira kalera; eta Tass Ajentziak berak "32 hil" aitortu ditu. Kondakera ofizialaren arauera, "saltsa nahastale" batzuk piztu zuten istilua, eta hau armeniarren eta azeriarren artean mamitu zen.

Nekez lor daiteke, jakina, gertakariaren azalpen zehatzik. Gauza bat dakigu segurki, orde: armeniar abertzaletasunak piztu dituela istiluak; karkoa, nolabait esateko, «Armenia Batua» delarik.

Georgia-ko armeniar gutxiengoak ez bide da oraingoz asalatu. Eta Turkia-ko armeniar gutxiengoak (1915an gertatutako genozidioaren ondorioz, 1.500.000 lagun ez urriturik!) nekez jakingo dugu ezer: Turkia 'demokratikoan' «Hego-Armenia»rik ez baitago.

Armeniarrek eta azeriarrak hizkuntzaz, erlijioz eta kondairaz bi herri desberdin dira.

Hots, ezker "ofizial" batzuren arauera, urte askotan barrena naziotasuna eta erlijioa fenomeno "axalekoak" direla entzun ondoren, badago Kaukaso-ko gertakarietan zertan gogoeta eginik.

TXILLARDEGI

Margarita Berroeta.

Ala 32/521.946-4 epe finkorako ezarpena?

Inor ez da kontu korrente baten zenbakia. Aurrezki - libretarena ere ez. Ezta, eperako ezarpen edo kreditu batena.

Zenbakiak, zenbaki hutsak dira. Pertsonak ordean, pertsonak. Horregatik, zerbitzatzeko unean, zenbaki batek ez du ezer esaten. Eta horregatik ere, gure eguneroko lan nean, lan hori ondo egiteko asmoa baino gehiago jartzen dugu: pertsonalki zerbitzatzeko gogoia. Bezera bakoitzaren neurrian.

Bezera bat inoiz zenbaki bat bihur ez dadin.
Margarita Berroeta, Margarita Berroeta izan dadin beti.

Eta ez 32/521946-4 epe finkorako ezarpena.

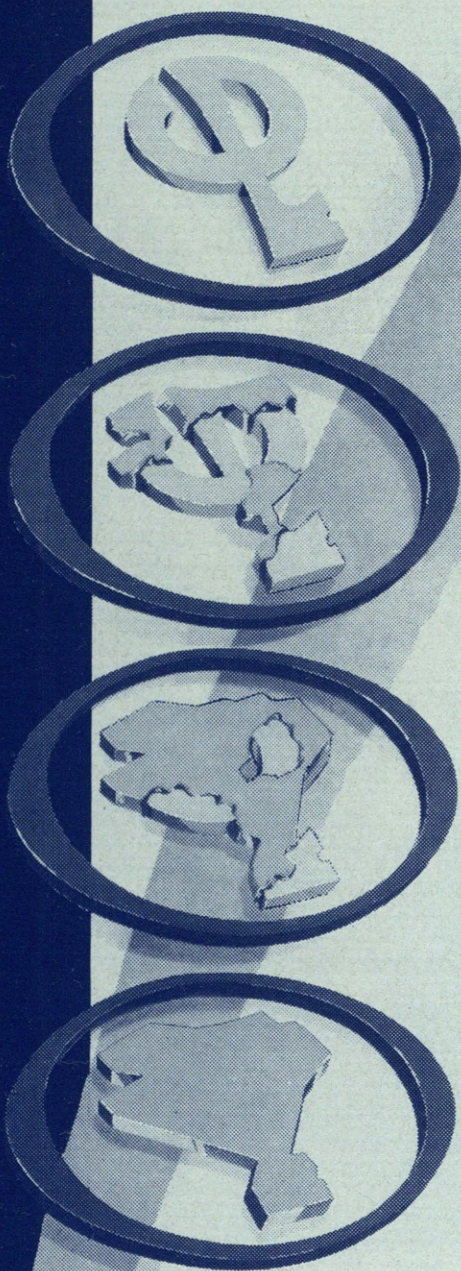
// **Izenak zenbakiak
baino garrantzi
handiagoa du.** //

AURREZKI-KUTXA
MUNICIPALA

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

HERRI GINTZAN

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

- ▶ Euskal Herri osoan ordezkaturik dagoen Kutxa bakarra gara.
- ▶ Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bultzatzaile garen Entitatea.
- ▶ Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959

1987

Lehen Bulegoa	175 Bulego
Lehen Bezeroa	700.000 Bezero
Lehen Milioia	185.000 Milioiko aurrezkia

- ▶ Horrexegatik, Lan Kide Aurrezkia "Euskadiko Kutxa" da.

Zatoz elkarlanean parte hartzera

ZURE NOMINA

LAN KIDE AURREZKIAN HELBIDERATUZ

HELBIDERATZE-TXARTELA

Lan Kide Aurrezkiaren _____ ko
bulegoan daukadan _____ kontu korrontearen bidez

kobratu nahi dut nere soldata.

IZENA _____

N.A.N. _____

ENPRESA _____

SINADURA: _____

Kupoi hau ebaki eta hona bidali:
LAN KIDE AURREZKIA, Marketing-eko Dptu. a
J. M. Arizmendiarrrieta, Pasealekua z/g
Arrasate, Gipuzkoa

Itxaron gabe, bete
eta bidaliezaguzu
ondoan doakizun txartela.

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa